

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки бізнесу і контролю
Кафедра – Обліку та аудиту
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація і методика обліку та аналізу оборотних активів в системі управління підприємством (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»

ШИФР КРМ.ОтаА.1.929-03.1.1

Здобувач: _____ **Величко О.М.**

Керівник: _____ **д.е.н., проф. Купріна Н.М.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "12" грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ
І МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – Економіки бізнесу і контролю
Кафедра – Обліку та аудиту
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри обліку та аудиту

«_____» _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
здобувачки

Ольги ВЕЛИЧКО

-
1. Тема роботи: **«Організація і методика обліку та аналізу оборотних активів в системі управління підприємством (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»**
Затверджена наказом від 01 грудня 2022 р. наказ № 929-03
 2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 8 грудня 2023 р.
 3. Вихідні дані до роботи: **Звітні дані про діяльність підприємства за 2019-2021р.р.**
-
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра: **Сутність, значення, класифікація та законодавча база обліку оборотних активів підприємства. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2020-2021 роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.**
 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) **таблиць – 42 , рисунків –14 .**

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 серпня 2023 р.**

Керівник _____ Купріна Н.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Величко О.М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	12.08.23 - 20.09.23	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	21.09.23 - 21.10.23	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.10.23 - 28.11.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.11.23 - 8.12.23	

Здобувач-магістр _____ Величко О.М.

Керівник роботи _____ Купріна Н.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр _____ Величко О.М.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку та аналізу оборотних активів в системі управління підприємством (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА»)»

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення діючої системи фінансового обліку оборотних активів підприємства та їх елементів, законодавчого і документального обліку їх руху, дослідження сучасних наукових публікацій і праць практичної спрямованості щодо організації та застосування фінансового і управлінського обліку, фінансового аналізу оборотних активів підприємства, дослідження практичних питань з організації фінансового обліку і аналізу оборотних активів на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК», проведення якісного фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства, та пошук шляхів їх вдосконалення в процесі управління ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Перший розділ присвячений методологічній основі сутності і класифікації оборотних активів підприємства відповідно до праць вчених та НП(С)БО, законодавчих актів і нормативних документів, а також особливості їх документального та фінансового обліку. У другому розділі представлений фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за два роки, проведено аналіз техніко-економічних показників даного підприємства за 2019-2021 рр. У третьому розділі роботи розглядаються особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві, фінансового обліку оборотних активів та їх елементів, проведено поглиблений аналіз складу, структури, динаміки оборотних активів та їх елементів, ефективності використання оборотного капіталу в системі управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2019-2021 рр., наведено дослідження підходів до методики проведення фінансового аналізу оборотних активів.

У висновках та пропозиціях до кваліфікаційної роботи сформульовані рекомендації щодо удосконалення обліку оборотних активів та аналізу ефективності їх використання в системі управління підприємства АПК.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	–	120 с.
таблиць	–	42
рисуноків	–	14
додатків	–	21

ЗМІСТ

	с.
ВСТУП.....	5
1. МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Дослідження сутності та класифікації оборотних активів підприємства	10
1.2. Документальне оформлення руху основних елементів оборотних активів підприємства.....	18
1.2.1. Операції з обліку грошових коштів на підприємстві.....	18
1.2.2. Оформлення операцій з обліку дебіторської заборгованості на підприємстві	24
1.2.3. Особливості оформлення операцій з обліку запасів на підприємстві	27
1.3. Фінансовий облік оборотних активів на підприємстві.....	32
1.3.1. Організація обліку запасів	32
1.3.2. Облік грошових коштів і поточних фінансових інвестицій.....	36
1.3.3. Облік дебіторської заборгованості.....	39
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	44
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	44
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства	45
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	59
3. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	71
3.1. Характеристика організації обліку на підприємстві.....	71
3.2. Фінансовий облік оборотних активів на підприємстві.....	76
3.3. Фінансовий аналіз оборотних активів підприємства.....	93
3.4. Особливості управління оборотними активами підприємства в зміні факторів зовнішнього середовища.....	104
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	121
ДОДАТКИ.....	129

ВСТУП

Актуальність теми. Внаслідок політичних та економічних умов, що склалися на сьогоднішній день у світі, велика кількість підприємств не витримують жорсткої конкуренції, не досягають високого рівня прибутковості через нестачу оборотних коштів, уповільнений рух потоків оборотних коштів. Тому виникає необхідність належного обліку та оцінки забезпеченості суб'єктів господарювання оборотними активами, ефективної системи управління ними.

Ефективне функціонування будь-якого підприємства в сучасних умовах не можливе без ефективного управління його капіталом, який вкладено в його оборотні активи. Оборотний капітал, який вкладено в такі елементи оборотних активів, як запаси, дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи та самі грошові кошти, повинен мати достатню швидкість обороту та потребує постійному моніторингу та аналізу, що сприяє ефективному його використанню та управлінню. Оборотний капітал підприємства є необхідною умовою та джерелом фінансування діяльності підприємства та потребує вибору сучасних інструментів управління оборотними активами, в які він вкладено, в системі управління підприємством, таких як фінансовий та управлінський облік і фінансовий аналіз.

Дослідження сутності оборотних активів, питання їх класифікації та управління відображені в працях українських та зарубіжних вчених: Баумоля У., Білик М., Бланка І., Брейлі Р., Бубняк І., Бутинець Т., Бутинця Ф., Буркинського Б., Бутенко А., Ганіна В., Демченко Т., Доніна Є., Ермасової Н., Канцедал Н., Кірейцева Г., Клімович І., Ковальова В., Купалової Г., Купріної Н., Любенко Н., Майерса С., Матвіюк А., Мертон Р., Міллера М., Нашкерської Г., Невмержицької Н., Носова П., Орра Д., Павловської О., Притуляк Н., Савченко А., Слав'юк Р., Тарасенко О., Томкінса Д., Ярошевич Н. Аспекти організації фінансового аналізу оборотних активів та управління оборотним капіталом підприємства, який вкладено в їх елементи, досліджувались українськими та іноземними вченими, такими як Антонюк О., Барабаш Н., Баумоль У., Білик М., Бланк І., Бутинць Ф., Брігхейм Ю.,

Буркинський Б., Бурсук Г., Бутенко А., Горовий Д., Золотарьов А., Кірейцев Г., Коновалова О., Крамаренко Г., Купріної Н., Майєрс С., Мартін Д., Мертон Р., Матвіюк А., Міллер М., Мец В., Мних Є., Нашкерська Г.В., Невмержицька Н., Опп Д., Осипов П., Павленко О., Павловська О., Притуляк Н., Поддерегін А, Савченко А., Стоянова О., Ступницької Т., Тарасенко О., Терещенко О., Томкінс Д., Шеремет В., Фролов В., Цал-Цалко Ю. та ін., але потребують додаткових досліджень теоретичних аспектів визначення, класифікації та методики проведення, та практичних аспектів застосування на підприємстві з метою ефективного використання оборотних активів в системі його управління його операційною діяльністю. Все вище наведене підтверджує актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.

Мета та завдання дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є вивчення діючої системи бухгалтерського обліку оборотних активів підприємства та законодавчого і документального обліку їх руху, дослідження теоретичних та практичних питань з організації фінансового обліку, методики і проведення якісного фінансового аналізу і управлінського обліку оборотних активів підприємства та вивчення напрямів їх вдосконалення в процесі управління підприємством АПК.

Для досягнення поставленої мети визначенні *завдання*:

- дослідити сутність та класифікацію оборотних активів підприємства відповідно до нормативних документів, які регламентують їх облік, трактувань науковців, інших нормативних та законодавчих актів щодо діяльності підприємства;
- дослідити особливості документального оформлення руху та фінансового обліку оборотних активів підприємства;
- дослідити особливості ведення фінансового обліку оборотних активів на підприємстві;
- провести фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства АПК Одеської області з поглибленим аналізом основних показників його діяльності;
- дослідити особливості організації бухгалтерського обліку, ведення фінансового обліку оборотних активів на прикладі підприємства АПК;
- проаналізувати особливості сучасної методики проведення фінансового

аналізу оборотних активів та їх елементів, розробити комплексний підхід та провести фінансовий аналіз оборотних активів підприємства АПК;

- розробити обґрунтовані шляхи вдосконалення обліку і аналізу оборотних активів для підвищення ефективності функціонування підприємства АПК в системі його управління.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є оборотні активи підприємства, а предметом дослідження – облік та аналіз оборотних активів в системі управління підприємством.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися наступні методи дослідження: порівняння – для зіставлення даних підприємства, проведення аналізу показників, що характеризують його діяльність; класифікації – при дослідженні підходів та ознак до класифікації категорії «оборотні активи» та їх класифікації; середніх і відносних величин, графічний, балансовий метод, метод вертикального та горизонтального аналізу – для аналізу інформації про діяльність підприємства та поглибленого аналізу оборотних активів та їхніх елементів; порівняння, групування, вибіркового спостереження – при вивченні документації, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності підприємства; графічний – для наведення результатів дослідження в даній кваліфікаційній роботі.

Наукова новизна одержаних результатів в даній кваліфікаційній роботі полягає в розробці напрямів та інструментів вдосконалення бухгалтерського обліку та фінансового аналізу оборотних активів для підприємства АПК.

Запропоновано комплексний підхід (отримав подальший розвиток) до проведення фінансового аналізу оборотних активів підприємства з видаленням окремих етапів його проведення, який спрямований на постійний моніторинг зміни абсолютних та відносних показників, що характеризують стан та використання елементів оборотних активів в системі управління підприємством для забезпечення ефективного його функціонування, розвитку діяльності, підвищення інвестиційної привабливості та фінансової стійкості й конкурентоспроможності, який потребує застосування на підприємстві управлінського обліку і ефективної політики управління підприємством.

Публікації. Основні теоретичні та практичні результати дослідження, які відображені у кваліфікаційної роботі, доповідались, отримали позитивну оцінку та були апробовані:

- у 5 фахових статтях в науковому журналі «Економіка харчової промисловості» (у співавторстві);

- на наукових студентських конференціях в ОНАХТ за 2021– 2022 рр.; в ОНТУ в 2022-2023рр., а саме на Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачі вищої освіти ОНАХТ (ОНТУ) (м. Одеса), Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України XXI століття», м. Одеса, XI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих вчених і здобувачів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств» м. Дніпро та опубліковані у 7 тезах наукових праць конференції (в тому числі в співавторстві б);

- запропоновані до застосування в практичній діяльності підприємства харчової промисловості ЗАТ «Одесакондитер» (довідка про впровадження від 26.12.2022р. №05/27 наведена у Додатку Ю).

- докладені та апробовані на 2 міжнародних конкурсах «Black Sea Science 2021» та «Black Sea Science 2023» (Додаток Я);

- докладені та апробовані на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ 28.11.2023 р. (Додаток Ю).

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи становить 120 стор., містить 42 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел з 69 найменування на 8 стор.

1. МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Дослідження сутності та класифікації оборотних активів підприємства

Діяльність будь-якого підприємства починається з формування активів, які утворюються за рахунок власного та залученого капіталу. Неодмінною умовою здійснення підприємством ефективної господарської діяльності є наявність оборотних активів, які разом з робочою силою є найважливішим елементом виробництва. Недостатня забезпеченість підприємства оборотними активами паралізує його діяльність і приводить до погіршення фінансового положення.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [12]. У цьому визначенні досить доцільно використовуються сутнісні характеристики, такі як «грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні», «призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу». Перша характеристика свідчить про необмеженість використання грошових коштів, що належать до оборотних активів підприємства, наступна ж – про часові рамки використання оборотних активів. Дані характеристики є взаємопов'язаними, адже необмеженість їх використання пояснюється тим, що в будь-якому разі визначена сума активів повинна бути використана протягом одного операційного циклу [64].

В свою чергу, згідно Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» (далі – МСБО) оборотні активи трактують як «поточні». Поточними визнають активи, що [9]:

- можуть бути реалізованими чи спожитими у нормальному операційному циклі;
- утримуються в основному з метою продажу;

– можуть бути реалізованими протягом дванадцяти місяців після звітного періоду;

– є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів, за умови що немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду.

Здійснивши порівняння визначень оборотних активів у вітчизняних та міжнародних нормативних документах можна сказати, що вітчизняне трактування відповідає міжнародному.

В Господарському кодексі України взагалі немає трактування такої категорії як «оборотні активи», але у ст.139 «Майно у сфері господарювання» зазначено, що «оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів» [2].

Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів також відсутня узгодженість щодо зазначених понять. Деякі дослідники вважають поняття «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні фонди», «поточні активи» синонімами [25,26,36], інші об'єднують лише деякі поняття [59], третя група вчених зазначають, що економічний зміст зазначених понять різний, саме тому ототожнювати їх помилково [24,26,37,61].

Невірність ототожнення оборотних активів з оборотними коштами полягає в тому, що загальноприйнятий поділ оборотних коштів на оборотні фонди та фонди обігу не враховує такої частини господарських засобів підприємства, як короткострокові фінансові вкладення. До оборотних активів включаються як матеріальні, так і грошові ресурси, тому, поняття оборотних активів є більш ширшим, ніж поняття оборотних коштів.

Наше дослідження показало [45], що серед вчених розповсюджені різні визначення сутності поняття «оборотні активи», деякі з яких наведено у Додатку А, табл.А.1.

Так, дослідження існуючих у нормативних документах та літературних джерелах визначень категорії «оборотні активи підприємства» дозволяє стверджувати про наявність різних поглядів на його економічний зміст. Їхнє узагальнення дало можливість виділити три основні підходи:

1. Оборотні активи є сукупністю оборотних виробничих фондів і фондів обігу в грошовому вираженні;

2. Оборотні активи визначаються як вартість або грошові кошти, авансовані для утворення оборотних виробничих фондів і фондів обігу;

3. Оборотні активи визнаються активами, що призначені для виробничого споживання чи реалізації протягом операційного циклу.

Слід зазначити, що у визначеннях категорії «оборотні активи» є багато спільного як за змістом, так і за методами впливу на об'єкт управління (оборотні активи), а авансована в них вартість – це оборотний капітал підприємства.

У великій кількості економічних праць оборотні активи розглядаються або як виключно економічна категорія, і тоді на перший план висувається їх матеріально-речовинна сторона; або як суто фінансова категорія, і тоді переважна увага приділяється джерелам формування оборотних активів. Але така двоїстість природи оборотних активів полягає у їх як матеріально-речовинній, так і у вартісній або грошовій характеристиках, у тому, що активи є і джерелом, і результатом діяльності підприємства незалежно від специфіки виробничої діяльності. Тобто, оборотні активи завжди відображають характер розміщення інвестованого капіталу у процесі господарської діяльності. Крім того, в багатьох визначеннях оборотних активів відсутня уточнення кінцевої мети їхнього використання. Дослідження сутності категорії «оборотні активи», показали, що вони представляють собою економічну категорію, що поєднує певні теоретичні та практичні аспекти (Додаток А, табл.А.2).

Між окремими аспектами категорії оборотні активи існує відносно тісний взаємозв'язок. Стабільний фінансовий стан та розвиток підприємства базується на прийнятті прогресивних управлінських рішень щодо підвищення

ефективності використання оборотних активів. Таким чином, термін оборотні активи на сучасному етапі розвитку економічної науки повинен відображати всі чотири аспекти діяльності підприємства, враховувати мету діяльності, економічні умови, особливості функціонування підприємств та роль оборотних активів в процесі відтворення. Обов'язковою умовою функціонування оборотних активів є їх безперервний рух або оборот активів [57].

Нормативно-правове регулювання обліку оборотних активів дає змогу відображати достовірну й повну інформацію, тому задля забезпечення належного контролю за наявністю та використанням оборотних активів, необхідно чітко дотримуватися всіх встановлених нормативно-правових актів. Так, основним таким законодавчим актом є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р №996-XIV зі змінами та доповненнями, який регулює систему ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також їх державне регулювання на підприємстві в цілому [1]. Крім того, до нормативно-правової бази можна віднести також Конституцію України; укази, розпорядження та постанови Президента та Кабінету Міністрів України; нормативно-правові акти, наприклад, інструкції та накази, методичні рекомендації Міністерства фінансів України; рішення та накази, які розробляються безпосередньо на підприємстві, наприклад, Наказ про облікову політику підприємства. Що стосується формування даних про оборотні активи у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, то підприємство може самостійно обирати як національні, так й міжнародні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (якщо інше не встановлено законом), які будуть в майбутньому регулювати його діяльність. Як показало наше дослідження [45], до таких основних положень належать наступні нормативно-правові акти:

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- П(С)БО 9 «Запаси»;
- П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»;
- П(С)БО 13 «Фінансові активи»;

- МСБО 1 «Подання фінансової звітності»;
- МСБО 2 «Запаси»;
- МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»;
- МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»;
- МСБО 18 «Дохід»;
- МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання»;
- МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Оборотні активи, як і будь-які інші активи, мають свої переваги та недоліки. Перевагами оборотних активів є висока ліквідність, можливість швидкої реструктуризації, також можливість підвищення швидкості обігу шляхом раціонального управління, а також частина оборотних активів вже є готовим засобом платежу. Недоліками оборотних активів є високий рівень фінансових ризиків, знецінення грошових коштів в результаті інфляційних процесів, додаткові витрати на зберігання зайвих оборотних активів, а також активи, які не задіяні у виробництві, не приносять прибутку [6]2.

В економічній науці «оборотні активи» – ємна економічна категорія. На різних етапах розвитку економічної думки виникало безліч концепцій її якісного змісту. Загалом, оборотні активи є найбільш динамічною і ліквідною частиною майна будь-якого підприємства. У їх структуру входять матеріальні активи, кошти в розрахунках, фінансові інструменти, грошові кошти підприємства. Згідно з проведеним нами дослідженням [45], на даний момент, немає єдиної класифікації оборотних активів чи їх складових частин. Тому різні вчені класифікують їх по-різному відповідно до різних класифікаційних ознак (Додаток Б). У зв'язку з цим ряд ознак або дублюються, або мають різні назви, зберігаючи при цьому свою суть. Як наслідок, виникають труднощі у визначенні виду оборотного активу, що може привести до помилкового його визначенням і, як наслідок, негативно відбитися на ефективності управління ним.

Для цілей обліку усі оборотні активи поділяють за наступними категоріями [45]:

1) за способом відбиття в балансі підприємства:

– запаси сировини, матеріалів і напівфабрикатів. Цей вид оборотних активів характеризує обсяг вхідних матеріальних потоків у формі запасів, які забезпечують виробничу діяльність підприємства;

– запаси готової продукції, які характеризують поточний обсяг вихідних матеріальних потоків у формі запасів виробленої продукції, призначеної до реалізації. Іноді сюди відносять незавершене виробництво, скориговане на коефіцієнт його завершеності за окремими видами продукції;

– дебіторська заборгованість. Вона характеризує суму заборгованості на користь підприємства, представлену фінансовими зобов'язаннями юридичних та фізичних осіб по розрахунках за товари, роботи, послуги, видані аванси і т. п.

– грошові кошти. До них відносять не тільки залишки грошових коштів в національній та іноземній валюті, але й суму короткострокових фінансових вкладень, які розглядаються як форма інвестиційного використання тимчасово вільних залишків коштів;

– інші види оборотних активів. До них відносяться оборотні активи, які не включені в склад вище згаданих;

2) *за періодом функціонування:*

– постійна частина оборотних активів – незнижуваний мінімум оборотних активів, який потрібен підприємству для здійснення операційної діяльності. Це та частина оборотних коштів, яка не залежить від сезонних коливань;

– змінна частина оборотних активів – це та частина, потреба у якій зумовлена періодичними змінами;

3) *за формами функціонування:*

– фінансові – характеризують оборотні активи, що мають монетарну форму (всі види дебіторської заборгованості, гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції та витрати майбутніх періодів);

– матеріальні – характеризують оборотні активи, що мають матеріально-речову форму (запаси та поточні біологічні активи);

4) *за характером джерел формування:*

– оборотні активи, сформовані за рахунок власного капіталу-

характеризують ту їх частину, яка сформована за рахунок власного капіталу підприємства, до якого згідно з нормативною базою України умовно відносять так звані «стійкі пасиви»;

– оборотні активи, сформовані за рахунок залучених джерел – характеризують ту їх частину, яка сформована за рахунок залученого підприємством товарного або фінансового кредиту як на довго-, так і на короткостроковій основі;

5) *за ступенем використання:*

– ті, що використовуються, (тобто перебувають в експлуатації або інвестиційній діяльності;

– ті, що тимчасово не використовуються у виробничому процесі (тобто не беруть участі у виробництві продукції й відповідно не приносять доходу);

б) *за ступенем ліквідності:*

– високоліквідні – оборотні активи, що можуть бути моментально та без додаткових зусиль перетворені в грошові кошти. До них відносять грошові кошти та поточні фінансові інвестиції. Здебільшого виділяють орієнтовний строк їх конвертування – до 90 днів. Тому вважається, що в цю ж групу можна віднести і поточну дебіторську заборгованість постійних покупців, які вчасно розраховуються за поставлені товари чи здійснені роботи, виконані послуги;

– середньоліквідні – оборотні активи, для переведення яких в готівку потрібен додатковий час. До них відносять товарні запаси, готову продукцію та, в основному, дебіторську заборгованість;

– низьколіквідні – активи, для реалізації яких потрібен тривалий час. До них відносяться виробничі запаси підприємства, готова продукція, що не користується попитом та біологічні активи;

7) *за ступенем керованості:*

– нормовані – усі оборотні виробничі фонди і частина фондів обігу у вигляді залишків нереалізованої готової продукції;

– ненормовані – інші елементи фондів обігу (за винятком готової продукції на складі), розмір яких не встановлюється. Відсутність норм не означає, що розміри цих елементів оборотних активів можуть змінюватися довільно й що за

ними відсутній контроль. Необхідність даного розподілу впливає з економічної доцільності досягнення найбільших результатів при найменших витратах.

З огляду на високий рівень інфляційних процесів, який характерний для економіки України в останній період, цікавою представляється класифікація оборотних активів за ступенем захищеності від інфляції. Низка таких авторів, як Сікора І., Чебанова Н.В. пропонують класифікувати оборотні активи, поділяючи їх в залежності від інфляційної захищеності на [65]:

- активи, захищені від інфляційного знецінення (матеріальні оборотні активи, захищена дебіторська заборгованість, ефективні фінансові інвестиції, валютні кошти);

- активи, не захищені від інфляції (грошові кошти в національній валюті, незахищена дебіторська заборгованість, неефективні фінансові інвестиції).

Зазначені науковці правильно виділили класифікаційну ознаку, адже вона є умовною, тому що прямо не піддаються впливу інфляції лише активи, які виробляються на підприємстві, а найбільш прямий вплив має інфляція на знецінення грошових коштів.

В умовах антикризового управління активами виникає потреба розподілити їх елементів за рівнем прибутковості тому, що для підприємства прибуток має більше значення, ніж дохід, оскільки саме прибуток характеризує кінцеві результати діяльності підприємств. За цією ознакою оборотні активи поділяються на наступні види [13]:

- високоприбуткові (поточні фінансові інвестиції, депозити);
- середньоприбуткові (готова продукція, дебіторська заборгованість),
- неприбуткові (запаси товарно-матеріальних ресурсів, готова продукція, що не користується попитом, грошові кошти);

- збиткові (частина запасів товарно-матеріальних ресурсів, якість та кількість яких в процесі зберігання зменшується, безнадійна заборгованість). Велика наявність збиткових активів може загрожувати підприємству банкрутством.

Важливість даного класифікаційного критерію зумовлена тим, що облік активів за рівнем прибутковості характеризує економічну ефективність їх використання та дає змогу спрогнозувати рентабельність активів підприємства.

Виходячи з усього вищезазначеного, обґрунтована класифікація оборотних активів, яка має наукове і прикладне значення, дозволяє побудувати чітку систему знань про ці активи та правильну систему обліку та аналізу їх наявності та руху й управління ними. Поєднавши підходи багатьох авторів до класифікації оборотних активів, та склад оборотних активів, викладений у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», можна отримати найважливіші ознаки, з точки зору бухгалтерського обліку, за якими необхідно класифікувати оборотні активи, а саме: за способом відбиття у балансі, відповідно до рівня ліквідності і ступеня керованості, за періодом та формами функціонування, за характером джерел формування і ступенем використання.

1.2. Документальне оформлення руху основних елементів оборотних активів підприємства

1.2.1. Операції з обліку грошових коштів на підприємстві

Бухгалтерський облік ґрунтується на первинній інформації, тому досить важливо, щоб всі господарські операції, які відбуваються на підприємстві в межах комерційної, фінансово-господарської діяльності були задокументовані. Первинні документи складаються під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення [8]. Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом їх подвійного запису на взаємопов'язаних рахунках. Господарські операції відображаються в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

Грошові кошти є найбільш ліквідними активами. Вони присутні на початковому та кінцевому етапах облікового циклу, який включає придбання товарів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їх продаж

і отримання виручки. Під *грошовими коштами* розуміють готівку, кошти на рахунках в банку та депозити до запитання. Грошові кошти підприємства можуть зберігатися у банках або у вигляді готівки в касі підприємства [19].

Для організації готівкових розрахунків будь-яке підприємство повинно мати власну касу, а кожен касир має знати та виконувати вимоги положення про касові операції. Облік готівкових розрахунків регулюється відповідно до Положення про ведення касових операцій в Україні №148 від 29.12.2017 зі змінами (далі – Положення №148) [19].

Касові операції оформлюються документами, типової форми яких затверджені наказом Міністерства статистики України за згодою Національного банку України та Міністерства фінансів України, і які повинні застосовуватися без змін на всіх підприємствах, незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності. Даним наказом затверджено до використання для обліку касових операцій наступні форми документів (Додаток В, табл. В.1)

Оприбуткування готівки в касу здійснюється на підставі прибуткового касового ордера (ПКО) за формою № КО-1, виписаного в одному примірнику та зареєстрованого в Журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів, підписаного головним бухгалтером, або уповноваженими на це особами письмовим розпорядженням керівника підприємства, і касиром [29].

У ПКО зазначається сума (цифрами та прописом), від кого прийнято гроші та на якій підставі. При цьому особа, яка здає гроші, видається відривний корінець ПКО, підписаний головним бухгалтером та касиром із печаткою підприємства. Готівкові кошти можуть бути прийняті касиром за ПКО тільки в день його оформлення. Якщо в день оформлення ордера особа, вказана у ПКО, не внесла гроші до кінця робочого дня, до закриття каси, то такий ПКО визнається недійсним і анулюється. Анульовані ПКО не знищуються, а передаються до бухгалтерії, де підшиваються в спеціальну папку анульованих документів і зберігаються протягом 36 місяців після закінчення календарного року, в якому вони були виписані та анульовані [51].

Особі, яка здала гроші, після отримання їх касиром видається квитанція,

підписана головним бухгалтером і касиром та завірена печаткою (штампом). Одержання готівки з власного рахунка в установі банку підприємство здійснює через касира або іншу вповноважену на те особу за грошовим чеком (іменним) з чекової книжки. У чеку вказується цільове призначення готівки, а на корінці зазначається прізвище, ім'я та по батькові особи, якій доручено одержання готівки. На суму одержаної готівки випишується прибутковий касовий ордер і квитанція до нього. Квитанція додається до виписки банку з поточного рахунка та є підтвердженням повного оприбуткування одержаної з банку готівки. Вибуття готівкових коштів з каси може відбуватися внаслідок таких подій [51]:

- зарахування на рахунок до банківської установи;
- виплати заробітної плати;
- виплат депонованих сум;
- виплати коштів за виконані роботи, надані послуги фізичним особам та юридичним особам;
- видачі коштів у підзвіт на відрядження або на придбання товарно-матеріальних цінностей;
- повернення коштів покупцю за раніше придбану продукцію;
- повернення фінансової допомоги, позики;
- здавання готівкових коштів структурним підрозділом до касипідприємства.

Видача готівки з каси оформлюється видатковим касовим ордером (ВКО) форми № КО-2, який підписує керівник і головний бухгалтер або працівник підприємства, який на це уповноважений керівником. У ВКО вказується сума отриманих грошових коштів. Якщо на даних до ВКО документах, заявах, рахунках є дозвільний напис керівника, то підпис керівника на ВКО не обов'язковий. Видача готівки з каси, що не підтверджена розписом одержувача у ВКО, для виведення залишку готівки в касі не приймається. Якщо видаткова відомість складена на видачу готівки кільком особам, то одержувачі також пред'являють паспорти й документи і розписуються у відповідній графі документа [29].

Видача грошей у рахунок праці, допомоги з тимчасової втрати працездатності, премій тощо проводиться за платіжними (розрахунково-платіжними) відомостями.

На титульній сторінці відомості робиться дозвільний напис про видачу грошей за підписами керівника і головного бухгалтера. На загальну суму видачі незалежно від кількості відомостей складається один видатковий касовий ордер, дата та номер якого проставляється на кожній відомості. Після закінчення термінів виплати касир повинен [51]:

- у платіжній відомості навпроти прізвища осіб, котрим суми не виплачені, зробити запис «депоновано»;
- скласти реєстр депонованих сум;
- у кінці відомості зробити запис про фактично видану суму та суму, що підлягає депонуванню;
- записати в касову книгу фактично виплачену суму, а на відомості проставити номер видаткового ордера;
- здати депоновані суми на поточний рахунок підприємства в банку.

При виведенні залишку готівки в касі не приймаються видаткові касові ордери або видаткові відомості, у яких видача готівки з каси не підтверджується підписом одержувача.

Документом, що свідчить про здавання виручки до банку, є заява на переказ готівки, яка підтверджується відповідною квитанцією до прибуткового документа банку на внесення готівки, засвідчується підписами відповідальних осіб банку та відбитком печатки банку. Документом, що свідчить про здавання виручки до банку через інкасаторів, є копія супровідної відомості до сумки з готівковою виручкою (готівкою), засвідчена підписом та відбитком печатки інкасатора-збирача. Касові ордери або документи, що їх замінюють, до передачі в касу реєструються бухгалтерією в Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів. Можливі варіанти ведення Журналу за типовими формами №КО-3 або КО-3а [51].

Дані прибуткових та видаткових касових ордерів відображаються в касовій книзі типової форми № КО-4. Кожне підприємство веде одну касову книгу в національній валюті та окремо на кожну іноземну валюту.

Касова книга відкривається підприємством на звітний рік. Її аркуші повинні бути пронумеровані, прошиті та опечатані з прикладенням печатки. Кількість

аркушів у касовій книзі засвідчується керівником і головним бухгалтером. Записи в ній проводяться у двох примірниках із застосуванням копіювального паперу, при цьому другий примірник є відривним і використовується як звіт касира, а перший – залишається в книзі. Виправлення в ній засвідчуються підписами касира та головного бухгалтера, немотивовані виправлення забороняються. Касовий звіт складається щодня (у разі виплати зарплати – за 3 дні). Касир у кінці дня підбиває підсумки за день, виводить залишок у касі і передає другий відривний примірник до бухгалтерії як звіт з усіма додатками [4].

Згідно з чинним законодавством України всі вільні грошові кошти підприємства повинні в обов'язковому порядку зберігатися в банку, причому підприємства можуть самостійно обирати установу банку, в якій зберігатимуться кошти [4]. Банки відкривають рахунки юридичним та фізичним особам згідно з Інструкцією «Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземних валютах», затвердженою постановою Правління Національного банку України від 12.12.2003 р. № 492 зі змінами [4]. Банки можуть відкривати поточні та вкладні (депозитні) рахунки.

Безготівкові розрахункові операції здійснюються за наступними формами розрахункових документів [19]: платіжні доручення; платіжні вимоги-доручення; чеки; акредитиви; векселі; банківські виписки; меморіальний ордер; інкасові доручення (розпорядження).

Підприємство для здійснення розрахунків самостійно обирає передбачені платіжні інструменти (за винятком меморіального ордера) і зазначає їх під час укладення договорів. Розрахункові документи складаються на бланках, форми яких визначені Інструкцією. У випадку порушення чи неправильного заповнення реквізитів документи повертаються банком без їх виконання. Документи заповнюються українською мовою. Характеристика платіжних інструментів для безготівкових розрахунків наведена у Додатку В у табл.В.2.

Для того, щоб відкрити акредитив платник повинен надати обслуговуючому банку заявку та зазначити в ній наступне [4]:

– номер договору, за яким відкривається акредитив;

– найменування постачальника і найменування банку, що виконує акредитив;
– вид акредитива, тобто загальну назву товарів або послуг, що сплачуються за рахунок акредитива;

– умови реалізації акредитива;

– суму акредитива.

Для того, щоб одержати грошові кошти за акредитивом, постачальник, який відвантажив продукцію, повинен надати реєстр розрахунків і необхідні документи обслуговуючому банку до закінчення терміну дії акредитива [4].

Розрахунки з використанням інкасо можна відобразити у такій послідовності:

1. Укладається договір між постачальником та покупцем.
2. Здійснюється відвантаження товару.
3. Постачальник готує потрібні транспортні документи і подає їх разом з інкасовим дорученням до банку, що його обслуговує.
4. Банк перевіряє одержані документи і передає їх до банку покупця.
5. Банк покупця пред'являє інкасове доручення та одержані документи покупця з метою отримання від нього коштів.
6. Здійснюється платіж покупцем.
7. Банк покупця перераховує кошти банку постачальника, який зараховує їх на рахунок одержувача.

Цей вид розрахунків є більш прийнятним для покупця і не гарантує здійснення оплати постачальникові.

Виписка банку – це документ, що видається банку підприємству і відображає рух грошових коштів на рахунку. Вона повинна містити дату, номер документа, короткий зміст операції та суми записів на дебеті та кредити, а також залишки коштів на початок та кінець періоду. Виписка відображається в дзеркальному відображенні. Виписка обов'язково подається на перше число кожного місяця.

Сьогодні все більшого поширення набувають розрахунки за допомогою

банківських платіжних карток (БПК). Такий вид розрахунків регулюється Положенням «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів», затвердженим постановою Правління НБУ №223 від 30.04.2010 р. [20] Банківські платіжні картки можуть застосовуватися: для здійснення безготівкових розрахунків; для отримання готівки; для видачі зарплатні працівникам.

Операції з платіжними картками оформляються розрахунковими документами на паперових носіях і складаються за місцем здійснення операції. Такими розрахунковими документами є сліп або квитанція торговельного терміналу (вони оформляються на спеціальних пристроях відповідно – механічний пристрій – імпринтер та електронний пристрій – платіжний термінал). Сліп (невелика квитанція) заповнюється у трьох примірниках (для клієнта, для банку, для підприємства) і підтверджує здійснення операцій за картою, містить набір даних із цієї операції та відбиток реквізитів платіжної картки. Квитанція торговельного терміналу заповнюється у двох примірниках (перший – клієнту, другий – підприємству, банк отримує електронну копію сліпу) [20].

1.2.2. Оформлення операцій з обліку дебіторської заборгованості на підприємстві

Облік розрахунків з покупцями і замовниками здійснюється на підставі господарських договорів та первинних документів, що засвідчують факт здійснення господарської операції. Завдання організації документування цих операцій – скласти графік документообігу із зазначенням конкретних виконавців, дат виписки та передачі документів до архіву. Перелік первинних документів, якими оформляються операції з обліку розрахунків з дебіторами, а саме розрахунки з покупцями та замовниками зазначені в Наказі про облікову політику. Для оформлення окремих етапів усіх розрахункових операцій використовується бухгалтерська довідка [29].

Договір (контракт) купівлі-продажу являє собою комерційний документ, згідно з яким оформлено торговельну угоду. У ньому міститься письмова угода сторін про поставку товарів – зобов'язання продавця передати певне майно у власність покупця та зобов'язання покупця прийняти це майно і сплатити за нього певну грошову суму. При здійсненні товарообмінних (бартерних) операцій сторони укладають договори,

в яких визначають строки взаємних поставок товарів, обов'язки сторін з виконання умов договору та відповідальність сторін у випадку порушення прийнятих зобов'язань. За договором підряду підрядник зобов'язується виконати (природно, не без ризику) певну роботу за завданням замовника з його або своїх матеріалів, а замовник зобов'язаний оплатити виконану підрядником роботу після остаточної її здачі, якщо інше не передбачене законом чи договором (контрактом). Факт відпуску продукції (товару), виконання робіт, надання послуг має бути належним чином оформлений документами. Підставою для відпуску продукції (товару) зі складу підприємства є доручення, яке пред'являється представником покупця і яке повинне містити: реквізити покупця, найменування і кількість отриманої продукції, термін дії доручення, особистий підпис представника, засвідчений підписами керівника та головного бухгалтера підприємства-покупця і скріплений печаткою. Підпис представника покупця на дорученні повинен бути ідентичним підпису одержувача на відвантажувальних документах про приймання продукції [51].

Документом, який оформляє розрахунки з покупцями та замовниками є накладна, рахунок-фактура, товаро-транспортна накладна, характеристика яких наведена у Додатку В, табл.В.3 [51].

Накладна є характерним документом також для оформлення операцій за розрахунками з вітчизняними постачальникам, внутрішніми розрахунками, а також за розрахунками за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, з іншими дебіторами та кредиторами – за умови здійснення зустрічної поставки у товарній формі [51].

При здійсненні операцій з постачання продукції, послуг постачальник надає покупцю податкову накладну після реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних. Підтвердженням підприємству про прийняття його податкової накладної та розрахунку коригування до Єдиного реєстру податкових накладних є квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі, яка надсилається протягом операційного дня. Податкова накладна, оформлена належним чином, є підставою для зарахування досліджуваним підприємством та його покупцем сум ПДВ до складу податкового зобов'язання чи податкового кредиту (у покупця) звітного

періоду [34].

При виконанні робіт (будівельних, ремонтних та ін.) у договорі на їх виконання також відображаються зобов'язання замовника щодо приймання виконаних робіт, порядку й термінів їх оплати. Прийнята робота має бути оформлена актом відповідної форми, акт приймання-передачі виконаних робіт (наданих послуг), який підписується представником замовника і виконавця або комісією, з обов'язковим посвідченням підписів представників печаткою замовника і виконавця. Аналогічно оформляються операції з надання замовникам різних послуг (ремонту та обслуговування технічних засобів підприємства тощо). У разі доставки продукції покупцеві автотранспортом постачальника або транспортних організацій важливе значення має чітке і належне оформлення товарно-транспортних накладних відправником та наявність записів з підписами і відбитком печатки (штампу) одержувача, які засвідчують доставку продукції (товару) до місця призначення. Супровідними документами при продажу продукції сільськогосподарського виробництва є товарно–транспортні накладні спеціалізованих форм [34].

Відмітку про оплату (погашення) чи списання заборгованості покупців здійснюють за даними прибуткових касових ордерів (при готівковій формі розрахунків), виписок банку (при безготівковій), бухгалтерських довідок тощо.

Первинним документом для оформлення операцій за розрахунками за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, з іншими дебіторами та кредиторами є вексель, а також акт приймання – передачі векселя – за умови вексельного переведення боргу чи відтермінування платежу шляхом оформлення простого або переказного векселя.

Рішення керівника, документ, який може бути замінено дозвільним написом керівника на будь-якому іншому первинному документі з оформлення розрахункових операцій, характерний для оформлення окремих етапів усіх розрахункових операцій.

Первинними документами при розрахунках з підзвітними особами застосовується наказ на відрядження та посвідчення про відрядження. Направлення працівника підприємства у відрядження здійснюється керівником підприємства і

оформляється наказом (розпорядженням), із зазначенням пункту призначення, назви підприємства, куди відряджається працівник, терміну і мети відрядження.

Працівникові, який їде у відрядження виписують посвідчення про відрядження, форма якого затверджується центральним податковим органом. Підприємство, що відряджає працівника, здійснює реєстрацію особи, яка вибуває у відрядження, у спеціальному журналі. Працівник, який направляється у відрядження, в обов'язковому порядку забезпечується авансом у повному обсязі відповідно до Постанови КМУ від 23.04.1999 р. №663 [21].

На підставі видаткового касового ордера підзвітній особі видають аванс в сумі, необхідній для виконання доручення і лише на намічені заходи (для закупівлі запасних частин, господарського інвентаря тощо), за відсутності заборгованості по раніше виданих сумах. Після того як доручення буде виконано, підзвітна особа повинна подати звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, який подається до закінчення третього банківського дня, наступного за днем, у якому платник податку закінчує відрядження або виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням та за рахунок особи, яка надала кошти під звіт. Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, складається фізичними особами, які отримали такі кошти на підприємстві [21].

1.2.3. Особливості оформлення операцій з обліку запасів на підприємстві

В Україні порядок документального оформлення наявності, надходження та витрачання виробничих запасів на підприємстві регламентований Наказом Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 р. №193 зі змінами [11]. Варто зазначити, що сутність документів і їх місце в господарській діяльності підприємства відображається у їх класифікації, поділі на групи за певними ознаками схожості й відмінності, кожна з яких несе змістовне навантаження. Усю сукупність первинних документів стосовно надходження та вибуття виробничих запасів можна поділити на прибуткові та видаткові.

Запаси можуть надходити на підприємство різними шляхами, а саме [34]: від

постачальника (у т. ч. і при безплатному отриманні); з виробництва; від замовника як давальницька сировина для переробки; як внесок до статутного капіталу підприємства.

У Додатку Д, табл.Д.1. наведений перелік документів, якими оформлюється надходження запасів на підприємство.

Також для обліку і контролю за надходженням та оприбуткуванням матеріальних цінностей ведеться Журнал обліку вантажів, що надійшли, типової форми № М-1. Записи в журналі робить відділ постачань у міру надходження ТМЦ на склад – на підставі товарно-транспортних документів, прибуткових ордерів, актів приймання матеріалів. Крім того, у журналі зазначають інформацію, пов'язану з розшуком вантажів, що не надійшли [6].

При отриманні виробничих запасів від постачальника використовується Довіреність (ф. М-2), що засвідчує право окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отриманні запасів. Виписані документи реєструються в Журналі реєстрації довіреностей (ф. М-3), основною функцією якого є контроль за цільовим використанням довіреностей та вчасністю їх повернення до бухгалтерії після закінчення терміну дії [34, с. 251].

Внутрішнє переміщення запасів також потребує відповідного документального оформлення. Для цього використовується, залежно від ситуації, один з зазначених у Додатку Д, табл. Д.2 документів [6].

Лімітно-забірні картки заповнюються відділом постачань або плановим відділом при русі запасів на складі у двох примірниках: один до початку місяця передається до цеху (дільниці) – споживачеві матеріалів, другий – на склад або до комори цеху.

Матеріали відпускаються у виробництво зі складу після пред'явлення представником цеху свого примірника лімітно-забірної картки. Комірник зазначає в обох примірниках картки дату і кількість відпущених матеріалів, потім визначає залишок ліміту за кожним номенклатурним номером матеріалів. При цьому в лімітно-забірній картці цеху розписується комірник, а в лімітно-забірній картці складу – представник цеху.

Наприкінці місяця лімітні забірні картки передаються в бухгалтерію для обліку витрат матеріалів. Вони є контрольним документом за нормами витрат матеріалів [11].

Матеріали відпускаються у виробництво зі складу після пред'явлення акту отримувачем (представником цеху). Комірник зазначає в обох примірниках акту дату і кількість відпущених запасів і визначає залишок. В акті цеху розписується комірник, в акті складу – представник цеху.

Запаси можуть вибувати зі складу як для внутрішніх потреб підприємства, так і для реалізації. У разі вибуття запасів у цілях реалізації складаються документи, характеристику яких наведено у Додатку Д, табл. Д.3.

Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей виписується підприємством, що здійснює відпуск товарно-матеріальних цінностей, у трьох примірниках. Підставою є договір (контракт), наряд, інші відповідні документи. Вона підписується особою, яка надала дозвіл на відпуск товарно-матеріальних цінностей, і головним бухгалтером. Перший примірник надається підприємству-одержувачу товарно-матеріальних цінностей як супровідний документ і як підстава для їх оприбуткування. Другий залишається на складі підприємства-постачальника і є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей підприємством, що здійснило їх відпуск. Третій передається пропускному пункту для контролю за вивезенням товарно-матеріальних цінностей за межі території підприємства (філії, відділення, відокремленого підрозділу). Другий та третій примірники передаються зазначеними службами до бухгалтерії для включення в облік.

Для первинного обліку обсягів перевезених вантажів і транспортної роботи автомобільного транспорту підставою для списання товарно-матеріальних цінностей у вантажовідправника й оприбуткування їх у вантажоодержувача, а також для виконання розрахунків між перевізниками і замовниками автомобільного транспорту застосовуються такі типові форми єдиної первинної транспортної документації:

– дорожній лист вантажного автомобіля у міжнародному сполученні - типова

форма №1 (міжнародна);

– дорожній лист вантажного автомобіля - типова форма №2 (діє у межах України);

– товаротранспортна накладна - типова форма №1-ТН;

– талон замовника – типова форма №1-ТЗ (при роботі автомобіля за погодинною формою оплати транспортних послуг).

Для реєстрації прибуткових і видаткових документів, які передаються до бухгалтерії, складається Реєстр приймання-здачі документів (типова форма № М-13). Реєстр заповнюється матеріально відповідальною особою в одному примірнику і передається до бухгалтерії разом із документами.

На кожний номенклатурний номер матеріальних цінностей заповнюється Матеріальний ярлик (типова форма № М-16), який характеризує матеріали кожного номенклатурного номера. Ярлик складається в одному примірнику, прикріплюється в місці зберігання матеріальних цінностей і служить для них паспортом.

Після закінчення місяця матеріально відповідальні особи подають до бухгалтерії Матеріальний звіт (типова форма № М-19), до якого додаються всі первинні документи з приходу і видачі матеріалів.

Надходження, переміщення і відпускання МШП оформляються первинними документами, правила застосування яких регламентуються Положенням про документальне забезпечення запасів у бухгалтерському обліку, затвердженим Міністерством фінансів України 24.05.1995 р. за №88 [18] та іншими нормативними актами.

Для організації обліку МШП застосовує типові форми первинних документів, затверджені наказом Міністерства статистики України від 22.05.96р. № 145 зі змінами [10], а саме: форма № МШ-1 «Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристосувань)»; форма № МШ-2 «Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів»; форма № МШ-3 «Замовлення на ремонт чи заточення інструментів (пристосувань)»; форма № МШ-4 «Акт на вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів»; форма № МШ-5 «Акт на списання інструментів і обмін їх на придатні»; форма № МШ-6

«Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття і запобіжних пристосувань»; форма № МШ-7 «Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття і запобіжних пристосувань»; форма № МШ-8 «Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів». Призначення цих документів наведено у Додатку Ж.

Таким чином, в першу чергу вони розраховані на застосування у процесі виробництва. Втім, МШП можуть застосовуватись і невиробничими підприємствами. Вони теж можуть застосовувати ці типові форми, прописавши власні правила їх складання. Існуюча сукупність форм первинної документації з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів дає можливість побудови такої системи обліку, яка б відповідала масштабам підприємства, його організаційно-структурній формі та об'єктивним умовам функціонування.

Оскільки окремого затвердженого первинного документу щодо відображення придбання МШП не встановлено, то їх можна відобразити в обліку на підставі прибуткового ордеру (форма №М-4). А видачу МШП зі складу в експлуатацію можна оформити за допомогою накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма №М-11). Або в цих випадках можна застосовувати інший первинний документ, що має всі обов'язкові реквізити за ст. 9 Закону №996 [1]. Надходження МШП на підприємство здійснюється на підставі відвантажувальних документів постачальників.

В обліку МШП відображають за фактичною собівартістю (ціною придбання, включаючи затрати, пов'язані з доставкою їх на підприємство). На МШП, що надійшли, відкривається картка складського обліку (ф. № М- 17).

Облік МШП на складах ведеться за їх номенклатурними номерами в порядку, аналогічному обліку матеріалів на складі. При оприбуткуванні МШП бухгалтерія складає групувальні відомості, а також веде сортову оборотну відомість аналітичного обліку.

Передача МШП зі складу в експлуатацію оформлюється актом передачі МШП в експлуатацію. Відпуск інструментів в експлуатацію здійснюється на підставі вимог цехів або фізичних осіб. Бухгалтерія ці вимоги вносить до групувальних відомостей з метою синтетичного обліку.

1.3. Фінансовий облік оборотних активів на підприємстві

1.3.1. Організація обліку запасів

Синтетичний облік елементів оборотних активів здійснюється відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999 р. №291 [17] та Інструкції «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.99 зі змінами [3] .

Синтетичний облік належних підприємству виробничих запасів здійснюється на рахунку 20 «Виробничі запаси». Даний рахунок призначений для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва. За дебетом рахунка відображається надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, а за кредитом – витрачання на виробництво переробку, відпуск на сторону, уцінка. Рахунок 20 має такі субрахунки [17]: 201 «Сировина й матеріали»; 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»; 203 «Паливо»; 204 «Тара й тарні матеріали»; 205 «Будівельні матеріали»; 206 «Матеріали, передані в переробку»; 207 «Запасні частини»; 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»; 209 «Інші матеріали».

Основні господарські операції та кореспонденцію рахунків за ними, що відображають надходження та витрачання виробничих запасів, наведено в Додатку К.

В умовах автоматизації обліку налагодити чіткий облік надходження та витрачання виробничих запасів досить легко, оскільки до пам'яті комп'ютера вводяться фактичні дані про надходження та витрачання запасів і в автоматичному режимі виводиться їх залишок на будь-який момент часу. Відображення інформації стосовно обліку виробничих запасів проводять у графах 3-4 Розділу III Журналу 5 [38, с.218]. За допомогою синтетичного обліку неможливо контролювати наявність та рух кожного виду товарно-виробничих запасів. Для отримання деталізованої

інформації, необхідної для управління запасами за їх окремими видами та процесами, організовується аналітичний облік. Кожне підприємство відкриває аналітичні рахунки в залежності від потреби в кількості, необхідній для управління виробництвом.

При застосуванні комп'ютерної техніки в обліку замість Журналу 5 можуть складатися реєстри в розрізах, необхідних як для складання фінансової звітності, так і для потреб управлінського персоналу, аналізу даних і прийняття управлінських рішень [54, с. 32].

Для обліку виробничих запасів, що не належать підприємству Планом рахунків передбачено використання позабалансового рахунку 02 «Активи на відповідальному зберіганні» призначено для обліку цінностей, які тимчасово знаходяться на підприємстві та не є його власністю, прийняті на комісію, в переробку, до монтажу, в довірче управління. Облік цих цінностей ведеться за цінами, що передбачені в договорах, приймально-передавальних актах тощо.

Всі товарно-матеріальні цінності, що обліковуються на цьому рахунку, підлягають інвентаризації в порядку і в строки, передбачені наказом про облікову політику, а також планом проведення інвентаризацію [38].

Для бухгалтерського обліку наявності, руху і використання оборотних засобів праці відповідним планом передбачено рахунок 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети». Рахунок малоцінних і швидкозношуваних предметів має забезпечувати формування зведених показників їх наявності, зносу, руху і залишків. Це активний балансовий рахунок. По дебету – надходження МШП, а по кредиту – вибуття (списання) [17]. Типові проводки за цим рахунком наведено у Додатку Л.

Аналітичний облік МШП ведуть за видами предметів за однорідними групами, установленими, виходячи з потреб підприємства [58, с.113]. З метою забезпечення збереження даних предметів в експлуатації на підприємствах повинен бути організований належний контроль за рухом МШП, зокрема, оперативний і кількісний облік.

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) використовується рахунок 23 «Виробництво». Зокрема, для обліку на

окремих субрахунках витрат [17]:

- промислових і сільськогосподарських підприємств на виробництво продукції;
- підрядних, геологічних та проектних організацій на виконання будівельно-монтажних, геологорозвідувальних та проектно-вишукувальних робіт;
- підприємств транспорту та зв'язку на надання послуг;
- науково-дослідних підприємств на виконання науково-дослідних і конструкторських робіт;
- підприємств громадського харчування на випуск власної продукції;
- допоміжних (підсобних) виробництв.

За дебетом рахунку 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин, за кредитом - вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції (у дебет рахунків 26, 27), вартість виконаних робіт і послуг (у дебет рахунку 90), собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг тощо)[3].

Собівартість послуг з ремонту, проведеного ремонтним підрозділом підприємства, зменшується на вартість матеріалів (зокрема запасних частин), отриманих при його проведенні, які придатні до подальшого використання і оприбутковані у складі запасів (крім матеріалів, отриманих при ліквідації об'єктів основних засобів та інших необоротних матеріальних активів).

Аналітичний облік за рахунком 23 «Виробництво» ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. На великих виробництвах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами підприємства та центрами витрат і відповідальності [3].

Готова продукція, виготовлена на підприємстві, є складовою запасів. Відповідно до Інструкції №291 [3] до готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і

стандартам.

Одночасно із цільовим (основним) продуктом у єдиному технологічному процесі може бути одержано супутню продукцію. Ця продукція за якістю відповідає встановленим стандартам або технічним умовам, приймається відділом технічного контролю і призначається для подальшої переробки або відпуску стороннім підприємствам (п. 428 Методичних рекомендацій № 373 [7]).

Для обліку готової продукції призначений рахунок 26 «Готова продукція». За дебетом рахунка 26 «Готова продукція» відображають надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю [17].

В аналітичному обліку можна відображати готову продукцію за обліковими цінами. При списанні готової продукції з рахунка 26 «Готова продукція» суму відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами визначають як добуток рівня (відсотка) відхилень і вартості відпущеної зі складу готової продукції за обліковими цінами. Рівень (відсоток) відхилень визначають шляхом ділення суми відхилень на початок місяця та суми відхилень за продукцією, що надійшла на склад із виробництва за звітний місяць, на суму вартості залишку готової продукції за обліковими цінами на початок місяця та вартості оприбуткованої за звітний місяць із виробництва на склад готової продукції за обліковими цінами. Суму відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами, котру відносять до реалізованої продукції, відображають за кредитом рахунка 26 «Готова продукція» і дебетом відповідних рахунків, на котрих відображено вибуття готової продукції.

Аналітичний облік готової продукції здійснюють за її видами щодо матеріально відповідальних осіб за масою, кількістю та собівартістю або оптовими цінами – в окремих підприємствах промисловості. В цьому випадку потрібно забезпечити облік відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від затверджених оптових цін. В Додатку М наведено приклади типової кореспонденції рахунків 23 «Виробництво» і 26 «Готова продукція»

Товари, що надходять від постачальників на основі товарно-транспортних накладних після перевірки дотримання умов поставки за найменуваннями товарів, їх

масою чи кількістю, асортиментом, ціною, якістю, знижками, транспортними витратами, обліковуються на однойменному рахунку 28 «Товари». Вони обліковуються за видами, найменуваннями, сортами за купівельною вартістю, що включає торгіву націнку. Тому при оприбуткуванні товарів складають розрахунок націнки на них і під звіт матеріально-відповідальним особам відносять їх повну вартість. Субрахунки рахунка 28 та їх характеристика наведена у Додатку Н. У Додатку П наведено перелік типових проводок рахунку 28 [38].

1.3.2. Облік грошових коштів і поточних фінансових інвестицій

Інструкцією № 291 [3] для обліку грошових коштів у касі підприємства передбачений рахунок 30 «Готівка», який має наступні субрахунки [17]: 301 «Готівка в національній валюті»; 302 «Готівка в іноземній валюті».

Якщо на підприємстві є не одна каса (наприклад, окрім каси підприємства - каса в торгових підрозділах), до субрахунків 301 і 302 можуть відкриватися субрахунки для обліку готівкових грошових коштів в операційній касі, наприклад [3]: 301/1 «Готівка операційної каси в національній валюті» і 302/1 «Готівка операційної каси в іноземній валюті» і субрахунки для обліку грошових коштів в касі підприємства, наприклад: 301/2 «Готівка підприємства в національній валюті» і 302/2 «Готівка підприємства в іноземній валюті».

Дані субрахунки використовуються для обліку виданих з основної каси в операційні каси коштів, а також для обліку касових надходжень (зокрема виторгу) в основну касу з операційних.

За дебетом рахунка 30 «Готівка» відображається надходження коштів в касу підприємства (операційну касу), за кредитом – виплата коштів з каси підприємства (операційної каси). У Додатку Р наведено перелік найбільш розповсюджених операцій з готівкою.

Для обліку наявності і руху грошових коштів, які знаходяться на рахунках у банку і які можуть бути використані для поточних операцій, призначений рахунок 31 «Рахунки в банках», що має такі субрахунки [17]: 311 «Поточні рахунки в національній валюті»; 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»; 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»; 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»; 315

«Спеціальні рахунки в національній валюті»; 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті».

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» і 314 «Інші рахунки банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів в іноземній валюті.

За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом - їх використання. У Додатку С показано зміст найбільш поширених господарських операцій, які впливають на зміну залишків за касою і поточним рахунком, і відповідні кореспондуючі рахунки. Синтетичний облік касових операцій ведуть в Журналі-ордері №1 та відомості аналітичного обліку № 1. Дані про операції за рахунками в банку за журнально-ордерної форми обліку систематизуються у двох багатографних реєстрах: у журналі-ордері №1 за кредитом рахунку 31 «Рахунки в банках» і у відомості №1.2 – за дебетом рахунку. Записи в журналі-ордері та у відомості роблять після обробки банківських виписок [29, с.290].

Для відображення інформації про наявність і рух грошових документів (у національній і іноземній валютах), що знаходяться в касі підприємства (поштових марок, сплачених проїзних документів, путівок в санаторії, пансіонати, у дома відпочинку і т. п.), і про кошти в дорозі, тобто грошових сумах, внесених до кас банків або поштових відділень для подальшого їх зарахування на банківські та інші рахунки підприємства, використовується рахунок 33 «Інші кошти». До цього рахунку відкриваються наступні субрахунки [17]: 331 «Грошові документи в національній валюті»; 332 «Грошові документи в іноземній валюті»; 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»; 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»; 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті».

За дебетом рахунку 33 «Інші кошти» відображається надходження грошових документів в касу підприємства і коштів у дорозі, за кредитом - вибуття грошових документів і списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки.

Підставою для списання сум, що обліковуються на рахунку 33 «Інші кошти», є виписки банку, які підтверджують зарахування грошових коштів [64, с.643].

Аналітичний облік грошових документів ведеться за їх видами. Дані про рух інших грошових коштів відображаються в журналі 1 в дебет рахунка 33 «Інші кошти» з кредиту різних рахунків, розділі 6 та 7 – аналітичні дані до субрахунків 333 та 334. Приклади типової кореспонденції рахунку 33 «Інші кошти» наведено у Додатку Т.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [3].

Поточні фінансові інвестиції – це інвестиції на строк, що не перевищує одного року, та які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. Серед поточних фінансових інвестицій виділяють фінансові інвестиції, які для цілей фінансової звітності визначаються еквівалентами грошових коштів. Еквіваленти грошових коштів – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

Фінансовий облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів, ведеться на рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції». Він має такі субрахунки [17]: 351 «Еквіваленти грошових коштів»; 352 «Інші поточні фінансові інвестиції».

За дебетом рахунка 35 «Поточні фінансові інвестиції» відображаються вартість придбаних еквівалентів грошових коштів (субрахунок 351) та інших поточних фінансових інвестицій (субрахунок 352) за їх собівартістю та суми дооцінки при збільшенні справедливої (ринкової) вартості. За кредитом рахунка 35 списуються балансова вартість реалізованих (таких, що вибули) інвестицій та суми їх уцінки. Сальдо дебетове відображає справедливу вартість фінансових інвестицій на дату балансу. В бухгалтерському балансі сальдо за рахунком 35 відображається у складі поточних активів [17].

Аналітичний облік здійснюється за видами фінансових інвестицій із забезпеченням можливості одержання інформації про інвестиції як на території країни, так і за її межами. Синтетичний облік операцій за рахунком 35 ведуть у

Журналі 4 (розділ II) і Відомості 4.2. Інформація про поточні фінансові інвестиції відображається у II розділі Активу Балансу у рядку 1160 [17].

У додатку Ф наведено приклад кореспонденції рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції».

1.3.3. Облік дебіторської заборгованості

У процесі діяльності суб'єкт господарювання здійснює різні операції, тобто продає або купує товари, виконує роботи або послуги тощо. А отже, періодично, чи навіть майже завжди, виникає дебіторська заборгованість. Вона може бути поточною, довгостроковою, сумнівною, безнадійною.

Розрахунки з дебіторами — найважливіші показники, які характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначено Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [14], який застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

В основі організації бухгалтерського обліку заборгованості лежить її класифікація, яка забезпечує групування та систематизацію інформації про заборгованість у різних обліково-аналітичних розтинах, орієнтованих на задоволення специфічних інформаційних потреб оперативного і стратегічного управління. Від ступеню деталізації інформації залежить здатність керівництва підприємством своєчасно і ефективно управляти заборгованістю, можливість оперативного аналізу її та прогнозування, а в кінцевому результаті — обґрунтованість прийнятих управлінських рішень.

При класифікації дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку враховуються два критерії:

- строк, який залишився до погашення заборгованості від дати балансу;
- зв'язок з нормальним операційним циклом.

За цими ознаками виділяють довгострокову і поточну дебіторську заборгованість. У разі, якщо строк погашення дебіторської заборгованості, що не

виникає в ході нормального операційного циклу, менше року, вона відноситься до поточної.

Дебіторська заборгованість також класифікується за об'єктами щодо яких вона виникла. Згідно з цим критерієм у бухгалтерському обліку виділяють два види дебіторської заборгованості:

1. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги – це заборгованість покупців і замовників за реалізовані їм продукцію, товари, наданні послуги, виконані роботи.

2. Дебіторська заборгованість за розрахунками – це заборгованість, що характеризує інші види розрахунків підприємства з різними дебіторами і включає:

– дебіторську заборгованість за розрахунками за виданими авансами іншим підприємствам у рахунок наступних платежів;

– дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом, що виникає у зв'язку з відшкодуванням або переплатою за податками, зборами та іншими обов'язковими платежами;

– дебіторську заборгованість за розрахунками з підзвітними особами за виданими авансами на відрядження або господарські потреби підприємства;

– дебіторську заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів у вигляді дивідендів, процентів, роялті, що підлягають надходженню;

– дебіторську заборгованість за розрахунками за відшкодуванням завданих збитків підприємству працівниками у результаті нестач і втрат від псування цінностей;

– дебіторську заборгованість за розрахунками за претензіями, пред'явленими контрагентам, а також за пред'явленими їм та визнаними штрафами, пенею;

– дебіторську заборгованість із внутрішніх розрахунків, що виникає між пов'язаними сторонами або внаслідок внутрішньогосподарських взаємовідносин між підприємствами;

– дебіторську заборгованість за розрахунками з іншими дебіторами.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги виникає,

коли підприємство реалізує їх у кредит, тобто з відстрочкою платежу. Для бухгалтерського обліку такої дебіторської заборгованості використовується активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», який має три субрахунки:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ».

Регістром аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками є відомість № 3.1, а синтетичного обліку – журнал № 3. Типова кореспонденція рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» наведена у Додатку Х, табл. Х.1.

У процесі діяльності підприємства виникає поточна дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг. Для обліку такої заборгованості передбачений рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», який має 9 субрахунків, характеристика яких наведена у Додатку Х, табл. Х.2. Аналітичний облік розрахунків з різними дебіторами ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення та погашення, за позиками членам кредитних спілок – у розрізі членів спілки. Регістром аналітичного обліку розрахунків з іншими дебіторами є відомість № 3.2, а синтетичного обліку – журнал № 3. Основна кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з іншими дебіторами наведена у Додатку Х, табл. Х.1 [3].

Для обліку поточної дебіторської заборгованості використовують наступні рахунки, характеристика яких наведена у Додатку Х, табл.Х.1

У Додатку Х, табл.Х.2 наводиться приклади кореспонденцій рахунків з обліку дебіторської заборгованості.

Висновки до першого розділу

В результаті вивчення сутності, класифікації оборотних активів підприємства, теоретичних аспектів організації фінансового обліку, особливостей документального оформлення операцій з обліку елементів оборотних активів, можна

сформувати наступні висновки:

1. Термін «оборотні активи», трансформувався з ходом історичного розвитку економічної науки та практичної діяльності підприємств: на початку минулого століття за часів адміністративно-командного управління звичним було визначення «оборотні кошти», оскільки основне їх призначення вбачали саме в обслуговуванні витрат та забезпеченні доходів, але з утвердженням ринкової економіки на ряду з цим терміном з'явилися поняття «поточні активи», «оборотні активи» та «оборотний капітал»;

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» трактує оборотні активи, як «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені в використанні, а також інші активи, що призначені для реалізації та використання, протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу». Оборотний капітал підприємства, на нашу думку, це вкладення грошових коштів підприємства в оборотні активи та необоротні активи, які призначені для продажу та групи вибуття, що відображається у другому та третьому розділах Форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» підприємства;

3. Існує безліч підходів до класифікації оборотних активів в публікаціях вчених та практичних джерелах для різних цілей управління. Щодо класифікації оборотних активів, то вона нараховує в залежності від ознаки в собі велику кількість найменувань ознак (Додаток Б), але незважаючи на це, вони направлені на ефективне управління і застосування яких, дозволяє підприємству бути ефективним та конкурентоспроможним, платоспроможним та мати ліквідні активи. На нашу думку, найпоширенішу класифікацію оборотних активів з точки зору сучасних умов функціонування підприємства - для забезпечення ефективності діяльності, розвитку, конкурентоспроможності, для управління оборотними активами, організації їх обліку і контролю - запропонував Є.О. Донін [26], який враховує такі ознаки як ступінь ліквідності, джерела формування, сферу розміщення та структуру, ступінь захищеності від інфляції;

4. Наведено документальне оформлення оборотних активів, особливості фінансового обліку, а також типову кореспонденцію рахунків з обліку елементів

оборотних активів.

5. Результати дослідження, які відображені у 1 розділі кваліфікаційної роботи, були опубліковані у 4 наукових працях: 2 статтях у фаховому науковому журналі (у співавторстві) та 2 тезах конференцій (у співавторстві) [42,45,48,50], пройшли апробацію на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» (Додаток Ю), доповідались та пройшли апробацію на 2-ох міжнародних конкурсах «Black Sea Science 2021» та «Black Sea Science 2023» (Додаток Я).

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження оборотних активів та діяльності в даній кваліфікаційній роботі є ТОВ «ДРУЖБА СВК», що знаходиться за адресою с. Зоря, Саратського району, Одеської області (характеристика підприємства наведена у Додатку Ц).

Для більш детального аналізу та характеристики діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» складемо аналітичні таблиці, які наведені у Додатку Ц та проаналізуємо динаміку основних показників його діяльності за 2019-2021 роки.

Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Дружба СВК» у 2021 році в порівнянні з 2020 роком свідчить про погіршення стану підприємства через не врожайність (Додаток Ц, табл. Ц.2):

Дослідження основних техніко-економічних показників за 2020-2021 рр. даних табл. Ц.2 показало, що:

– обсяг продукції зменшився: в натуральному виразі – на 525 т. або на 30,59%, в діючих цінах – на 1239,6 тис.грн. або на 3,72%, а в порівняних цінах – на 11980,9 тис.грн. або на 27,2%. Це пов'язане зі зростанням середньої оптової ціни за 1 тону продукції на 7513,24 грн. або на 38,72 %.

– чистий дохід від реалізації продукції має тенденцію до зростання – збільшився на 50462 тис.грн. або 54,15%, водночас собівартість реалізованої продукції зменшилася на 19177 тис. грн. або на 18,24%, а інші операційні витрати збільшилися на 4542 тис.грн. або на 15,48%;

– аналіз витрат на 1 грн. реалізованої продукції показав, що вони зменшились у 2021 році порівняно з 2020 роком на 47,08 коп. або на 41,71%, що пов'язано зі збільшенням чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами, ніж зміни витрат;

– аналіз формування фінансових результатів до оподаткування підприємства показав, що прибуток, збільшився на 64261 тис. грн. або в 3,8р. за рахунок збільшення прибутку від реалізації продукції на 66151 тис. грн. або в 3,9р., що позитивно характеризує основну діяльність підприємства. Спостерігається

збільшення збитку від іншої операційної діяльності та іншої діяльності на 1351 тис. грн. або в 2,3р., та на 57 тис.грн. або в 3р. відповідно. Крім цього, відбулося зменшення прибутку від фінансової діяльності на 482 тис.грн. або на 99,4%, що є негативною тенденцією;

– дослідження показників рентабельності та їх зміни показало, що рентабельність продукції збільшилась на 52,9% пунктів, а рентабельність виробництва – на 25,19% пунктів, що є позитивною тенденцією результативності основної операційної діяльності підприємства;

– аналіз використання ресурсів підприємства показав, що: погіршилось використання окремих ресурсів підприємства: фондівіддача по продукції зменшилась на 29,89%, але збільшилась фондівіддача по прибутку в 3,7р., що пов'язано з більшими темпами збільшення прибутку від основної операційної діяльності, ніж середньорічної вартості основних засобів підприємства; відбулося зменшення продуктивності праці на 28,96%, матеріалівіддачі на 21,62%, але й покращилось використання ресурсів підприємства: спостерігається збільшення оборотності оборотних коштів на 0,4 обороту або 57,14%, що позитивно характеризує використання оборотного капіталу підприємства й позитивно характеризує операційну діяльність підприємства;

– оцінка ліквідності активів та пасивів балансу показала, що баланс підприємства є абсолютно ліквідним, що позитивно впливає на його фінансовий стан та платоспроможність. Такі висновки підтверджують зміни показників ліквідності, але спостерігається тенденція, що їхні значення вище нормативного, але водночас в 2021 році вони знижуються: поточної ліквідності – на 26,56 грн./грн., швидкої ліквідності – на 12,29 грн./грн., абсолютної ліквідності – на 12,28грн./грн.

2.2. Аналіз фінансового стану

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:	214357	192875	-10,02
- попереднього року			
- звітного року	192875	221330	14,75

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл.2.1. видно, що на кінець попереднього року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 10,02%, що свідчить про скорочення підприємством його діяльності, що попередньо можна охарактеризувати як негативно. На кінець звітного року порівняно з початком валюта балансу збільшується на 14,75%, що попередньо можна характеризувати як позитивне, і свідчить про розширення та активізацію підприємством його діяльності.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	2020 рік	2021 рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	93190	143652	1,54
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	-17569	47231	2,69
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	214357	192875	0,90
- на кінець року	192875	221330	1,15
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	203616	207102,5	1,02

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.2 видно, що збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,02 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 1,54 р. та збільшенням фінансового результату до оподаткування 2,69 р., що свідчить про розширення підприємством його діяльності. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як позитивні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за

даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства*

Показники	Код рядка	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	192875	221330	28455	14,75
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	73678	73128	-550	-0,75
– в % до активів		38,2	33,04	-5,16	x
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	119197	148202	29005	24,33
– в % до активів		61,8	66,96	5,16	x
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	75322	109708	34386	45,65
– в % до активів		39,05	49,567	10,52	x
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	2809	7865	5056	в 1,8р.
– в % до активів		1,46	3,55	2,09	x
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	40863	30629	-10234	-25,04
– в % до активів		21,19	13,84	7,35	x
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	203	-	-203	0,0
– в % до активів		0,17	-	-0,17	x
у тому числі витрати майбутніх періодів, тис. грн.	1170	203	-	-203	0,0
– в % до активів		0,17	-	-0,17	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	x

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.3 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 28455 тис. грн.. або на 14,75%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 29005 тис. грн. або на 24,33% і зменшення необоротних активів на 550 тис.грн. або на 0,75%.

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 61,8%, питома вага необоротних активів склала 38,2%.В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 5,16% пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину. Впродовж досліджуваного періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не мало.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	Абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок 2021 року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	119197	148202	100	100	29005	x	24,33	x
– запаси	1100, 1110	75332	109708	63,19	74,02	34386	10,84	45,65	118,55
– дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	2809	7865	2,36	5,31	5056	2,95	В 1,8р.	17,43
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	40863	30629	34,28	20,67	-10234	-13,61	-25,04	-35,28
– інші оборотні активи	1170, 1190	203	-	0,17	-	-203	-0,17	-100	-0,7

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл.2.4 видно, що оборотні активи підприємства на кінець звітного року порівняно з початком збільшились на 29005 тис.грн. або на 24,33%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 34386 тис.грн або на 45,65%, дебіторської заборгованості на 5056 тис.грн. або в 1,8р. Також відбулось зменшення грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 10234 тис.грн. або 25,04%., інших оборотних активів – на 203тис.грн. В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси– 63,19%. Питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій склала 34,28%, дебіторської заборгованості – 2,36%інших оборотних активів – 0,17%.

На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних

активів: збільшилась питома вага запасів на 10,84% пункти, дебіторської заборгованості - на 2,95%п. зменшилась питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 13,61%п., інших оборотних активів – на 0,17%п.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення*

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%
2020 рік	Всього, в тому числі:	2229	100	-	-	x	x
	– до 12 місяців	2229	100	-	-	x	x
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	x	x
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	x	x
2021 рік	Всього, в тому числі:	423	100	-	-	-1806	-8,10
	– до 12 місяців	423	100	-	-	-1806	-8,10
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.5 видно, що в попередньому році підприємство мало лише дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, що погашається в найкоротший термін (до 12 місяців) – 100%. Інша поточна дебіторська заборгованість на початок року відсутня.

В звітному році відбулись наступні зміни в дебіторській заборгованості: за дебіторською заборгованістю за товари, роботи, послуги зменшилась величина заборгованості, що погашається до 12 місяців, на 1806 тис.грн. Але її питома вага залишилась на тому ж рівні – 100%. Дебіторської заборгованості з довгими термінами погашення та іншої поточної заборгованості підприємство не мало. Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємство.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	192875	221330	28455	14,75
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	156344	202468	46124	29,5
		81,06	91,48	10,42	х
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	82666	129340	46674	56,46
		42,86	58,44	15,58	х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	34138	12487	-21651	-63,42
		17,70	5,64	-12,06	х
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	3235	2902	-333	-10,29
		1,68	1,31	-0,37	х
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	30903	9585	-21318	-68,98
		16,02	4,33	-11,69	х
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	2393	6375	3982	в 1,6р.
		1,24	2,88	1,64	х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	-	3338	3338	-
		-	1,51	1,51	х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	-	3338	3338	-
		-	1,51	1,51	х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	2003	3036	1033	51,57
		1,04	1,37	0,33	х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	-	-	-	-
		-	-	-	х
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	390	1	-389	-99,74
		0,20	0,0	-0,2	х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн. – в % до усіх джерел	1700	-	-	-	-
		-	-	-	х

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.6 видно, що джерела формування активів в звітному році порівняно з попереднім збільшились на 28455 тис.грн. або на 14,75%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 46124 тис.грн. або на 29,5% та поточних зобов'язань і забезпечень на 3982 тис.грн. або в 1,6р. Також відбулось зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 21651 тис.грн. або 63,42%. В структурі джерел формування активів в попередньому році найбільшу питому вагу займає власний капітал – 81,06. Питома вага довгострокових зобов'язання і забезпечення склала 17,7% та поточних зобов'язань і забезпечень склала 1,24%. На кінець року відбулись наступні зміни в структурі джерел формування активів: збільшилась питома вага власного капіталу на 10,42%п., поточних зобов'язань і забезпечень на 1,64%п. Також зменшилась частка довгострокових зобов'язань і забезпечень на 12,06%п. Ці зміни в динаміці і структурі позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства*

Показники	Код рядка	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	156344	202468	46124	29,5
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	285	285	-	-
– в % до власного капіталу		0,18	0,14	-0,04	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	45455	56211	10756	23,66
– в % до власного капіталу		29,07	27,76	-1,31	x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	110604	145972	35368	31,98
– в % до власного капіталу		70,74	72,10	1,36	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл.2.7 видно, що власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 46124 тис.грн. або 29,5%. Це відбулось за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 35368 тис.грн. або 31,98%. Також відбулось збільшення резервного капіталу на 10756 тис.грн. або 23,66%. В попередньому та звітному році у підприємства не було вилученого, неоплаченого, додаткового капіталу та капіталу у дооцінках. Величина зареєстрованого капіталу залишилась незмінною. В структурі власного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займав нерозподілений прибуток – 70,74%, питома вага резервного капіталу – 29,07%, зареєстрованого капіталу – 0,18%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі власного капіталу: збільшилась питома вага нерозподіленого прибутку на 1,36%п. та зменшилась питома вага зареєстрованого і резервного капіталу на 0,04%п. і 1,31%п. відповідно. Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства*

Показники	Код рядка	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	93190	143652	50462
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн. *, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	203616	207102,5	3486,5
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	75835,5	73403	-2432,5
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	127780,5	133699,5	5919
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1, р.1495 – р.1095	94041,5	106003	11961,5
3. Рентабельність капіталу, %	x	45,77	69,36	23,59
4. Рентабельність основного капіталу, %	x	122,88	195,70	72,82
5. Рентабельність оборотного капіталу, %	x	72,93	107,44	34,51
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	x	99,09	135,52	36,43

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.8 видно, що показники рентабельності капіталу в звітному році порівняно з попереднім збільшились за рахунок збільшення чистого прибутку підприємства на 50462 тис. грн. та відповідної величини середньорічної суми

капіталу підприємства: всього капіталу – на 3486,5 тис. грн.; оборотного капіталу – на 5919 тис. грн. Водночас, середньорічна сума основного капіталу зменшилась на 2432,5 тис.грн. Це призвело до збільшення значення показників рентабельності капіталу: основного - на 72,82 % п., власного капіталу – на 36,43%п., оборотного – на 34,51% п., всього капіталу – на 23,59% п. Такі зміни свідчать про покращення діяльності підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок 2021 року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645,1690	2393	3037	100	100	644	x	26,91	x
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605,1615	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610,1620÷1645	2003	3036	83,70	99,97	1033	16,27	51,57	160,4.
– за довгостроковими зобов’язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	861	1385	35,98	45,60	524	9,62	60,86	81,4
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	1625	84	145	3,51	4,78	61	1,27	72,62	9,5
– з оплати праці	1630	336	461	14,04	15,18	125	1,14	37,20	19,4
– за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-

Закінчення табл. 2.9

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок 2021 року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
– із внутрішніх розрахунків	1645	722	1045	30,17	34,41	323	4,24	44,74	50,2
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	390	1	16,30	0,03	-389	-16,27	99,74	-60,4

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.9 видно, що величина кредиторської заборгованості на кінець звітного року порівняно з початком збільшилась на 644 тис. грн.. або на 26,91%. Це відбулось за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за розрахунками - на 1033 тис. грн. або 51,57%. Також відбулось зменшення іншої кредиторської заборгованості на 389 тис.грн. або на 99,97%. На початок та кінець звітного року у підприємства відсутня кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

На початок звітного року в структурі кредиторської заборгованості найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками склала 83,7%. Частка іншої заборгованості – 16,3%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 16,27%п. та зменшилась питома вага іншої поточної заборгованості на ту ж саму величину

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.10.

З табл. 2.10 видно, що на кінець звітного року сталося перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською на 4828 тис. грн. Це відбулось за рахунок перевищення усіх складових дебіторської заборгованості: за товари, роботи, послуги на 423тис. грн., заборгованості за розрахунками – на 4376 тис. грн. та інших

Таблиця 2.10 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства*

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	423	-	423	-
2. За розрахунками*:	7412	3036	4376	
– з бюджетом,	-	1385		1385
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-		
– за виданими авансами	7412	-	7412	
– зі страхування	-	145		145
– з оплати праці	-	461		461
– за одержаними (отриманими) авансами	-	-		
– за розрахунками з учасниками	-	-		
– із внутрішніх розрахунків	-	1045		1045
3. Інші види заборгованості	30	1	29	
Всього	7865	3037	4828	

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

видів заборгованості на 29 тис.грн.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.11.

З табл.2.11 видно, що на початок попереднього року на підприємстві була кризова фінансова ситуація, яка склалася внаслідок того, у підприємства не вистачало власних оборотних коштів і джерел, що послаблюють фінансову напругу, для покриття запасів. На кінець попереднього року відбулося значне покращення

Таблиця 2.11 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками*

Показники	Сума, тис.грн.		
	на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року
1. Власний капітал (1495)	183 410	156 344	202468
2. Необоротні активи (1095)	77 993	73 678	73128
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	105 417	82 666	129340
4. Короткострокові кредити банків (1600)	0	0	3338

Закінчення табл. 2.11

Показники	Сума, тис.грн.		
	на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	105 417	82 666	132678
6. Запаси (1100)	114 064	75 322	109708
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6)	-8647	7344	19632
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	-8647	7344	22970
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	75	0	0
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Кризова	Абс.стійка	Абс.стійка

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

фінансової ситуації, яка є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів вистачає для покриття запасів. Така ж абсолютно стійка фінансова ситуація спостерігається і на кінець звітного року. Таким чином, можна зробити висновок про покращення фінансової ситуації на підприємстві впродовж досліджуваного періоду.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На кінець 2019 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,86	0,81	0,91	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+	0,15	0,23	0,09	менше 1,0
	+1700 1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	105417	82666	129340	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	0,57	0,53	0,64	0,4...0,6
	1495				

Закінчення табл.2.12

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	Нормативне значення
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (K_3)	1495 – 1095	0,77	0,69	0,87	0,1

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Як видно з табл. 2.12, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться в межах норми та показує, що підприємство на початок попереднього року на 1 грн. власного капіталу залучало 0,15 грн. залучених коштів, на кінець попереднього року – 0,23 грн., на кінець звітного року – 0,09 грн.; поступове зменшення даного показника свідчить про позитивну динаміку діяльності підприємства. Підприємство має власні оборотні кошти впродовж двох років, величина яких збільшується на кінець звітного року, що викликало збільшення значення коефіцієнта маневреності власного капіталу на кінець звітного року. Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами на кінець звітного року збільшується. Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.13.

З табл. 2.13 видно, що баланс підприємства є абсолютно ліквідним як на початок, так і на кінець звітного року, тому що не виконується перша, друга і четверта нерівність:

На початок року		На кінець року
$A_1 > P_1$		$A_1 > P_1$
$A_2 > P_2$		$A_2 > P_2$
$A_3 > P_3$		$A_3 > P_3$
$A_4 < P_4$		$A_4 < P_4$

Таблиця 2.13 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу 2021 року*

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	40863	30629	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660++1690+1700)	390	1	40473	30628
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	2809	7865	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	0	3338	2809	4527
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	75525	109708	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	34138	12487	41387	97221
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	73678	73128	P_4 – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	156344	202468	-82666	-129340
Баланс	192875	221330	Баланс	192875	221330	-	-

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.13) за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На кінець 2019 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	41,66	49,81	23,25	-26,56
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	5,26	18,33	6,04	-12,29
	1695					

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На кінець 2019 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200 1695	= 2,0	41,66	49,81	23,25	-26,56

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Як видно з табл. 2.14, усі коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про згоду підприємства покрити свої термінові зобов'язання.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020 рік		2021 рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	-16982	99,3	49169	104,3	66151	в 3,9р.
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-587	3,4	-1938	-4,1	-1351	в 2,3р.
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-17569	x	47231	x	64800	в 3,7р.
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	485	-2,8	3	0,0	-482	-99,4

Закінчення табл.2.15

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020 рік		2021 рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-19	0,1	-76	-0,2	-57	в 3,0р.
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	-17103	100,0	47158	100,0	64261	в 3,8р.

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.15 видно, що фінансовий результат від звичайної діяльності в попередньому році був збитком, який в звітному році змінився на прибуток, зменшився на 64261 тис. грн. або в 3,8р. Це відбулось за рахунок зменшення збитку від реалізації продукції на 66151 тис. грн. або в 3,9р. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від іншої операційної діяльності – на 1351 тис. грн. або в 2,3р., від іншої діяльності на 57 тис. грн. або в 3,0р. та зменшення прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності на 482 тис. грн. або на 99,4%

Фінансовий результат від звичайної діяльності (збиток) в попередньому році формувався за рахунок прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності та збитку від реалізації продукції, іншої операційної та іншої діяльності.

Фінансовий результат від звичайної діяльності (прибуток) в звітному році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції, від фінансової та інвестиційної діяльності та збитку від іншої операційної та іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020 рік, тис. грн.	2021 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	93190	143652	50462	54,15

Закінчення табл.2.16

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020 рік, тис. грн.	2021 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	105161	85984	-19177	-18,24
3. Адміністративні витрати	2130	4152	4675	523	60,89
4. Витрати на збут	2150	859	3824	2965	в 3,5р.
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	-16982	49169	66151	в 3,9р.

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл.2.16 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності став прибутком в звітному році, який порівняно зі збитком попереднього періоду збільшився на 66151 тис. грн.. або на в 3,9р. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (54,15%), ніж витрат, що пов'язані з реалізацією продукції (витрати на збут – в 3,9р., адміністративні витрати – 60,89%, а при цьому собівартість реалізованої продукції зменшились на 18,24%).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл.2.17.

Таблиця 2.17 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності*

Показники	2020 рік				2021 рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Операційна курсова різниця	2233	-	2233	-374,0	-	1320	-1320	68,1	-3553	в 1,6р.
3. Реалізація інших необоротних активів	684	170	514	-86,1	158	-	158	-8,2	-356	-69,3
4. Штрафи, пені, неустойки	52	-	52	-8,8	-	-	-	-	-52	-100
5. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	151	230	-79	13,3	516	76	440	-22,7	519	в 6,6р.

Показники	2020 рік				2021 рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
– відрахування до резерву сумнівних боргів	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
– непродуктивні витрати і втрати	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	3120	3707	-587	100,0	674	2612	-1938	100,0	-1351	в 2,3р.

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.17 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності, який був збитком, в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 1351 тис. грн. або в 2,3р., що негативно характеризує діяльність підприємства.

Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації інших необоротних активів на 356 тис.грн. або на 69,3% та доходів від сплати штрафів, пені, неустойок на 52 тис. грн. Позитивний вплив здійснило зменшення збитку від утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного на 2091 тис.грн. або на 63,2%, перетворення збитку від інших операційних доходів і витрат на прибуток, що призвело до його збільшення на 519 тис. грн. або в 6,6р. Негативний вплив здійснило перетворення прибутку від операційної курсової різниці на збиток, який збільшився на 3553 тис. грн. або в 1,6р.

В попередньому році фінансовий результат від основної операційної діяльності формувався за рахунок прибутку від операційної курсової різниці, реалізації інших необоротних активів, сплати штрафів, пені, неустойок, та збитків від утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення та інших операційних доходів і витрат.

В звітному році фінансовий результат від основної операційної діяльності формувався за рахунок прибутку від реалізації інших необоротних активів та інших операційних доходів і витрат, та збитків від операційної курсової різниці, витрат на сплату штрафів, пені, неустойок, утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл.2.18 – 2.19.

У зв'язку з тим, що підприємство не здійснювало інвестиційну діяльність впродовж досліджуваного періоду її аналіз не проводиться.

З табл. 2.18 видно, що фінансовий результат від фінансової діяльності в звітному році, порівняно з попереднім був прибутком, який зменшився на 482 тис. грн. або на 99,4%, що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбулось за рахунок зменшення інших фінансових доходів на 482 тис.грн. або на 99,4%.

В попередньому році фінансовий результат від фінансової діяльності формувався за рахунок інших фінансових доходів, а в звітному році – за рахунок інших фінансових доходів і витрат.

З табл. 2.19 видно, що фінансовий результат від іншої діяльності як в звітному так, й в попередньому році був збитком, який збільшився на 57 тис.грн. або в 3р., що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбулось за рахунок збільшення збитку від списання необоротних активів на 57 тис. грн. або в 3р. Як в попередньому, так і в звітному роках фінансовий результат від іншої діяльності формувався за рахунок витрат на списання необоротних активів.

Таблиця 2.18 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності*

Показники	2020 рік				2021 рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	Витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Дивіденди	-	х	-	-	-	Х	-	-	-	-
2. Проценти	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
3. Фінансова оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Інші фінансові доходи і витрати	485	-	485	100,0	221	218	3	100,0	-482	-99,4
Всього фінансовий результат від фінансової діяльності	485	-	485	100,0	221	218	3	100,0	-482	-99,4

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Таблиця 2.19 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності*

Показники	2020 рік				2021 рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	Витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	х	-	-	-	Х	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	х	19	-19	100,0	х	76	-76	100,0	-57	в 3р.
7. Інші доходи і витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	-	19	-19	100,0	-	76	-76	100,0	-57	в 3р.

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[699]

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.20.

Таблиця 2.20 – Аналіз формування чистого прибутку*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				Абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	-17103	47158	64261	в 3,8р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)- 2300	-17103	47158	64261	в 3,8р.

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.20 видно, що в попередньому році підприємство мало чистий збиток, який в звітному році перетворився на чистий прибуток, величина якого збільшилась на 64261 тис. грн. або в 3,8р. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку до оподаткування на 64261 тис. грн. або в 3,8р.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.21.

Таблиця 2.21– Аналіз рентабельності виробництва*

Показники	Алгоритм розрахунку	2020 рік	2021 рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	-17103	47158	64261
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	119714	124240	4526
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	127780,5	133699,5	5919
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	247494,5	257939,5	10445
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	-6,91	18,28	x

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

З табл. 2.21 видно, що в попередньому році рентабельність виробництва мала від’ємне значення, яке перетворилось на додатне в звітному році та збільшилось на 25,19%п. Це відбулось за рахунок впливу наступних чинників:

1. Вплив фінансового результату до оподаткування:

$$\Delta R_{(ФР)} = \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OЗ_{\text{попер}} + OБК_{\text{попер}}} \times 100\% - \frac{\Phi P_{\text{попер}}}{OЗ_{\text{попер}} + OБК_{\text{попер}}} \times 100\% =$$
$$= (47158 / 247494,5) * 100 - (-6,91) = 19,05\% + 6,91\% = 25,96\% \text{п.}$$

Збільшення прибутку до оподаткування на 64261 тис.грн. здійснило позитивний вплив та збільшило рентабельність виробництва на 25,96%п.

2. Вплив середньої річної вартості основних засобів:

$$\Delta R_{(OC)} = \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OЗ_{\text{звіт}} + OБК_{\text{попер}}} \times 100\% - \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OЗ_{\text{попер}} + OБК_{\text{попер}}} \times 100\% =$$
$$= (47158 / (124240 + 127780,5)) * 100 - (47158 / 247494,5) * 100 = 18,71 - 19,05 = -0,34\% \text{п.}$$

Збільшення середньорічної вартості основних засобів на 4526 тис.грн. призвело до зменшення рентабельності на 0,34%п.

3. Вплив середньої річної вартості оборотних коштів:

$$\Delta R_{(OБK)} = \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OЗ_{\text{звіт}} + OБK_{\text{звіт}}} \times 100\% - \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OЗ_{\text{звіт}} + OБK_{\text{попер}}} \times 100\% =$$
$$= 18,28 - (47158 / (124240 + 127780,5)) * 100 = 18,28 - 18,71 = -0,43\% \text{п.}$$

Збільшення середньорічної вартості оборотних коштів 5919 тис.грн. призвело до зменшення рентабельності на 0,43%п.

$$\text{Перевірка } \Delta R = \Delta R_{(ФР)} + \Delta R_{(OC)} + \Delta R_{(OБK)} = 25,96 - 0,34 - 0,43 = 25,19\% \text{п.}$$

Висновки до другого розділу

В другому розділі був проведений аналіз техніко-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2019–2021 роки і поглиблений аналіз оборотних активів, що дозволяє зробити наступні висновки:

1. Аналіз основних техніко-економічних показників за 2020-2021рр. показав:

– обсяг продукції зменшився: в натуральному виразі – на 525 т. або на 30,59%, в діючих цінах – на 1239,6 тис.грн. або на 3,72%, а в порівняних цінах – на 11980,9 тис.грн. або на 27,2%. Це пов'язане зі зростанням середньої оптової ціни за 1 тону продукції на 7513,24 грн. або на 38,72 %.

– чистий дохід від реалізації продукції має тенденцію до зростання –

збільшився на 50462 тис.грн. або 54,15%, водночас собівартість реалізованої продукції зменшилася на 19177 тис. грн. або на 18,24%, а інші операційні витрати збільшилися на 4542 тис.грн. або на 15,48%;

– аналіз витрат на 1 грн. реалізованої продукції показав, що вони зменшились у 2021 році порівняно з 2020 роком на 47,08 коп. або на 41,71%, що пов'язано зі збільшенням чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами, ніж зміни витрат;

– аналіз формування фінансових результатів до оподаткування підприємства показав, що прибуток, збільшився на 64261 тис. грн. або в 3,8р. за рахунок збільшення прибутку від реалізації продукції на 66151 тис. грн. або в 3,9р., що позитивно характеризує основну діяльність підприємства. Спостерігається збільшення збитку від іншої операційної діяльності та іншої діяльності на 1351 тис. грн. або в 2,3р., та на 57 тис.грн. або в 3р. відповідно. Крім цього, відбулося зменшення прибутку від фінансової діяльності на 482 тис.грн. або на 99,4%, що є негативною тенденцією;

– дослідження показників рентабельності та їх зміни показало, що рентабельність продукції збільшилась на 52,9% пунктів, а рентабельність виробництва – на 25,19% пунктів, що є позитивною тенденцією результативності основної операційної діяльності підприємства;

– аналіз використання ресурсів підприємства показав, що: погіршилось використання окремих ресурсів підприємства: фондівдача по продукції зменшилась на 29,89%, але збільшилась фондівдача по прибутку в 3,7р., що пов'язано з більшими темпами збільшення прибутку від основної операційної діяльності, ніж середньорічної вартості основних засобів підприємства; відбулося зменшення продуктивності праці на 28,96%, матеріалівдачі на 21,62%, але й покращилось використання ресурсів підприємства: спостерігається збільшення оборотності оборотних коштів на 0,4 обороту або 57,14%, що позитивно характеризує використання оборотного капіталу підприємства й позитивно характеризує операційну діяльність підприємства;

2. Аналіз фінансового стану та ліквідності балансу підприємства за 2020-2021

рр. показав:

– валюта балансу на кінець 2020 року порівняно з початком зменшилась на 10,02%, що свідчить про скорочення підприємством його діяльності, що попередньо можна охарактеризувати як негативно. На кінець 2021 року порівняно з початком валюта балансу збільшується на 14,75%, що попередньо можна характеризувати як позитивне, і свідчить про розширення та активізацію підприємством його діяльності. Збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,02 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 1,54 р. та збільшенням фінансового результату до оподаткування 2,69 р., що свідчить про розширення підприємством його діяльності.

– активи підприємства на кінець 2021 року в порівнянні з початком 2020 збільшились на 28455 тис. грн. або на 14,75%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 29005 тис. грн. або на 24,33% і зменшення необоротних активів на 550 тис. грн. або на 0,75%. На кінець 2021 року відбулися наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 5,16% пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину.

– джерела підприємства на кінець 2021 року в порівнянні з початком збільшились на 28455 тис. грн. або на 14,75%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 46124 тис. грн. або на 29,5% та поточних зобов'язань і забезпечень на 3982 тис. грн. або в 1,6р. Також відбулось зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 21651 тис. грн. або 63,42%. В структурі джерел формування активів підприємства на початок 2021 найбільшу питому вагу займав власний капітал – 81,06%. Питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень склала 17,7% та поточних зобов'язань і забезпечень склала 1,24%. На кінець 2021 року відбулись наступні зміни в структурі джерел формування активів: збільшилась питома вага власного капіталу на 10,42%п., поточних зобов'язань і забезпечень на 1,64%п. Також зменшилась частка довгострокових зобов'язань і забезпечень на 12,06%п.

– в структурі поточних зобов'язань найбільшу питому вагу займають в 2020р.

кредиторська заборгованість за розрахунками склала 83,7%. Частка іншої заборгованості – 16,3%. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 16,27%п. та зменшилась питома вага іншої поточної заборгованості на ту ж саму величину.

– на підприємстві на початок в 2020 р. була кризова фінансова ситуація, яка склалася внаслідок того, у підприємства не вистачало власних оборотних коштів і джерел, що послаблюють фінансову напругу, для покриття запасів. На кінець попереднього року відбулося значне покращення фінансової ситуації, яка є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів вистачає для покриття запасів. Така ж абсолютно стійка фінансова ситуація спостерігається і на кінець звітнього року.

– відносні показники фінансової стійкості підприємства впродовж двох років знаходяться в межах норми, що свідчить про стабільність, фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів та ефективне вкладення грошових коштів.

– баланс підприємства за отриманими відносними показниками ліквідності абсолютно ліквідним як на початок, так і на кінець 2021 року: усі коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про змогу підприємства покрити свої термінові зобов'язання.

3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та показників рентабельності за 2018-2020 рр. показав, що:

– фінансовий результат від звичайної діяльності в попередньому році був збитком, який в звітному році змінився на прибуток, зменшився на 64261 тис. грн. або в 3,8р., що є позитивною тенденцією. Це відбулось за рахунок зменшення збитку від реалізації продукції на 66151 тис. грн. або в 3,9р. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від іншої операційної діяльності – на 1351 тис. грн. або в 2,3р., від іншої діяльності на 57 тис. грн. або в 3,0р. та зменшення прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності на 482 тис. грн. або на 99,4%;

– як в попередньому, так і в звітному роках фінансовий результат від іншої

діяльності формувався за рахунок витрат на списання необоротних активів, які збільшилися на 57 тис. грн або в 3р.;

– в попередньому році підприємство мало чистий збиток, який в звітному році перетворився на чистий прибуток, величина якого збільшилась на 64261 тис. грн. або в 3,8р. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку до оподаткування на 64261 тис. грн. або в 3,8р.

– в попередньому році рентабельність виробництва мала від’ємне значення, яке перетворилось на додатне в звітному році та збільшилось на 25,19%п.

4. Результати дослідження другого розділу кваліфікаційної роботи магістра були опубліковані в 7 наукових працях [22,30,31,32,44,48,49]: 4 наукових статтях в фаховому журналі «Економіка харчової промисловості» (у співавторстві), апробовані та доповідалися на наукових студентських конференціях в ОНАХТ в 2022 р. та в ОНТУ в 2023р. на секції кафедри обліку та аудиту, на XI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих вчених і здобувачів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств» м. Дніпро в ДДАЕУ в 2023р., пройшли апробацію на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб’єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб’єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ 28.11.2023 р. (Додаток Ю), доповідались та пройшли апробацію на 2-ох міжнародних конкурсах «Black Sea Science 2021» та «Black Sea Science 2023» (Додаток Я).

3. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1. Характеристика організації обліку на підприємстві

Облік на ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні відповідними менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у віддалі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності.

Метою організації бухгалтерського обліку в ТОВ «Дружба СВК» є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності. Схематичне відображення організації бухгалтерського обліку наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1 – Організація бухгалтерського обліку в ТОВ «Дружба СВК»

Роботу бухгалтерської служби визначає положення «Про бухгалтерську службу підприємства наведено у Додатку Ц.

Господарська діяльність ТОВ «Дружба СВК» базується на раціональному використанні матеріальних і грошових ресурсів та робочого часу. Основне його завдання – випуск продукції чи торгівля товарами високої якості з найменшими витратами. Господарський облік – це спостереження, сприймання, вимірювання та реєстрація господарських фактів або реальних господарських процесів (купівля, виготовлення продукту, виконання роботи, надання послуги тощо) господарювання. Складовими господарського обліку є оперативний, статистичний і бухгалтерський облік. Оперативний облік – це спосіб спостереження і контролю за окремими операціями та процесами з метою управління ними. На ТОВ «Дружба СВК» оперативний облік здійснюється безпосередньо на робочому місці (виробничій ділянці, складі, цеху тощо). Статистичний облік – це планомірне збирання й вивчення інформації про масові кількісні та якісні явища й закономірності загального розвитку за конкретних умов, місця й часу. Облік робочого часу – для нарахування заробітної плати, складання форм статистики. Звітності – перелік, що надаються у формах фінансової звітності.

Бухгалтерський облік – це спосіб суцільного документального спостереження й контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств і організацій й відповідного відображення отриманої інформації.

Суть бухгалтерського обліку в ТОВ «Дружба СВК» визначають такі його властивості:

- систематичне і послідовне відображення всіх господарських операцій у міру їх здійснення;
- документальне обґрунтування господарських операцій;
- застосування різних способів обробки облікової інформації — рахунків, подвійних записів, балансу та ін.

Облік, аналіз і перевірка інформації ТОВ «Дружба СВК» спрямовані на:

- дотримання Положення про господарську діяльність;
- контроль за виконанням завдань виробництва щодо кількості, якості й асортименту;
- контроль за зберіганням власності підприємства;

- виявлення невикористаних резервів;
- контроль за оплатою праці;
- облік, аналіз і контроль за заощадженням і використанням коштів;
- контроль за рівнем рентабельності виробництва продукції;
- виявлення резервів подальшого збільшення виробництва;
- забезпечення наявності первинної документації;
- побудова обліку на підприємстві.

В обліку застосовують різні вимірники для відображення господарських засобів і процесів, що здійснюються на підприємстві, а також їх кількісних та якісних характеристик.

Облікові вимірники застосовують для оцінювання ефективності господарських операцій за кількісними та вартісними критеріями в бізнес-плані та державній фінансовій і статистичній звітності. Облікові вимірники поділяють на натуральні, трудові та грошові.

Натуральні вимірники застосовують для отримання інформації про господарські засоби та процеси в їх натуральному вираженні (через масу, об'єм, площу). Їх застосовують для обліку тільки однорідних об'єктів. Трудові вимірники використовують для визначення кількості витраченої праці в одиницях робочого часу (хвилинах, годинах, днях, місяцях, роках). За допомогою трудових вимірників можна узагальнювати й порівнювати різнорідні величини. Грошові вимірники застосовують для узагальненого відображення наявності та руху засобів підприємства, джерел їх формування, господарських процесів і результатів діяльності в єдиному грошовому вираженні (з метою планування та обліку процесів виробництва і обігу, визначення фінансових результатів підприємства).

Для обліку в ТОВ «Дружба СВК» застосовується план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій і організацій №291 зі змінами та доповненнями. З метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації з дозволу головного бухгалтера вводиться додаткова система субрахунків. Облік витрат на підприємстві ведеться на рахунках класу 9 «Витрати діяльності», для обліку господарських операцій

ТОВ «Дружба СВК».

В ТОВ «Дружба СВК» використовується централізована форма організації бухгалтерського обліку (рис. 3.2). Центральна бухгалтерія являє собою структурний підрозділ установи, який здійснює повний цикл облікового процесу в межах діяльності господарювання. В такому разі поділ облікових функцій відбувається в межах бухгалтерської служби.

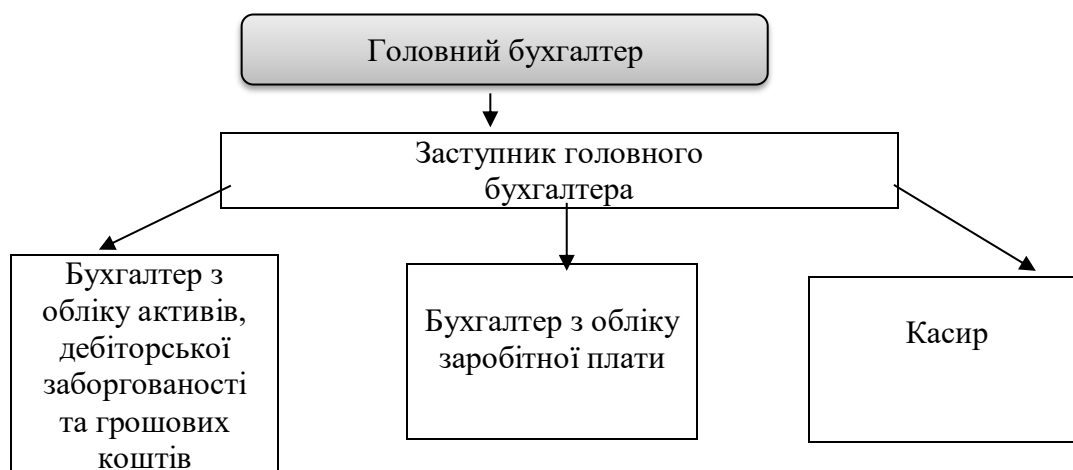

Рис. 3.2 – Схема зображення централізованої форми організації бухгалтерського обліку в ТОВ «Дружба СВК»

Штат бухгалтерії в ТОВ «Дружба СВК» складається з головного бухгалтера, заступника головного бухгалтера, а також 2 бухгалтерів, кожен з яких відповідає за свою частку роботи згідно посадової інструкції та касира (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Склад бухгалтерії та зміст службових обов'язків бухгалтерів ТОВ «Дружба СВК»

Посада	Скорочений зміст службових обов'язків
Головний бухгалтер	Загальне керування обліком та звітністю. Організовує контроль та ревізію. Перевіряє та підписує первинну та річну бухгалтерську документацію. Облік розрахунків з постачальниками послуг. Облік валютних операцій та розрахунків по податкам та платежам.
Заступник головного бухгалтера	Здійснює контроль за роботою з ведення бухгалтерського обліку зобов'язань і господарських операцій (реалізація послуг, розрахунків з постачальниками та замовниками за надані послуги, рух грошових коштів на валютних і гривневих рахунках). Веде оперативний облік надходжень і платежів грошових коштів, здійснювати обов'язковий продаж частини валютної виручки, розміщує вільні грошові кошти на банківських депозитних внесках, складає щомісячні оперативні дані про рух грошових коштів за транзитним і

Посада	Скорочений зміст службових обов'язків
	поточними рахунками підприємства. Бере участь у розробці та здійсненні заходів, спрямованих на дотримання фінансової дисципліни та раціональне використання ресурсів.
Бухгалтер з обліку активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів	Веде облік матеріалів на підприємстві. Складає оборотні відомості за матеріальними рахунками 20,26 та ін. Веде облік за рахунками 10, 11, 12,13, 15, 22. Нараховує амортизацію нематеріальних активів. Веде облік розрахунків з покупцями. Веде облік за рахунками 361, 362. Веде облік матеріалів за субрахунками рахунку 20 та виробництва за рахунками 23, 25, 26 . Веде облік грошових коштів за рахунками 301,311,333.
Бухгалтер з обліку заробітної плати	Здійснює прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу і готує їх до лічильної обробки. Приймає і контролює правильність оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильної обробки, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності. Здійснює нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витрачанням фонду оплати праці.
Касир	Здійснює операції, пов'язані з прийманням та видаванням готівкових грошових коштів через касу підприємства, зберігає всі прийняті цінності. Одержує в установах банку готівку, здійснює записи в касовій книзі операцій одержання і видавання готівки за кожним прибутковим касовим ордером і видатковим документом в день їх надходження або видавання. Підписує прибуткові касові ордери та видаткові документи відразу після одержання або видавання по них готівки, а на доданих до них документах ставить штамп «Сплачено».

Облікові реєстри складаються на підприємстві щомісяця, підписуються виконавцями та головним бухгалтером або особою, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства. Ведення облікових реєстрів та контирування документів первинного обліку здійснюються із застосуванням, щонайменше, коду класу рахунків й коду синтетичного рахунку.

На підприємстві використовується автоматизована форма обліку, схема якої наведена на рис. 3.3.

Розріз (деталізація) аналітичної інформації у реєстрах бухгалтерського обліку може розширюватися, змінюватися, в залежності від конкретних потреб. Аналітичні дані в облікових реєстрах узгоджуються з даними синтетичного обліку на останнє число місяця.

Господарські операції в ТОВ «Дружба СВК» відображаються в облікових реєстрах під час надходження первинних документів або підсумками за місяць, в

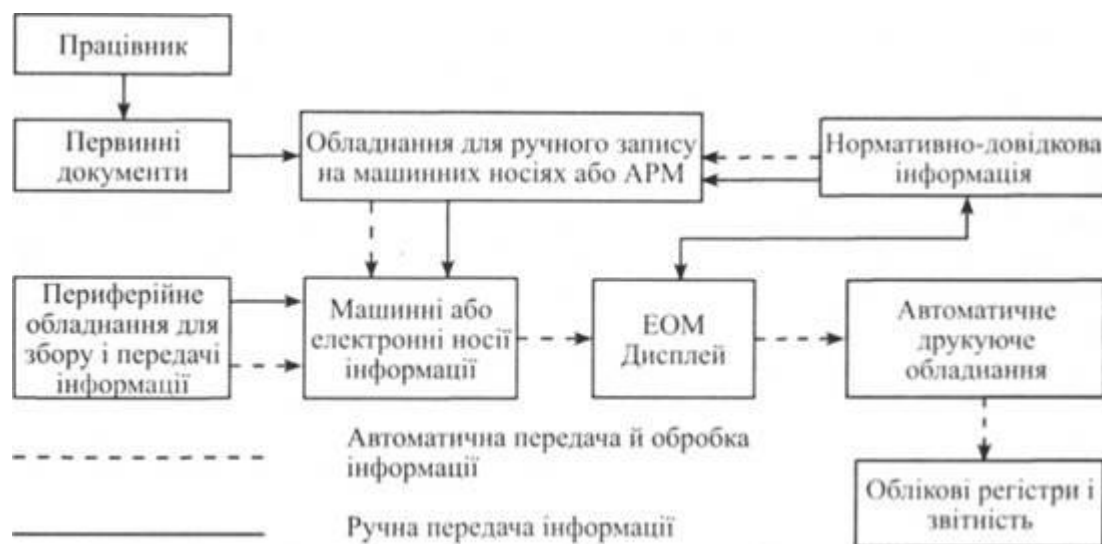

Рис. 3.3 – Схема автоматизованої форми обліку в ТОВ «Дружба СВК»

залежності від характеру і змісту операцій. Інформація до облікових реєстрів переноситься після перевірки первинних документів за формою та змістом.

3.2. Фінансовий облік оборотних активів на підприємстві

Облік оборотних активів в ТОВ «ДРУЖБА СВК» регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[1], П(С)БО 9 [13], П(С)БО 10 [14], П(С)БО 30 [16], Національним П(С)БО 1 [12] та іншими нормативними та законодавчими актами. Організація обліку оборотних активів в ТОВ «ДРУЖБА СВК» забезпечується наказом «Про облікову політику», в якому розкриваються порядок їх оцінки та переоцінки, організації аналітичного та синтетичного обліку. Облік оборотних активів ведеться по автоматизованій формі. Відповідно до балансу ТОВ «Дружба СВК» за 2020-2021 роки, були такі оборотні активи: виробничі запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та їхні еквіваленти, поточні біологічні активи.

Для обліку виробничих запасів на ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовується рахунок 20 «Виробничі запаси», який містить наступні субрахунки: 201 «Сировина і матеріали»; 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»; 203 «Паливо»; 204 «Тара й тарні матеріали»; 205 «Будівельні матеріали»; 206 «Матеріали, передані в переробку»; 207 «Запасні частини»; 208 «Матеріали

сілськогосподарського призначення»; 209 «Інші матеріали». Молодняк тварин і тварини на відгодівлі, що відносяться до поточних біологічних активів та обліковуються на рахунку 21 «Поточні біологічні активи» та МШП, які відображаються на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Незавершене виробництво обліковується на субрахунку 23.

Оборотні активи зараховуються на баланс ТОВ «ДРУЖБА СВК» за первісною вартістю, яка залежить від способу їх надходження на підприємство. Оборотної активи в ТОВ «ДРУЖБА СВК» оцінюються по вартості придбання або собівартості у разі самостійного виготовлення.

Виробничі запаси, що надійшли від постачальника або від переробника, оформлюються прибутковим ордером №М-4. Надходження готової продукції або інших матеріалів з виробництва на склад, або отримання запасів від розбирання основних засобів, оформлюється Накладною на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів № М-11. При отриманні ТМЦ як внеску до статутного капіталу оформлюється прибутковий ордером №М-4, акт про приймання матеріалів №М-7, ТТН. При отриманні ТМЦ від фізичних осіб, торговельного підприємства, закладів ресторанного господарства застосовується Закупівельний акт.

Внутрішнє переміщення запасів в ТОВ «ДРУЖБА СВК» оформлюється в обліку накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів № М-11, актом-вимогою на заміну (додатковий відпуск) матеріалів № М-10.

Запаси можуть вибувати зі складу як для внутрішніх потреб підприємства, так і для реалізації. У разі вибуття запасів у цілях реалізації в ТОВ «ДРУЖБАСВК» складаються такі документи: накладна-вимога № М-11 і картка складського обліку матеріалів № М-12, акт про витрачання давальницьких матеріалів № М-23.

Інвентаризацію в ТОВ «ДРУЖБА СВК» проводять на кінець кожного місяця, а її метою є визначення фактичної наявності та кількості:

- сировини та матеріалів, що перебувають у процесі обробки;
- вироблених напівфабрикатів та продукції, які залишаються у складі незавершеного виробництва.

Крім того, інвентаризація дозволяє виявити неврахований (прихований) брак, а також надлишки та нестачі складових незавершеного виробництва. Інвентаризацію проводять шляхом фактичного заміру, зважування або підрахунку кількості не закінчених обробкою напівфабрикатів та продукції.

Під час інвентаризації незавершеного виробництва (далі – НЗВ) в ТОВ «ДРУЖБА СВК» в інвентаризаційних описах вказують: найменування заділу, стадію та ступінь їх готовності, кількість або обсяг виконаних робіт. Сировина, матеріали і куповані напівфабрикати, що перебувають біля робочих місць і не піддавались обробці, до опису НЗВ не включаються, а фіксуються в окремих інвентаризаційних описах. Кількість сировини і матеріалів, що входять до складу неоднорідної маси або суміші в НЗВ, визначається технічними розрахунками в установленому на підприємстві порядку, якщо інше не передбачено законодавством.

ТОВ «ДРУЖБА СВК» в січні 2020 року безкоштовно отримало матеріали, вартість яких становить 1267,89 грн. Також було придбано МШП на суму 435,34 грн. Підзвітною особою було придбано запасні частини на суму 6531,56 грн, в т.ч. ПДВ – 1088,59 грн. Проведена дооцінка готової продукції на суму 3757,45 грн (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Кореспонденція рахунків по обліку надходження запасів і МШП в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Одержано безкоштовно матеріали	201	718	1267,89
2. Одержано МШП на склад	22	631	435,34
3. Сума податкового кредиту	641	631	87,07
4. Придбано запасні частини підзвітною особою	207	372	5442,97
5. Відображено право на податковий кредит з ПДВ	641	372	1088,59
6. Здійснена дооцінка готової продукції	26	719	3757,45

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Підприємство прийняло рішення про уцінку будівельних матеріалів у зв'язку з частковою втратою їх первісних властивостей. Сума уцінки склала 345,78 грн. На підприємстві реалізовано паливо на суму 24569,34 грн., в т.ч. ПДВ – 4094,89 грн. Облікова вартість становила 22589,48 грн. На підприємстві відбулось списання

запасних частин для поточного ремонту комп'ютерної техніки, які знаходяться в відділу збуту на суму 5789,45 грн. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Кореспонденція рахунків по обліку вибуття запасів і МШП в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Зменшення вартості будівельних матеріалів у результаті уцінки	946	205	345,78
2.Фінансовий результат від уцінки будівельних матеріалів	793	946	345,78
3.Відображено дохід від реалізації палива	361	712	24569,34
4.Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	712	641	4094,89
5.Списана собівартість реалізованого палива	943	203	18589,48
6.Сформовано фінансовий результат:			
– списано доходи	712	793	20474,45
– списано витрати	793	943	18589,48
7. Списано запасні частини для поточного ремонту комп'ютерної техніки, які знаходяться в відділу збуту	93	207	5789,45

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

ТОВ «ДРУЖБА СВК» передало на склад готову продукцію з виробництва по фактичній собівартості на суму 36537,46 грн. Після проведення інвентаризації було виявлено надлишки готової продукції, які були оприбутковані по фактичній собівартості на суму 3746,75 грн. Частина раніше виготовленої продукції, яка була занижена в ціні, була дооцінена в межах попередньої уцінки на суму 376,74грн. (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Кореспонденція рахунків по обліку готової продукції в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Передана на склад готова продукція з основного виробництва по фактичній собівартості	26	231	36537,46
2.Оприбутковано надлишки готової продукції, виявлені при інвентаризації, по справедливій вартості	26	719	3746,75
3.Дооцінена раніше занижена в ціні продукція в межах попередньої уцінки	26	716	376,74
4.Віднесено дохід на фінансовий результат	719,716	791	4123,49

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Відповідно до форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та форми

№2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у 2021 році була виготовлена продукція на суму 147 864 грн. Впродовж року була реалізована продукція на 111 828 грн (в т.ч. ПДВ). Собівартість реалізованої продукції складала 85984 грн. (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Кореспонденція рахунків по обліку надходження та реалізації готової продукції в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Передана готова продукція з виробництва на склад	26	23	147864
2. Відображений дохід від реалізації готової продукції	36	701	111828
3. Відображено право на податковий кредит з ПДВ	701	641	18638
4. Відображена собівартість реалізованої продукції	901	26	85984

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

В 2021 році відповідно до форми 1П-НПП «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції» підприємство випускало наступні види продукції (табл. 3.6)

Таблиця 3.6 – Види продукції ТОВ«ДРУЖБА СВК» за 2021 рік*

Група за НПП	Назва продукції
10.11. М'ясо	10.11.11.40. Яловичина і телятина, свіжі чи охолоджені - туші, напівтуші, четвертини необвалені
	10.11.20.00. Субпродукти харчові великої рогатої худоби, свиней, баранів, кіз, коней, інших тварин родини конячих, свіжі чи охолоджені
10.13. Продукти м'ясні	10.13.14.60.10. Вироби ковбасні варені, сосиски, сардельки
	10.13.14.60.20. Ковбаси напівкопчені
10.51. Продукти молочні, маслота сири	10.51.11.48. Молоко та вершки незгущені й без додавання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1%, але не більше 6%, у первинних пакуваннях об'ємом нетто більше 2 л
	10.51.30.30. Масло вершкове жирністю не більше 85%
	10.51.40.30.20. Сир свіжий неферментований (недозрілий і невитриманий; включаючи сир із молочної сироватки та кисломолочний сир, крім сиру кисломолочний та вироби з нього для дитячого харчування)
	10.51.40.50.10. Сир твердий
	10.51.52.41.40. Сметана неароматизована, без додавання фруктів, горіхів, какао та інших наповнювачів
10.71. Хліб та вироби хлібо-булочні, вироби борошняні кондитерські, торти та тістечка нетривалого зберігання	10.71.11.00.20. Хліб пшеничний
10.71. Хліб та вироби хлібобулочні, вироби	10.71.11.00.20. Хліб пшеничний

Група за НПП	Назва продукції
борошняні кондитерські, торти та тістечка нетривалого зберігання	
10.91. Корми готові для тварин, що утримують на фермах	10.91.10.35. Корми готові (крім преміксів) для годівлі сільськогосподарських тварин - для великої рогатої худоби

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Відображення у фінансовій звітності виробничих запасів та готової продукції в ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведено в табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Відображення у фінансовій звітності виробничих
запасів в ТОВ«ДРУЖБА СВК» за 2021 рік*

Форма звіту	Код і назва рядка	Сума, тис.грн.
1. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	1100 – Запаси	99074
	1101 – Виробничі запаси	19966
	1102 – Незавершене виробництво	20317
	1103 – Готова продукція	58791
2. Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	800 – Сировина і матеріали	40
	820 – Паливо	1063
	830 – Тара і тарні матеріали	94
	840 – Будівельні матеріали	520
	850 – Запасні частини	936
	860 – Матеріали сільськогосподарського призначення	16364
	880 – Малоцінні та швидкозношувані предмети	949
	890 – Незавершене виробництво	20317
	900 – Готова продукція	58791

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Оскільки ТОВ «ДРУЖБА СВК» – це сільськогосподарський кооператив, то на ньому застосовується рахунок 21 «Поточні біологічні активи». Він призначений для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух поточних біологічних активів тваринництва, зокрема тварин, що перебувають на вирощуванні та відгодівлі, птиці, звірів, кролів, сімей бджіл, а також худоби, вибракуюваної з основного стада й реалізованої без ставлення на відгодівлю, тварин, прийнятих від населення для реалізації, та рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю, зокрема зернові, технічні, овочеві та інші культури тощо.

Рахунок 21 «Поточні біологічні активи» в ТОВ «ДРУЖБА СВК» має такі субрахунки: 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за

справедливою вартістю»; 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»; 213 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю».

При первісному визнанні біологічних активів і сільськогосподарської продукції їх оцінка в ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється за справедливою вартістю, зменшеною на очікуванні витрати на місці продажу. Сільськогосподарську продукцію після її первісного визнання оцінюють та відображають відповідно до П(С)БО 9 «Запаси». Витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біологічних активів, визнаються витратами основної діяльності.

Первинними документами з організації обліку поточних біологічних активів рослинництва в ТОВ «ДРУЖБА СВК» є:

1. Акт на оприбуткування поточних біологічних активів рослинництва, оцінених за справедливою вартістю (форма № ПБАСГ-1) складають для оприбуткування поточних біологічних активів рослинництва. Експертною комісією з оцінки визначається справедлива вартість окремо по рослинах або по однорідних групах, які складаються з окремих підвидів сільськогосподарських рослин чи окремих культурах на певному полі, площі. Вони обліковуються як поточні біологічні активи рослинництва, оцінені за справедливою вартістю.

2. Акт на списання поточних біологічних активів рослинництва, оцінених за справедливою вартістю (на початок збирання врожаю) (форма № ПБАСГ-2), призначений для списання поточних біологічних активів рослинництва на момент збирання врожаю.

ТОВ «ДРУЖБА СВК» придбало біологічні активи рослинництва, які у подальшому будуть використані у виробництві, у постачальника на суму 67593,83 грн. Водночас з виробництва надійшли продукти рослинництва на суму 6328,19 грн. Внаслідок проведення переоцінки було прийнято рішення про дооцінку біологічних активів рослинництва до 65380,34 грн. На початку вересня місяця було списано біологічні активи рослинництва на збирання врожаю у сумі 34576,19 грн. (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Кореспонденція рахунків по обліку поточних біологічних активів ТОВ «ДРУЖБА СВК» *

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Оприбутковано біологічні активи рослинництва, придбані у постачальника	211	631	56328,19
2.Відображено право на податковий кредит з ПДВ	641	631	11265,64
3.Визнано біологічні активи на звітну дату	211	23	6328,19
4. Визнано дохід від збільшення вартості біологічних активів рослинництва	211	71	65380,34
5. Списано поточні біологічні активи рослинництва на початок збирання врожаю	231	211	34576,19

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

При одержанні приплоду тварин в ТОВ «ДРУЖБА СВК» складається Акт на оприбуткувати приплоду тварин (ф. № ПБАСГ – 3). Записи в ньому здійснюються індивідуально по кожній голові приплоду.

Тварини придбані ТОВ «ДРУЖБА СВК» в інших підприємствах за грошові кошти оприбутковуються на підставі товарно-транспортної накладної і рахунку-фактури, в разі придбання племінних тварин – Племінне свідоцтво. Придбані за плату запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Тварини, які надійшли в порядку безоплатної передачі від інших підприємств як внесок до статутного капіталу, беруть на облік на підставі рахунків-фактур і ТТН. Закупка худоби у громадян оформляється Актом на передачу (продаж) закупівлю худобі та птиці за договорами з громадянами, який має бути затверджений керівник підприємства.

Вибуття тварин в інші господарства в ТОВ «ДРУЖБА СВК», продаж переробним підприємствам обліковують у товарно-транспортній накладній (зазначають вік, стать, номери, клички, масть масу і вартість тварин), гуртовій відомості. Переведення тварин із групи в групу оформляється Актом на переведення тварин з групи в групу в межах поточних біологічних активів (ф.№ПБАСГ-9), застосовується у всіх випадках оформлення переводу тварин. Дані первинних документів в ТОВ «ДРУЖБА СВК» є підставою для запису до Книги обліку тварин і птиці (ф. № ПБАСГ-12), яка ведеться на фермах і використовується для складання Звіту про рух худоби і птиці на фермі (ф. №ПБАСГ-13).

ТОВ «ДРУЖБА СВК» оприбуткувало приплід від основного стада на суму 32657,45грн. При цьому було прийнято рішення про вибракування тварин із основного стада і їх поставку на відгодівлю на суму 3746,34 грн. Підприємством у наступному місяці було отримано тварин від постачальників на суму 94823,12 грн. Крім того, один із засновників вніс свою частку у статутний капітал тваринами на суму 48753,32 грн. В цьому ж місяці було списано тварин на забій вартістю 3726,56 грн, від якого отримано продукцію на 1874,22 грн. Підприємство вирішило списати тварин на реалізацію вартістю 11347,44 грн., які було реалізовані за 14879,68 грн. (табл.3.9).

Таблиця 3.9 – Кореспонденція рахунків по обліку тварин на вирощуванні та відгодівлі в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Оприбутковано приплід тварин від основного стада	21	232	32657,45
2.Вибраковано тварин із основного стада і поставлено на відгодівлю	21	16	3746,34
3. Оприбутковано тварин, які надійшли в результаті покупки від постачальника	21	63	94823,12
4. Одержано тварин в порядку внесків для зарахування в статутний капітал	21	46	48753,32
5. Списано тварин на забій	233	21	3726,56
6. Одержано продукти від забою тварин	26	233	1874,22
7. Списано тварин на реалізацію	901	21	11347,44
8.Реалізовано тварин	361	701	14879,68
9.Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	701	641	2479,95
10. Списано на фінансовий результат:			
– дохід від реалізації	701	791	12399,73
– собівартість тварин	791	901	11347,44

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Відображення у фінансовій звітності поточних біологічних активів в ТОВ«ДРУЖБА СВК» наведено в табл. 3.10.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги виникає, коли підприємство реалізує їх у кредит, тобто з відстрочкою платежу. Для бухгалтерського обліку такої дебіторської заборгованості в ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовується активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Таблиця 3.10 – Відображення у фінансовій звітності за 2021 рік поточних біологічних активів в ТОВ«ДРУЖБА СВК»*

Форма звіту	Код і назва рядка	Сума, тис.грн.
1. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	1110 – Поточні біологічні активи	10634
2. Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	870 – Поточні біологічні активи	10634
	1420 – Поточні біологічні активи всього	10634
	1421 – Тварини на вирощуванні та відгодівлі	10634

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Основним правовим документом для здійснення реалізації продукції (товарів) в ТОВ «ДРУЖБА СВК» є договір купівлі-продажу, в якому містяться дані про терміни й умови постачання, вимоги до якості товару, умови розрахунків, відповідальність сторін за невиконання умов договору тощо. При разових постачаннях або відпустці товарів в незначній кількості реалізація товарів може здійснюватися без укладення письмового договору, а на підставі виписаних рахунків-фактур.

До первинних документів, що засвідчують виникнення дебіторської заборгованості покупців та замовників в ТОВ «ДРУЖБА СВК», належать накладні, видаткові накладні, рахунки-фактури, рахунки, акти прийому виконаних робіт (послуг), податкові накладні, товарно-транспортні накладні, товарні накладні, декларації митної вартості тощо. Відмітку про оплату (погашення) чи списання заборгованості покупців здійснюють за даними прибуткових касових ордерів (при готівковій формі розрахунків), виписок банку (при безготівковій), бухгалтерських довідок тощо.

До первинних документів, що засвідчують погашення заборгованості перед ТОВ «ДРУЖБА СВК», належать виписки банку, платіжні доручення, прибуткові касові ордери, акти виконаних робіт, послуг тощо. Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками на ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться за кожним покупцем (замовником), за кожним пред'явленим до сплати документом, а також за строками погашення заборгованості. Регістром аналітичного обліку розрахунків з покупцями є відомості автоматизованої форми обліку.

ТОВ «ДРУЖБА СВК» за договором купівлі-продажу відвантажило готову

продукцію ТОВ «Таврія-В» на суму 42385,57 грн (у т.ч. ПДВ) з його наступною оплатою на поточний рахунок підприємства. Балансова вартість готової продукції 28846,45 грн. (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Кореспонденція рахунків по обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги в ТОВ«ДРУЖБАСВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Відвантажено готову продукцію покупцеві	361	701	42385,57
2. Відображена сума податкового зобов'язання з ПДВ	702	641	7064,26
3. Отримано кошти від покупця	311	361	42385,57
4. Відображена собівартість реалізованої готової продукції	901	26	28846,45
5. Списано на фінансовий результат:			
– доходи	701	791	35321,31
– витрати	791	901	28846,45

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

У процесі діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» виникає поточна дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг. Для обліку такої заборгованості передбачений рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», який має 7 субрахунків.

На субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами» ведеться облік авансів, наданих іншим підприємствам. Первинними документами, що підтверджують виникнення такого виду заборгованості на ТОВ «ДРУЖБА СВК» є платіжне доручення та виписка банку.

Субрахунок 374 «Розрахунки за претензіями» використовується підприємством для обліку розрахунків за претензіями, які пред'явлені контрагентам, а також за пред'явленими визнаними штрафами, пенєю, неустойками. Первинні документи, що підтверджують заборгованість за претензіями: власне претензія, комерційні акти, акт приймання вантажу, рішення судових органів, письмова згода постачальника на претензію, виписка банку.

ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснило передплату за товар у сумі 54759,36 грн. Товар від постачальника надійшов не в строк. Підприємство пред'явило претензію і нарахувало пеню на суму 15234,75 грн. Постачальник перерахував частину пені на

рахунок підприємства, а частину надав ТМЦ, що не надійшли раніше (табл.3.12).

Таблиця 3.12 – Кореспонденція рахунків по обліку розрахунків завіданими авансами і розрахунками за претензіями

ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Перерахований постачальнику аванс за готову продукцію з поточного рахунку.	371	311	54759,36
2.Відображений податковий кредит з ПДВ	641	644	9126,56
3.Отримано готову продукцію від постачальника	26	631	45632,80
4.Списано податковий кредит з ПДВ	644	631	9126,56
5.Пред'явлена претензія постачальнику занесвоєчасно поставлену готову продукцію	374	715	15234,75
6. Проведений взаємозалік заборгованості з виданого раніше авансу	631	371	54759,36
7.Задоволена частина претензії шляхом додаткового постачання ТМЦ, що не надійшли раніше	20	374	10568,25
8.Отримано другу частину суму пені	311	374	4666,50

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків обліковуються на ТОВ«ДРУЖБА СВК» на субрахунку 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків», де відображаються завдані збитки у результаті нестач і втрат від псування цінностей, нестач та розкрадання грошових коштів, якщо винуватця виявлено. Первинними документами, що підтверджують завдання збитків конкретною особою, виступають: протокол інвентаризаційної комісії, наказ керівника, документи, що підтверджують виникнення та погашення матеріальної шкоди, інвентаризаційні описи та звіряльні відомості, акти про брак, відомості на утримання збитків з винуватців із зарплати, дозволи керівництва про списання заборгованості.

На складі ТОВ «ДРУЖБА СВК» було виявлено нестачу матеріалів внаслідок розкрадання з вини комірника на суму 457,46 грн (у т.ч. ПДВ). Суму нестачі було внесено винною особою до каси підприємства в розмірі 100% (табл. 3.13).

Для обліку розрахунків з підзвітними особами в ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовується субрахунок 372 «Розрахунки з підзвітними особами», сальдо на якому може бути як дебетове, так і кредитове.

Таблиця 3.13 – Кореспонденція рахунків по обліку розрахунків за відшкодування збитків ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Виявлено нестачу матеріалів внаслідок розкрадання	947	201	381,22
2.Сторновано податковий кредит, що відноситься до нестачі матеріалів	(641)	(644)	76,24
3.Віднесено суму податкового кредиту на витрати підприємства	947	644	76,24
4.Віднесено на винну особу фактичну недостачу, що підлягає відшкодуванню	375	716	914,92
5.Нараховані обов'язкові платежі в бюджет	716	642	457,46
6.Внесено винною особою суму відшкодування в розмірі 100%	301	375	457,46

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Первинними документами при розрахунках з підзвітними особами на ТОВ«ДРУЖБА СВК» є наказ на відрядження та посвідчення про відрядження. Направлення працівника підприємства у відрядження здійснюється керівником підприємства і оформляється наказом (розпорядженням), із зазначенням пункту призначення, назви підприємства, куди відряджається працівник, терміну і мети відрядження. На підставі видаткового касового ордера підзвітній особі видають аванс в сумі, необхідній для виконання доручення і лише на намічені заходи, за відсутності заборгованості по раніше виданих сумах. Після того як доручення буде виконано, підзвітна особа подає звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, який подається до закінчення третього банківського дня, наступного за днем, у якому платник податку закінчує відрядження. Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, складається фізичними особами, які отримали такі кошти на підприємстві.

Згідно наказу по підприємству ТОВ «ДРУЖБА СВК» був відправлений у відрядження менеджер. З каси було видано аванс у сумі 5639,23 грн. Менеджер придбав МШП на суму 4689,45 (в т.ч. ПДВ). Невикористаний залишок авансу повернуто в касу підприємства наступного дня після повернення (табл. 3.14).

Для обліку розрахунків за нарахованими доходами використовується субрахунок 373 «Розрахунки за нарахованими доходами», на якому обліковують нараховані дивіденди, відсотки, роялті тощо, які підлягають отриманню.

Таблиця 3.14 – Кореспонденція рахунків по обліку розрахунків з підзвітними особами ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Відображено видачу авансу, виданого працівнику на відрядження або на господарські потреби	372	301	5639,23
2. Придбано менеджером МПП	22	372	3907,87
3.Відображений податковий кредит з ПДВ	641	372	781,58
4.Повернуто залишок невикористаної підзвітної суми	301	372	1731,36

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Первинними документами виступають довідки та розрахунки бухгалтерії, прибуткові касові ордери, виписки банку.

Для обліку розрахунків з іншими дебіторами в ТОВ «ДРУЖБА СВК» призначений рахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», де обліковують розрахунки за операціями, пов'язаними із здійсненням спільної діяльності (без створення юридичної особи), усі види розрахунків з працівниками (крім розрахунків з оплати праці та з підзвітними особами), інші розрахунки. Первинними документами, що підтверджують такий вид заборгованості, виступають прибутковий та видатковий касові ордери, акти виконаних робіт (послуг), прибуткові ордери, рахунок, накладна, виписка банку, розрахунково- платіжні відомості.

Підприємство орендує приміщення для складу готової продукції. Згідно з договором оренди плата за місяць становить 3568,5 грн (у т.ч. ПДВ). Була сплачена оренда за 3 місяці (табл. 3.15).

Таблиця 3.15 – Кореспонденція рахунків по обліку розрахунків з іншими дебіторами ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Сплачено оренду за 3 місяці	377	311	10705,5
2.Відображений податковий кредит з ПДВ	641	644	1784,25
3.Витрати з орендної плати за перший місяць списано на адміністративні витрати підприємства	93	377	2973,75
4.Списано податковий кредит з ПДВ	644	377	594,75

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Відображення у фінансовій звітності дебіторської заборгованості в

ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведено в табл. 3.16.

Таблиця 3.16 – Відображення у фінансовій звітності за 2021 рік дебіторської заборгованості в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Форма звіту	Код і назва рядка	Сума, тис.грн.
1. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	1125 – Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	423
	1130 – Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	7412
	1155 – Інша поточна дебіторська заборгованість	30
2. Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	940 – Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	423
	950 – Інша поточна дебіторська заборгованість	-

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Для організації готівкових розрахунків ТОВ «ДРУЖБА СВК» має власну касу. Облік готівкових розрахунків регулюється відповідно до Положення про ведення касових операцій в Україні №148 від 29.12.2017 зі змінами [22]. Касові операції оформлюються документами, типової форми яких затверджені наказом Міністерства статистики України за згодою Національного банку України та Міністерства фінансів України.

Оприбуткування готівки в касу здійснюється в ТОВ «ДРУЖБА СВК» на підставі прибуткового касового ордеру (ПКО) за формою № КО-1. Видача готівки з каси оформлюється видатковим касовим ордером (ВКО) форми № КО-2, який підписує керівник і головний бухгалтер або працівник підприємства, який на це уповноважений керівником. Видача грошей у рахунок праці, допомоги з тимчасової втрати працездатності, премій тощо проводиться за платіжними (розрахунково-платіжними) відомостями.

Документом, що свідчить про здавання виручки до банку в ТОВ «ДРУЖБА СВК», є заява на переказ готівки, яка підтверджується відповідною квитанцією до прибуткового документа банку на внесення готівки, засвідчується підписами відповідальних осіб банку та відбитком печатки банку. Документом, що свідчить про здавання виручки до банку через інкасаторів, є копія супровідної відомості до сумки з готівковою виручкою (готівкою), засвідчена підписом та відбитком печатки інкасатора-збирача.

Касові ордери до передачі в касу в ТОВ «ДРУЖБА СВК» реєструються бухгалтерією в журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів типової форми №КО-3. Дані прибуткових та видаткових касових ордерів відображаються в касовій книзі типової форми № КО-4. ТОВ «ДРУЖБА СВК» веде одну касову книгу в національній валюті.

На 1 серпня 2021 року залишок готівкових коштів в касі ТОВ «ДРУЖБА СВК» становив 230 грн. 2 серпня надійшли готівкові кошти в касу від покупців у сумі 22545,65 грн. за прибутковим касовим ордером. Також було повернуто невикористану підзвітну суму за авансовим звітом у сумі 57,6 грн. Отримано в касу виручку від роздрібного продажу на 19258,45 грн. (табл. 3.17).

Таблиця 3.17 – Кореспонденція рахунків по обліку надходження готівкових грошових коштів в касі ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Надійшли готівкові кошти від покупців	301	31	22545,65
2.Повернута невикористана підзвітна сума в касу	301	372	57,6
3.Отримано в касу виручку від роздрібною торгівлі	301	702	19258,45

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

На кінець 3 квітня залишок готівки в касі підприємства становив 25545 грн. ліміт залишку готівки в касі складає 800 грн. 4 квітня було здійснено такі операції:

– підприємство погасило заборгованість перед постачальником на суму 9578,34 грн;

– виплачено заробітну плату працівнику у сумі 12576,12 грн;

– придбано через касу квиток для працівника на суму 267,78 грн;

– було здано готівку понад ліміт каси в банк у сумі 2322,76 грн. (табл. 3.18).

Таблиця 3.18 – Кореспонденція рахунків по обліку вибуття готівкових грошових коштів в касі ТОВ «ДРУЖБА СВК» у 2021р.*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1.Сплачено готівкою заборгованість з постачальником	631	301	9578,34
2.Виплачена заробітна плата працівнику	661	301	12576,12
3.Придбано через касу грошові документи	331	301	267,78
4.Здані кошти в банк	311	301	2322,76

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

ТОВ «ДРУЖБА СВК» для здійснення безготівкових розрахунків використовує усі види платіжних інструментів: платіжні доручення; платіжні вимоги-доручення; чеки; акредитиви; векселі; банківські виписки; меморіальний ордер; інкасові доручення (розпорядження). Крім того, на підприємстві використовуються банківські платіжні картки (БПК), операції за якими оформляються розрахунковими документами на паперових носіях і складаються за місцем здійснення операції. Вони застосовуються для здійснення безготівкових розрахунків, для отримання готівки, для видачі зарплатні працівникам.

На 14 липня 2021 року залишок на поточному рахунку підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» в установі банку становив 23567 грн. Протягом місяця було здійснено такі операції:

- сплачено постачальнику за обладнання у сумі 33203,78 грн;
- виставлено акредитив з поточного рахунку за постачання харчових концентратів на суму 25456,67 грн;
- перераховано з поточного рахунку податок на доходи до бюджету у сумі 5438,32 грн;
- списано відсоток банку за розрахункове обслуговування на суму 1546,55 грн. (табл.3.19).

Таблиця 3.19 – Кореспонденція рахунків по обліку вибуття грошових коштів з поточного рахунку ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Сплачено постачальнику за обладнання	631	311	33203,78
2. Виставлено акредитив з поточного рахунку за постачання харчових концентратів	313	311	25456,67
3. Перераховано з поточного рахунку податок на доходи до бюджету	641	311	5438,32
4. Списано відсоток банку за розрахункове обслуговування	684	311	1546,55

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Впродовж березня місяця 2021 року ТОВ «ДРУЖБА СВК» отримало: оплату за раніше реалізовану продукцію на 23775,87 грн; отримало кошти за раніше виставленими претензіями у сумі 3664,34 грн; зарахувала помилково списані банком

кошти у сумі 2940,87 грн. (табл. 3.20).

Таблиця 3.20 – Кореспонденція рахунків по обліку надходження грошових коштів на поточний рахунок ТОВ «ДРУЖБА СВК» у 2021р.*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Отримана оплата за раніше реалізовану продукцію	311	361	23775,87
2. Отримано кошти за раніше виставленими претензіями	311	374	3664,34
3. Зараховано помилково списані банком кошти	311	377	2940,87

*складено автором на підставі бухгалтерських даних підприємства[69]

Відображення у фінансовій звітності в ТОВ «ДРУЖБА СВК» грошових коштів в касі та на поточному рахунку наведено в табл. 3.21.

Таблиця 3.21 – Відображення у фінансовій звітності за 2021 рік грошових коштів в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Форма звіту	Код і назва рядка	Сума, тис.грн.
1. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	1165 – Гроші та їхні еквіваленти	30629
	1166 – Готівка	47
	1167 – Рахунки в банках	30582
	1170 – Витрати майбутніх періодів	-
2. Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	640 – Готівка	47
	650 – Поточний рахунок в банку	30582

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

3.3. Фінансовий аналіз оборотних активів на підприємстві

Аналіз наукових публікацій вчених та практичних джерел щодо проведення аналізу оборотних активів підприємства показав, що автори розглядають безліч підходів до проведення такого економічного аналізу відповідно до поставленої мети та очікуваних результатів дослідження (табл. 3.21).

Таблиця 3.21 – Напрями аналізу запасів різних авторів*

Автор, джерело	І.А. Бланк,[28 с.185]	Рабоконт Ю.С., Томчук О.Ф., [66, с.76]	Тринька Л.Я., Липчанський (Іванчук) О.В., [67, с. 204]	Кузьмінська О.Е., [40, с. 178]
Напрямок аналізу				
Аналіз забезпеченості	+	+	+	+
Аналіз ефективності використання запасів	+	+	+	-
Аналіз виконання договірних зобов'язань	-	+	-	-

Автор, джерело	І.А. Бланк, [28 с.185]	Рабокoнь Ю.С., Томчук О.Ф., [66, с.76]	Тринька Л.Я., Липчанський (Іванчук) О.В., [67, с. 204]	Кузьмінська О.Е., [40, с. 178]
Напря́м аналізу				
Аналіз структури та динаміки запасів	+	+	+	–
Аналіз запасів в системі управління оборотним капіталом	+	–	–	–
Аналіз обґрунтованості обсягів замовлення виробничих запасів	–	–	–	+
Аналіз матеріаломісткості продукції	–	–	–	+
Загальний аналіз обсягу і структури виробничих запасів підприємства	+	–	–	+
Аналіз використання матеріальних ресурсів	–	–	+	–
Виявлення резервів збільшення обсягів виробництва за рахунок підвищення ефективності використання запасів	–	–	+	–
Аналіз впливу використання матеріальних ресурсів на обсяг виробництва продукції	–	–	+	+

* джерело [28,40,44, 66,67]

Наше дослідження показало[46], що І.О. Бланк [27-28] аналіз оборотних активів є першим етапом в розробці політики управління оборотним капіталом та, на думку автора, повинен починатися саме з розгляду динаміки загального об'єму оборотних активів зі ставленням з середньою сумою всіх активів та з темпами зміни обсягів реалізації продукції (робіт, послуг). Але, на думку Ю.С. Цал-Цалко [68], В.О. Меца [53], Є.В.Мниха, Н.С. Барабаша [55], Г.О. Крамаренка [39], Савченко А.М., Матвіюка А.В. [63] аналіз оборотних активів необхідно починати з оцінки динаміки основних видів оборотних активів та оцінки їх ліквідності.

Невелика кількість вчених серед етапів проведення фінансового аналізу оборотних активів розглядає їх факторний аналіз – дослідження змін елементів оборотних активів та вплив на їх загальну величину [26], що є необхідним в сучасних умовах забезпечення ефективності функціонування та

конкурентоспроможності підприємств в наслідок впливу глобалізаційних процесів на економіку України та достатньо відкритий внутрішній ринок України, лібералізацію торгівлі на ньому та незахищеність українського товаровиробника.

Наше дослідження підтверджує [46], що такий підхід до проведення фінансового аналізу оборотних активів підприємства дозволяє не тільки розробити ефективну політику управління ними, але й проводити постійний моніторинг зміни абсолютних та відносних показників, що характеризують стан та використання елементів оборотних активів в системі управління підприємством для забезпечення ефективного його функціонування, розвитку діяльності, підвищення інвестиційної привабливості та фінансової стійкості й конкурентоспроможності. Лише деякі науковці – приділяють увагу аналізу причин зміни оборотних активів, тобто факторному аналізу зміни в оборотних активах.

Проведення полягає в тому, що всі явища та процеси господарської діяльності підприємства знаходяться у взаємозв'язку, а будь-який результат діяльності залежить від різноманітних факторів. Таким чином, результатом опрацювання наукових літературних джерел можна стверджувати, що єдиного бачення щодо напрямів аналізу запасів науковцями не вироблено. На підставі проведеного аналізу публікацій ми пропонуємо наступні етапи аналізу оборотних активів, які відображені на рис. 3.4.

Так, детальний аналіз важливих елементів оборотних активів дозволить проводити постійний моніторинг за їх станом, структурою та динамікою, що буде сприяти ефективному управлінню ними та перешкоджати відволіканню оборотного капіталу з обороту підприємства та процесу нормального фінансування його діяльності.

Одним з важливих етапів аналізу оборотних активів, що має особливе значення для ефективного функціонування підприємства, залучення інвестицій та розвитку діяльності є фінансовий аналіз відносних показників, які характеризують фінансову стійкість підприємства та ліквідність його балансу, та для розрахунку яких використовують або показники оборотних активів та власних оборотних коштів (активів), або їх елементів вчення в практичній діяльності підприємства.

НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	
→	Аналіз складу, структури та динаміки як оборотних активів та структури розміщення оборотного капіталу підприємства
→	Аналіз складу, структури та динаміки важливих елементів оборотних активів, яв які вкладено оборотний капітал підприємства – грошових коштів, дебіторської заборгованості, запасів
→	Аналіз оборотності оборотних активів та їх елементів на підставі оцінки відносних показників – коефіцієнту оборотності з врахуванням тривалості періоду обороту
→	Аналіз в динаміці фінансового циклу підприємства, якій характеризує забезпеченість запасів джерелами фінансування
→	Факторний аналіз зміни елементів оборотних активів та вплив на їх стан, структуру, динаміку, фінансування поточних активів для забезпечення основної операційної діяльності підприємства
→	Аналіз відносних показників фінансової стійкості та ліквідності балансу підприємства для розрахунку яких використовують показник оборотних активів, в тому числі власних оборотних коштів (активів)
→	Аналіз та оцінка впливу оборотності оборотних активів та їх елементів на ліквідність балансу підприємства

Рис. 3.4 – Напрями аналізу оборотних активів підприємства*

* джерело [27, 28, 39,44, 53,55,63,68]

Такий підхід до проведення аналізу оборотних активів підприємства дозволяє не тільки розробити ефективну політику управління ними, але й проводити постійний моніторинг зміни абсолютних та відносних показників, що характеризують стан та використання елементів оборотних активів в системі управління підприємством для забезпечення ефективного його функціонування, розвитку діяльності, підвищення інвестиційної привабливості та фінансової стійкості й конкурентоспроможності.

На підставі запропонованих етапів аналізу проведемо аналіз оборотних активів ТОВ «ДРУЖБА СВК». Розрахункові таблиці для проведення комплексного аналізу оборотних активів за запропонованим методичним підходом (рис. 3.4), наведено в Додатку Ч.

Аналіз оборотних активів підприємства здійснюють за допомогою даних форм фінансової звітності: №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», №5 «Примітки до річної фінансової звітності». А також за рахунок форм статистичної звітності: форма

№1П-НПП «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції» (річна), №1-підприємство (річна), №1-ПВ.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. Ч.1, що наведена у Додатку Ч.

З табл. Ч.1 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 28455 тис. грн.. або на 14,75%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 29005 тис. грн. або на 24,33% і зменшення необоротних активів на 550 тис.грн. або на 0,75%.

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 61,8%, питома вага необоротних активів складала 38,2%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 5,16% пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину. Впродовж досліджуваного періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не мало.

На рис. 3.5 наведена структура активів підприємства за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. Ч.1 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

Рис. 3.5 – Аналіз складу, структури і динаміки активів підприємства за 2019-2021 роки*

*складено автором на підставі табл. Ч.1 Додатку Ч

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства

здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. Ч.2, що наведена у Додатку Ч.

З табл. Ч.2 видно, що оборотні активи підприємства на кінець звітного року порівняно з початком збільшились на 29005 тис.грн. або на 24,33%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 34386 тис.грн або на 45,65%, дебіторської заборгованості на 5056 тис.грн. або в 1,8р. Також відбулось зменшення грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 10234 тис.грн. або 25,04%., інших оборотних активів – на 203тис.грн. В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси– 63,19%. Питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій склала 34,28%, дебіторської заборгованості - 2,36%, інших оборотних активів – 0,17%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага запасів на 10,84% пункти, дебіторської заборгованості - на 2,95%п. зменшилась питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 13,61%п., інших оборотних активів – на 0,17%п.

З табл.Ч.3, що наведена у Додатку Ч, видно, що в звітному році порівняно з попереднім загальна величина оборотного капіталу підприємства збільшилась на 29005 тис. грн.. або на 24,33%. Це відбулось за рахунок збільшення усіх його елементів: капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 18095тис. грн. або на 55,13% і капіталу, розміщеного в сфері обігу, на 10910 тис. грн.. або на 12,63%.

В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері обігу –72,46%, питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва склала 27,54%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотного капіталу: зменшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу та відповідно збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва на 6,82% пунктів.

На рис. 3.6 наведена структура розміщення оборотних коштів підприємства за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. Ч.3 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

Рис.3.6 – Аналіз структури розміщення оборотних коштів підприємства за 2019-2021 роки*

*складено автором на підставі табл. Ч.3 Додатку Ч

Аналіз складу, структури та динаміки грошових коштів здійснюється на підставі даних форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. Ч.4, що наведена у Додатку Ч.

З табл.Ч.4 видно, що грошові кошти на кінець 2021 року порівняно з 2020 роком зменшились на 10234 тис. грн. або на 25,04 %. Це відбулось за рахунок зменшення коштів в касі на 7 тис.грн., або на 12,96%, і коштів на поточному рахунку в банку на 10227 тис.грн., або на 25,06 %. В структурі грошових коштів на кінець 2021 року найбільшу питому вагу займають кошти на поточному рахунку – 99,85%, питома вага коштів в касі склала 0,15%. Отже, впродовж 2021 року збільшилась питома вага коштів в касі на 0,02 % п. і зменшилась питома вага коштів на поточному рахунку на 0,02% пункти.

На рис. 3.7 наведена структура грошових коштів підприємства за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. Ч.4 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

Аналіз складу, структури та динаміки запасів здійснюється на підставі даних форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. Ч.5, що наведена у Додатку Ч.

Рис.3.7 – Аналіз складу, структури і динаміки грошових коштів підприємства за 2019-2021 роки*

*складено автором на підставі табл. Ч.4 Додатку Ч

З табл.Ч.5 видно, що запаси на кінець 2021 року порівняно з 2020 роком збільшились на 34386 тис. грн. або на 45,65 %. Це відбулось за рахунок збільшення: готової продукції на 16088 тис.грн., або на 37,67%, виробничих запасів на 6615 тис. грн.. або на 49,55% (за рахунок збільшення: матеріалів сільськогосподарського призначення – на 5856 тис.грн або на 55,73%, запасних частин - на 361 тис.грн. або на 62,78%, палива – на 189 тис.грн., або на 21,62%, малоцінних та швидкозношуваних предметів – на 150 тис.грн., або на 18,77%, будівельних матеріалів на 47 тис.грн., або на 9,94%, тари і тарних матеріалів – на 11тис.грн. або на 13,25%, сировини - на 1тис.грн. або на 2,56%), незавершеного виробництва на 6955 тис.грн., або на 52,05%, поточних біологічних активів на 4728 тис. грн.. або на 80,05%.

В структурі запасів на кінець 2021 року найбільшу питому вагу займає готова продукція – 53,69%, питома вага виробничих запасів склала 18,2%, незавершеного виробництва – 18,52%, поточних біологічних активів – 9,69%. Отже, впродовж 2021 року відбулись наступні зміни в структурі запасів: збільшилась питома вага поточних біологічних активів на 1,85% пункти, незавершеного виробництва – на 0,78% п., виробничих запасів - на 0,48% пункти; зменшилась питома вага готової продукції на 3,1 % п.

На рис. 3.8 наведена структура запасів підприємства за 2019-2021рр., що

розрахована на підставі табл. Ч.5 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

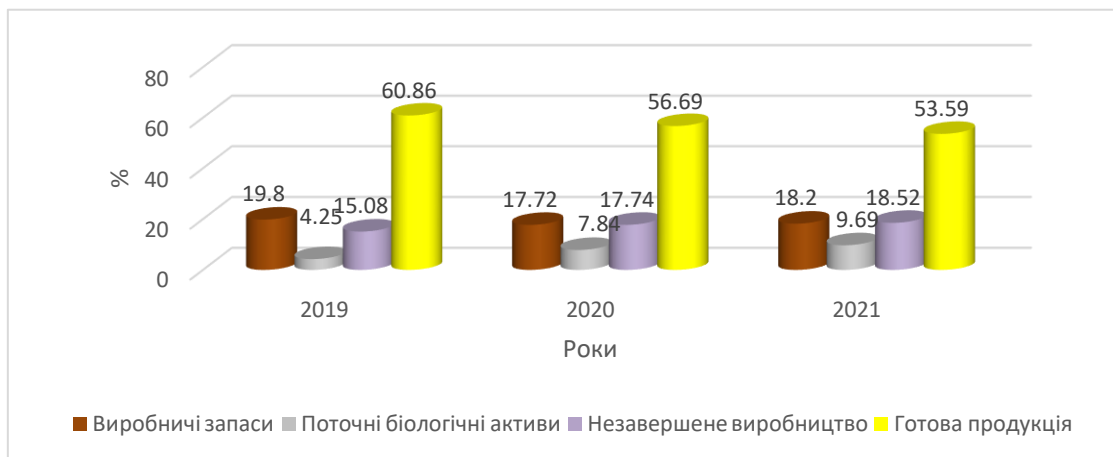

Рис.3.8 – Аналіз складу, структури і динаміки запасів підприємства за 2020-2021 роки*

*складено автором на підставі табл. Ч.5, Додатку Ч

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. Ч.6, що наведена у Додатку Ч.

З табл. Ч.6 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року збільшилась на 5056 тис. грн.. або в 1,8р. Це відбулось за рахунок збільшення дебіторської заборгованості за розрахунками на 6832 тис.грн. або в 11,7р. та іншої поточної дебіторської заборгованості - на 30 тис. грн. Також відбулось зменшення заборгованості за товари, роботи, послуги на 1806 тис. грн.. або 8,1%.

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованість за товари, роботи, послуги – 79,35%, питома вага заборгованості за розрахунками склала 20,65%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 73,59%п. та іншої заборгованості на 0,38%п. Також зменшилась частка заборгованості за товари, роботи послуги на 73,97 % п.

На рис. 3.9 наведена структура дебіторської заборгованості підприємства за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. Ч.6 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

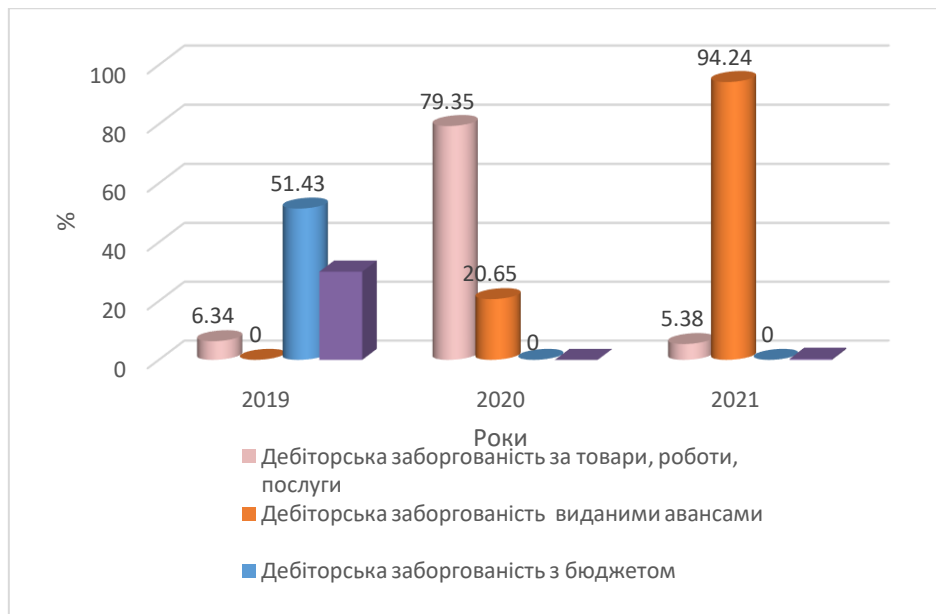

Рис. 3.9 – Аналіз складу, структури і динаміки дебіторської заборгованості підприємства за 2019-2021 роки*

*складено автором на підставі табл. Ч.6 Додатку Ч

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. Ч.7, що наведена у Додатку Ч.

З табл.Ч.7 видно, що ефективність використання оборотних коштів підприємством в звітному році порівняно з попереднім покращилось, про що свідчить збільшення коефіцієнта оборотності на 0,4 обороти, зменшення коефіцієнта завантаженості на 0,5 обороти та тривалості 1 обороту оборотних коштів на 158,5 днів (це відбулось за рахунок скорочення перебування грошових коштів в запасах на 143,7 дня, в коштах в розрахунках - на 0,3 дня, в грошових коштах - на 13,7 днів та в інших оборотних коштах на 0,8 дня). Це дозволило вивільнити з обігу додаткову суму грошових коштів у розмірі -56259,58 тис.грн.

На рис. 3.10 наведено аналіз використання оборотних коштів підприємства за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. Ч.7 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

Рис.3.10 – Аналіз використання оборотних коштів підприємства за 2019-2021 роки*

*складено автором на підставі табл. Ч.7 Додатку Ч

Результати проведеного аналізу ліквідності та фінансової стійкості за узагальнюючими і частковими показниками було наведено у 2-ому розділі кваліфікаційної роботи.

На рис. 3.11 наведено аналіз фінансової стійкості за узагальнюючими показниками за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. 2.11 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

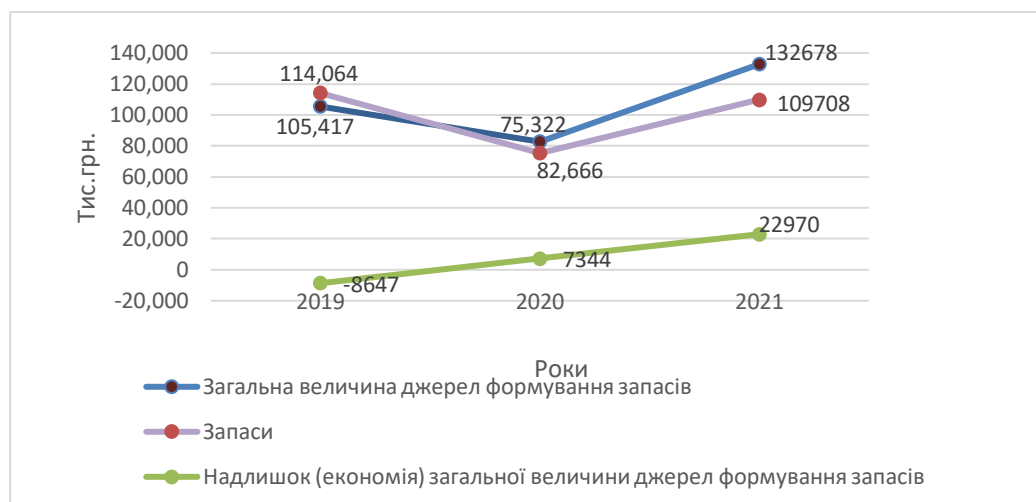

Рис.3.11 – Аналіз фінансової стійкості за узагальнюючими показниками за 2019-2021 роки*

* складено автором на підставі табл. 2.11

На рис. 3.12 наведено аналіз фінансової стійкості за частковими показниками за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. 2.12 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

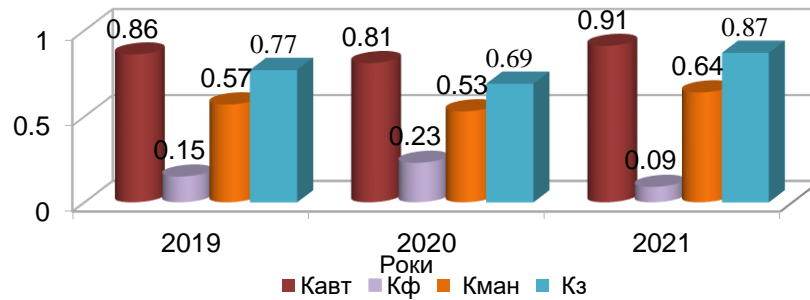

Рис. 3.12 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками за 2019-2021 роки*

*складено автором на підставі табл. 2.12

На рис. 3.13 наведено аналіз відносних показників ліквідності за 2019-2021рр., що розрахована на підставі табл. 2.14 та підтверджує дані аналізу в даній таблиці.

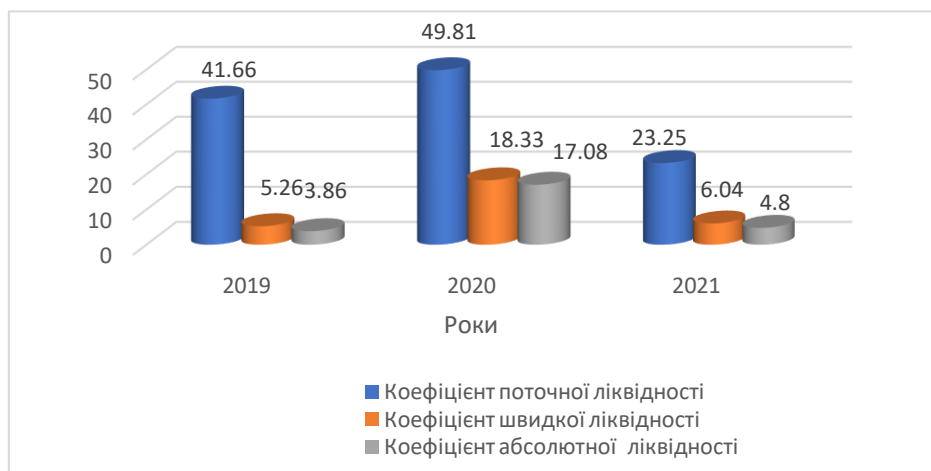

Рис. 3.13 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

*складено автором на підставі табл.2.14

3.4. Особливості управління оборотними активами підприємства в зміні факторів зовнішнього середовища

Оборотні активи підприємств, в тому числі підприємств промисловості, мають велику питому вагу в загальній сукупності активів та мають дефіцит власних джерел фінансування [43], що негативно впливає на фінансовий стан підприємства та потребує пошуку інструментів управління в системі управління діяльністю суб'єктів господарювання. Як було показано в попередніх пунктах кваліфікаційної роботи, а також наших дослідженнях, ефективне управління об'єктом діяльності будь-якого підприємства починається з якісного фінансового аналізу, який формує його напрями, вибір інструментів та методів у зв'язку з виявленими негативними та позитивними тенденціями на підставі сформованої системи показників, а аналіз стану, структури, динаміки, ефективності використання оборотних активів підприємства та його елементів не можливий без такого інструменту управління, як фінансовий аналіз [49].

Дослідження публікацій вчених та практичних аспектів діяльності підприємств підтвердило, що важливими етапами аналізу оборотних активів, на нашу думку, є й розрахунок в динаміці фінансового циклу підприємства [49] й фінансовий аналіз відносних показників, які характеризують фінансову стійкість підприємства та ліквідність його балансу, що має особливе значення для ефективного функціонування підприємства, залучення інвестицій та розвитку діяльності, та для розрахунку яких використовують або показники оборотних активів та власних оборотних коштів (активів), або їх елементів [47], що розраховано нами на підставі даних підприємства АПК Одеської області.

Дослідження публікацій вчених підтвердило, що управління оборотними активами підприємства не можливе без таких інструментів управління, як фінансовий аналіз, управлінський облік та аудит спеціального призначення, що, на нашу думку, базуються на класичних функціях управління – аналіз, облік та контроль, та не можливі без ефективного планування та такої часткової функції управління, як моніторинг [32] (Додаток Ш, рис.Ш.1).

Проведене нами дослідження праць вчених підтвердило [43], що «вплив глобалізаційних процесів, фінансово-економічних криз, можуть стати як загрозами, так і можливостями для розвитку національної економіки та її економічних суб'єктів..., причому при різних умовах, факторах, діях та реакції на них з боку уряду країни, підприємств та їх об'єднань, як у галузевих, так і міжгалузевих, загрози можуть стати як перевагами забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, галузей та підприємств, так і загрозами, і навпаки», тому військові дії в Україні, як загроза функціонуванню національної економіки та її суб'єктів – підприємств, на нашу думку, повинні стати й напрямом економічної трансформації їх діяльності – підприємств та їх об'єднань (Додаток Ш, рис.Ш.2). А в даному аспекті, підприємства АПК та харчової промисловості мають конкурентну перевагу – діяльність навіть в періоди криз для забезпечення продовольчої та економічної безпеки країни, що підтверджується сучасними реаліями діяльності таких підприємств у 2022 році. Тому для обрання механізму забезпечення функціонування підприємств АПК та харчової промисловості, так й інших суб'єктів економіки України, необхідно проведення економічної трансформації їх діяльності.

Дослідження вчених показує, що «економічна трансформація національної економіки та її господарюючих суб'єктів, як один із структурних компонентів реструктуризації, що являє собою процес, спрямований на збереження конкурентоспроможності й ефективності діяльності всіх суб'єктів національної економіки, забезпечення формування конкурентних переваг і подальшого ефективного розвитку без радикальних форм перетворення, значно впливає на напрямки позитивного й ефективного розвитку або відповідні зміни діяльності», має стратегічний характер проведення та враховує агресивний вплив факторів зовнішнього середовища. Тому для обрання механізму забезпечення функціонування підприємств АПК та харчової промисловості, так й інших суб'єктів економіки України, необхідно проведення економічної трансформації їх діяльності, яка має окремі напрями.

Вивчення особливостей трансформацій бізнесу дозволило встановити, що вони можуть полягати у:

- зміні економічних механізмів господарювання – перехід від ринкових до внутрішньогосподарських чи навпаки;
- переформатуванні прав (власності, управління);
- переформуванні, перегрупуванні ресурсів;
- переформатуванні, перегрупуванні процесів (бізнес-процесів, процесів управління).

Описані сутнісні характеристики економічних перетворень відповідають реальним формам трансформацій. Так, зміна механізмів господарювання має місце при здійсненні інтеграційних (злиття, поглинання, загарбання) та дезінтеграційних (поділ, виокремлення) трансформацій. Реорганізація бізнесу полягає у переформатуванні прав власності чи управління, реструктуризація – у перегрупуванні ресурсів, а реінжиніринг – у перебудові процесів.

Трансформації у всіх своїх різновидах можуть бути:

- реакцією бізнесу (стратегічною чи ситуаційною) на зміну умов середовища задля захисту від нових загроз або використання нових можливостей;
- процесом ліквідації «розривів» – невідповідностей стану (рівня розвитку) окремих систем та підсистем господарства вимогам його ефективного функціонування.

Зрозуміло, що основні причини трансформацій бізнесу – це внутрішні і зовнішні протиріччя чи дисбаланс вимог і можливостей їх забезпечення. В Додатку Ш, табл. Ш.1 представлено класифікацію економічної трансформації підприємств, в якій задіяні лише найважливіші агреговані ознаки, які підлягають подальшому декомпонуванню.

Проте їх поєднання дає можливість подати повний опис змін та виокремити характерні особливості трансформацій бізнесу. Так, для прикладу, реінжиніринг є стратегічною, революційною, глобальною трансформацією, завданням якої може бути створення нових можливостей (за рахунок впровадження інноваційної технології чи підвищення якості процесів) або ж забезпечення ефективнішого використання наявного ресурсного потенціалу з метою досягнення фінансових цілей (збільшення прибутку, підвищення вартості бізнесу) або збалансованого розвитку і

неперервності бізнесу, що відноситься до, так званих, нефінансових цілей. Реструктуризація може бути одноелементною або функціональною, викликаною дією внутрішніх чи зовнішніх чинників.

Злиття і поглинання полягають у заміні ринкових механізмів господарювання на внутрішньогосподарські, а завданням таких трансформацій може бути підвищення ефективності використання або нарощування потенціалу бізнесу чи поглинання можливостей створених іншими суб'єктами господарювання. Крім того, трансформації можуть мати (і у реальній дійсності – мають) складну економічну природу: для прикладу – інтеграційні чи дезінтеграційні процеси зазвичай супроводжуються реорганізацією, а реструктуризація може передбачати функціональний реінжиніринг тощо (рис. 3.14).

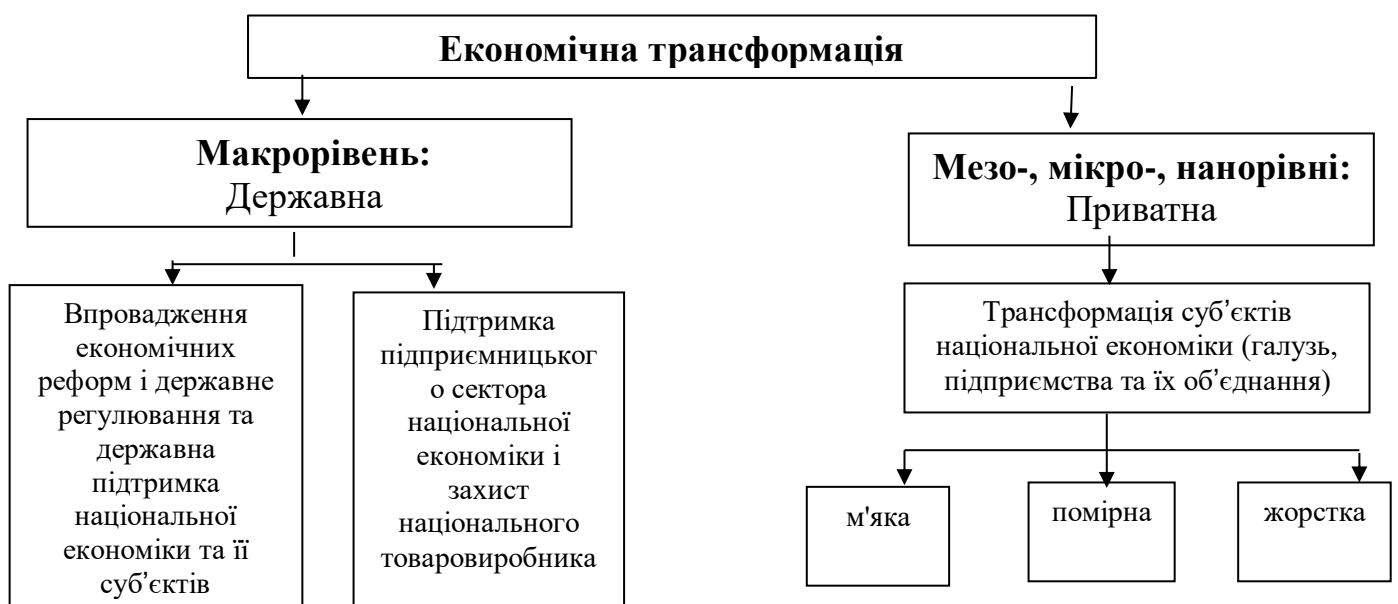

Рис.3.14 – Підхід до структуривання понятійно-категоріального апарату «економічна трансформація» національної економіки в залежності від рівня виникнення і цілей її проведення*

* джерело [22, 32,43,50]

Такий вид підприємницької (приватної) економічної трансформації діяльності підприємств має стратегічний характер проведення та враховує агресивний вплив факторів зовнішнього середовища для їх функціонування, та має ступень її

проведення – м'яку, помірну та жорстку. М'яка трансформація – це застосування інструментів аутсорсінгу для забезпечення ефективності функціонування підприємств та розвиток нових видів діяльності, помірна – це формування кластерних об'єднань або вступу в професійні асоціації для захисту підприємств для посилення та збереження діяльності підприємства, а жорстка – приєднання для вертикально-інтегрованих структур, наприклад агро-холдінгів, у разі загрози припинення діяльності або поглинання підприємства. Таким чином, економічна трансформація діяльності підприємств спрямована за збереження вже існуючих видів діяльності або їх трансформації в сучасних умовах, а також розвиток нових їх видів операційної діяльності, що є актуальним для національної економіки України та її суб'єктів – підприємств та об'єднань, що є предметом подальшого нашого дослідження [31,43, 50].

Висновки до третього розділу

1. В даному розділі кваліфікаційної роботи показано особливості організації обліку на підприємстві та фінансового обліку оборотних активів в ТОВ «ДРУЖБА СВК», який ведеться в бухгалтерії згідно з НП(С)БО 1, П(С)БО 9, П(С)БО 10, П(С)БО 30, іншим П(С)БО та нормативним і законодавчим актам. Фінансово-господарська здійснюється ТОВ «ДРУЖБА СВК» відповідно дочинного законодавства, прийнята система бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавчих і нормативних актів. Фінансова звітність підприємства складена за даними обліку і достовірно відображає у всіх істотних аспектах облік оборотних активів підприємства станом на 31.12.2021 р. за наслідками операцій за період з 01.01.2021 р. по 31.12.2021 р. Облік в ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні відповідними менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у віддалі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності. Усі операції з обліку оборотних активів на підприємстві

відображаються на бланках типових форм первинних документів.

2. Наведено документальне оформлення операцій та кореспонденція рахунків з обліку елементів оборотних активів та відображення їх у фінансової звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК». Фінансова звітність, в тому числі Форма №1 складена відповідно до вимог Національних нормативів (стандартів) бухгалтерського обліку і інших нормативно-правових актів України.

3. Результати проведеного поглибленого аналізу оборотних активів показують:

– у 2021 році порівняно з 2020 оборотні активи збільшилися на 29005 тис.грн. або на 24,33% за рахунок збільшення запасів на 34386 тис.грн., або на 45,65%; коштів у розрахунках - на 5056 тис.грн., або в 1,8р.; при цьому грошові кошти та їх еквіваленти зменшились на 10234тис.грн або на 25,04%, а інші оборотні активи – на 203тис.грн.);

– в структурі оборотних активів на кінець 2021, як і 2020 року найбільшу питому вагу займали запаси – 74,02%, питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – 20,67%, дебіторська заборгованість – 5,31%, інших оборотних активів на підприємстві не було. Таким чином, впродовж року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага запасів на 10,84%, дебіторської заборгованості – на 2,95%, зникли інші оборотні активи; відбулось зменшення питомої ваги грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 13,61%;

– грошові кошти на кінець 2021 року порівняно з 2020 роком зменшились на 10234 тис. грн. або на 25,04 %. Це відбулось за рахунок зменшення коштів в касі на 7 тис.грн., або на 12,96%, і коштів на поточному рахунку в банку на 10227 тис.грн., або на 25,06 %. В структурі грошових коштів на кінець 2021 року найбільшу питому вагу займають кошти на поточному рахунку – 99,85%, питома вага коштів в касі склала 0,15%. Отже, впродовж 2021 року збільшилась питома вага коштів в касі на 0,02 % п. і зменшилась питома вага коштів на поточному рахунку на 0,02% пункти.

– запаси на кінець 2021 року порівняно з 2020 роком збільшилися на 34386

тис. грн. або на 45,65 %. Це відбулось за рахунок збільшення: готової продукції на 16088 тис.грн. або на 37,67%, виробничих запасів на 6615 тис. грн.. або на 49,55% (за рахунок збільшення: матеріалів сільськогосподарського призначення – на 5856 тис.грн або на 55,73%, запасних частин - на 361 тис.грн. або на 62,78%, палива – на 189 тис.грн., або на 21,62%, малоцінних та швидкозношуваних предметів – на 150 тис.грн., або на 18,77%, будівельних матеріалів на 47 тис.грн., або на 9,94%, тари і тарних матеріалів – на 11 тис.грн. або на 13,25%, сировини - на 1 тис.грн. або на 2,56%), незавершеного виробництва на 6955 тис.грн., або на 52,05%, поточних біологічних активів на 4728 тис. грн.. або на 80,05%. В структурі запасів на кінець 2021 року найбільшу питому вагу займає готова продукція – 53,69%, питома вага виробничих запасів склала 18,2%, незавершеного виробництва – 18,52%, поточних біологічних активів – 9,69%. Отже, впродовж 2021 року відбулись наступні зміни в структурі запасів: збільшилась питома вага поточних біологічних активів на 1,85% пункти, незавершеного виробництва – на 0,78% п., виробничих запасів - на 0,48% пункти; зменшилась питома вага готової продукції на 3,1 % п.

– дебіторська заборгованість на кінець 2021 року порівняно з 2020 роком збільшилась на 5056 тис. грн. або в 1,8р. Це відбулось за рахунок збільшення: дебіторської заборгованості за розрахунками на 6832 тис. грн.. або в 11,7р. (за рахунок збільшення розрахунків за виданими авансами – на 6832 тис.грн або на в 11,7р., та іншої поточної дебіторської заборгованості – на 30 тис.грн або на 100%, а також відбулось зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1806 тис. грн.. або на 81,02%. В структурі дебіторської заборгованості на кінець 2021 року найбільшу питому вагу займає заборгованість за розрахунками – 94,24%, питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги склала 5,38%, іншої заборгованості – 0,38%. Отже, за 2021 рік зменшилась питома вага заборгованості за товари, роботи послуги на 73,97 % п. відповідно; збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 73,59% п. та іншої заборгованості – на 0,38% п.

– ефективність використання оборотних коштів підприємства в 2021 році порівняно з 2020 покращилась, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності на 0,34 обороти, зменшення коефіцієнту завантаженості на 0,44 та зменшення

тривалості одного обороту оборотних коштів на 159 днів (за рахунок зменшення: часу перебування коштів в запасах – на 123 дні, коштів, в грошових коштах – на 14 днів, в розрахунках – на 0,28 дня, в інших оборотних коштах – на 0,8 дня). Це призвело до економії оборотних коштів у розмірі 58895,03 тис. грн.

4. Аналіз методики проведення економічного аналізу оборотних активів показало, що в публікаціях вчених та практичних джерелах існує безліч підходів до виділення етапів проведення аналізу оборотних активів. Нами було запропоновано комплексний підхід до фінансового аналізу оборотних активів, який включає в себе такі етапи: аналіз складу, структури та динаміки як оборотних активів та структури розміщення оборотного капіталу підприємства; аналіз складу, структури та динаміки важливих елементів оборотних активів, в які вкладено оборотний капітал підприємства – грошових коштів, дебіторської заборгованості, запасів; аналіз оборотності оборотних активів та їх елементів на підставі оцінки відносних показників – коефіцієнту оборотності з врахуванням тривалості періоду обороту; аналіз в динаміці фінансового циклу підприємства, якій характеризує забезпеченість запасів джерелами фінансування; факторного аналізу зміни елементів оборотних активів та вплив на їх стан, структуру, динаміку, фінансування поточних активів для забезпечення основної операційної діяльності підприємства; аналіз відносних показників фінансової стійкості та ліквідності балансу підприємства для розрахунку яких використовують показник оборотних активів, в тому числі власних оборотних коштів (активів); аналіз та оцінка впливу оборотності оборотних активів та їх елементів на ліквідність балансу підприємства. Такий підхід до проведення фінансового аналізу оборотних активів підприємства дозволяє не тільки розробити ефективну політику управління ними, але й проводити постійний моніторинг зміни абсолютних та відносних показників, що характеризують стан та використання елементів оборотних активів в системі управління підприємством для забезпечення ефективного його функціонування, розвитку діяльності, підвищення інвестиційної привабливості та фінансової стійкості й конкурентоспроможності й потребує застосування на підприємстві управлінського обліку.

5. В даному розділі також було розглянуто сутність, види і вплив економічної

трансформації на діяльність підприємства в мінливих умовах зовнішнього середовища та визначено умови для застосування трансформації на ТОВ «ДРУЖБА СВК» (Додаток Ш).

б. Результати дослідження третього розділу кваліфікаційної роботи магістра були опубліковані в 7 наукових працях [22,30,31,32,44,48,49]: 4 наукових статтях в фаховому журналі «Економіка харчової промисловості» (у співавторстві), апробовані та доповідалися на наукових студентських конференціях в ОНАХТ в 2022 р. на секції кафедри обліку та аудиту та V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» в ОНТУ в 2023р. в м. Одеса, на XI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих вчених і здобувачів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств» м. Дніпро в ДДАЕУ в 2023р., пройшли апробацію на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ 28.11.2023 р. (Додаток Ю), доповідались та пройшли апробацію на 2-ох міжнародних конкурсах «Black Sea Science 2021» та «Black Sea Science 2023» (Додаток Я).

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті вивчення сутності, класифікації та проведення фінансово-економічного аналізу оборотних активів підприємства, теоретичних та практичних аспектів фінансового обліку на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК», можна зробити наступні висновки:

1. У першому розділі роботи було розглянуто питання сутності оборотних активів в працях вітчизняних вчених та відповідно до П(С)БО, особливості їх класифікації, документального оформлення обліку та теоретичні аспекти фінансового обліку оборотних активів та їх елементів на підставі П(С)БО, Плану рахунків та інструкції до нього, інших законодавчих та нормативних документів з організації обліку. Дослідження в даному розділі показало, що:

– термін «оборотні активи», трансформувався з ходом історичного розвитку економічної науки та практичної діяльності підприємств: на початку минулого століття за часів адміністративно-командного управління звичним було визначення «оборотні кошти», оскільки основне їх призначення вбачали саме в обслуговуванні витрат та забезпеченні доходів, але з утвердженням ринкової економіки на ряду з цим терміном з'явилися поняття «поточні активи», «оборотні активи» та «оборотний капітал»;

– національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» трактує оборотні активи, як «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені в використанні, а також інші активи, що призначені для реалізації та використання, протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу». Оборотний капітал підприємства, на нашу думку, це вкладення грошових коштів підприємства в оборотні активи та необоротні активи, які призначені для продажу та групи вибуття, що відображається у другому та третьому розділах Форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» підприємства;

– існує безліч підходів до класифікації оборотних активів в публікаціях вчених та практичних джерелах для різних цілей управління. Щодо класифікації оборотних активів, то вона нараховує в залежності від ознаки в собі велику кількість

найменувань ознак (Додаток Б), але незважаючи на це, вони направлені на ефективне управління і застосування яких, дозволяє підприємству бути ефективним та конкурентоспроможним, платоспроможним та мати ліквідні активи. На нашу думку, найпоширенішу класифікацію оборонних активів з точки зору сучасних умов функціонування підприємства запропонував Є.О. Донін [11];

- наведено документальне оформлення оборотних активів, особливості фінансового обліку, а також типову кореспонденцію рахунків з обліку оборотних активів.

2. У 2 розділі роботи було проведено фінансово-економічний аналіз оборотних активів ТОВ «ДРУЖБА СВК», який показав (Додаток Ц):

- чистий дохід від реалізації продукції має тенденцію до зростання – збільшився на 50462 тис.грн. або 54,15%, водночас собівартість реалізованої продукції зменшилася на 19177 тис. грн. або на 18,24%, а інші операційні витрати збільшилися на 4542 тис.грн. або на 15,48%;

- аналіз витрат на 1 грн. реалізованої продукції показав, що вони зменшились у 2021 році порівняно з 2020 роком на 47,08 коп. або на 41,71%, що пов'язано зі збільшенням чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами, ніж зміни витрат;

- аналіз формування фінансових результатів до оподаткування підприємства показав, що прибуток, збільшився на 64261 тис. грн. або в 3,8р. за рахунок збільшення прибутку від реалізації продукції на 66151 тис. грн. або в 3,9р., що позитивно характеризує основну діяльність підприємства. Спостерігається збільшення збитку від іншої операційної діяльності та іншої діяльності на 1351 тис. грн. або в 2,3р., та на 57 тис.грн. або в 3р. відповідно. Крім цього, відбулося зменшення прибутку від фінансової діяльності на 482 тис.грн. або на 99,4%, що є негативною тенденцією;

- дослідження показників рентабельності та їх зміни показало, що рентабельність продукції збільшилась на 52,9% пунктів, а рентабельність виробництва – на 25,19% пунктів, що є позитивною тенденцією результативності основної операційної діяльності підприємства;

– аналіз використання ресурсів підприємства показав, що: погіршилось використання окремих ресурсів підприємства: фондівдача по продукції зменшилась на 29,89%, але збільшилась фондівдача по прибутку в 3,7р., що пов'язано з більшими темпами збільшення прибутку від основної операційної діяльності, ніж середньорічної вартості основних засобів підприємства; відбулося зменшення продуктивності праці на 28,96%, матеріалівдачі на 21,62%, але й покращилось використання ресурсів підприємства: спостерігається збільшення оборотності оборотних коштів на 0,4 обороту або 57,14%, що позитивно характеризує використання оборотного капіталу підприємства й позитивно характеризує операційну діяльність підприємства;

– оцінка ліквідності активів та пасивів балансу свідчить про те, що баланс підприємства є абсолютно ліквідним, що позитивно впливає на його фінансовий стан та платоспроможність. Такі висновки підтверджують зміни показників ліквідності, але спостерігається тенденція, що їхні значення вище нормативного, але водночас в 2021 році вони знижуються: поточної ліквідності – на 26,56 грн./грн., швидкої ліквідності – на 12,29 грн./грн., абсолютної ліквідності – на 12,28грн./грн.

– на підприємстві на початок 2020 р. була кризова фінансова ситуація, яка склалася внаслідок того, у підприємства не вистачало власних оборотних коштів і джерел, що послаблюють фінансову напругу, для покриття запасів. На кінець 2020 року відбулося значне покращення фінансової ситуації, яка є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів вистачає для покриття запасів. Така ж абсолютно стійка фінансова ситуація спостерігається і на кінець 2021 року. Таким чином, можна зробити висновок про покращення фінансової ситуації на підприємстві впродовж досліджуваного періоду.

2. В третьому розділі кваліфікаційної роботи показано особливості організації обліку на підприємстві, фінансового обліку і аналізу оборотних активів та їхніх елементів в ТОВ «ДРУЖБА СВК», в результаті чого встановлено:

– організація ведення фінансового обліку оборотних активів у ТОВ «ДРУЖБА СВК» і відображення їх у фінансовій звітності відповідає Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положенням

(стандартам) бухгалтерського обліку, Національному Положенню (Стандарту) бухгалтерського обліку 1 та іншим нормативним і законодавчим актам;

– фінансова звітність підприємства складена за даними обліку і достовірно відображає у всіх істотних аспектах облік оборотних активів підприємства станом на 31.12.2021р. за наслідками операцій за період з 01.01.2021 р. по 31.12.2021 р. Облік оборотних активів підприємства відповідає П(С)БО 9 «Запаси» [13], П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [14], П(С)БО 30 «Поточні біологічні активи» [16], іншим П(С)БО та нормативним і законодавчим актам;

– наведено документальне оформлення операцій та кореспонденція рахунків з обліку елементів оборотних активів та відображення їх у фінансовій звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК».

3.2. Проведено фінансовий аналіз оборотних активів та їх елементів за 2019-2021 рр. в ТОВ «ДРУЖБА СВК», який показав, що:

– у 2021 році порівняно з 2020 оборотні активи збільшилися на 24,33% за рахунок збільшення запасів на 45,65%; коштів у розрахунках в 1,8р.; при цьому грошові кошти та їх еквіваленти зменшилися на 25,04%;

– в структурі оборотних активів на кінець 2021, як і 2020 року найбільшу питому вагу займали запаси – 74,02%, питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – 20,67%, дебіторська заборгованість – 5,31%, інших оборотних активів на підприємстві не було. Таким чином, впродовж року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага запасів на 10,84%, дебіторської заборгованості – на 2,95%, зникли інші оборотні активи; відбулось зменшення питомої ваги грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 13,61%;

– ефективність використання оборотних коштів підприємства в 2021 році порівняно з 2020 покращилась, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності на 0,34 обороти, зменшення коефіцієнту завантаженості на 0,44 та зменшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 159 днів (за рахунок зменшення часу перебування коштів в запасах – на 123 дні, коштів, в грошових коштах – на 14 днів, в розрахунках – на 0,28 дня, в інших оборотних коштах – на 0,8 дня). Це

призвело до економії оборотних коштів у розмірі 58895,03 тис. грн.

3.3. Аналіз методики проведення економічного аналізу оборотних активів показало, що в публікаціях вчених та практичних джерелах існує безліч підходів до виділення етапів проведення аналізу оборотних активів. Нами було запропоновано комплексний підхід до фінансового аналізу оборотних активів, який включає в себе такі етапи: аналіз складу, структури та динаміки як оборотних активів та структури розміщення оборотного капіталу підприємства; аналіз складу, структури та динаміки важливих елементів оборотних активів, в які вкладено оборотний капітал підприємства – грошових коштів, дебіторської заборгованості, запасів; аналіз оборотності оборотних активів та їх елементів на підставі оцінки відносних показників – коефіцієнту оборотності з врахуванням тривалості періоду обороту; аналіз в динаміці фінансового циклу підприємства, якій характеризує забезпеченість запасів джерелами фінансування; факторного аналізу зміни елементів оборотних активів та вплив на їх стан, структуру, динаміку, фінансування поточних активів для забезпечення основної операційної діяльності підприємства; аналіз відносних показників фінансової стійкості та ліквідності балансу підприємства для розрахунку яких використовують показник оборотних активів, в тому числі власних оборотних коштів (активів); аналіз та оцінка впливу оборотності оборотних активів та їх елементів на ліквідність балансу підприємства.

Такій підхід до проведення фінансового аналізу оборотних активів підприємства дозволяє не тільки розробити ефективну політику управління ними, але й проводити постійний моніторинг зміни абсолютних та відносних показників, що характеризують стан та використання елементів оборотних активів в системі управління підприємством для забезпечення ефективного його функціонування, розвитку діяльності, підвищення інвестиційної привабливості та фінансової стійкості й конкурентоспроможності й потребує застосування на підприємстві управлінського обліку.

4. На підприємстві не використовуються методи управління на підставі застосування управлінського обліку, що є раціональним для системи управління підприємством та негативно впливає ефективність його функціонування, що

підтверджується даними аналізу у 2-3 розділі кваліфікаційної роботи. Крім того, підприємство не застосовує поглиблений фінансовий аналіз важливих елементів оборотних активів, що впливає на ефективність їхніми використанням і управлінням. Для ефективного функціонування підприємства необхідно ефективно управління оборотними активами в системі управління підприємством з застосуванням методів управління важливими елементами оборотних активів, які використовуються в управлінському обліку:

- для виробничих запасів та дебіторської заборгованості – АВС-аналіз, як метод управління заборгованістю підприємства за товари, роботи, послуги, який дозволяє спостерігати за категорією А – найбільш важливою групою елемента оборотних активів та ефективно управляти ними (Додаток Щ);

- для грошових коштів – використовувати методи управління фінансовим циклом підприємства [45] (п. 2.3 в 2 розділі роботи) та моделі управління залишком грошових коштів підприємства, (Баумоля та Міллера-Орра) для визначення оптимального залишку грошових коштів і оптимізації розрахунків.

5. Дослідження ефективності діяльності підприємства за частковими показниками показало, що економічна трансформація на даному етапі розвитку ТОВ «ДРУЖБА СВК» непотрібна, адже підприємство переживає період ефективної діяльності, але на випадок коливань в діяльності через негативний вплив факторів зовнішнього середовища підприємство може скористатися методами м'якої трансформації, що запропоновано нами [22,32,50].

6. Основні теоретичні та практичні результати дослідження, які відображені у кваліфікаційної роботи, опубліковано у 12 наукових працях, в тому числі:

- у 5 фахових статтях в науковому журналі «Економіка харчової промисловості» (у співавторстві) та 7 тезах конференцій (в тому числі 6 у співавторстві);

- пройшли апробацію на міжвузівських та всеукраїнських наукових студентських конференціях в ОНАХТ та ОНТУ в 2022-2023 роках і V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» в ОНТУ в 2023р. в м.

Одеса, на XI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих вчених і здобувачів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств» м. Дніпро в ДДАЕУ в 2023р.;

- пройшли апробацію на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ 28.11.2023 р. (Додаток Ю)[30-32, 42,44-50];

- результати наукової роботи доповідались та пройшли апробацію на 2-ох міжнародних конкурсах «Black Sea Science 2021» та «Black Sea Science 2023» (Додаток Я).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV. ВРУ (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 01.12.2023).
2. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями). ВРУ. Офіційний вісник України. Офіц. вид. К., 2021. № 11. 303 с.
3. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL:<http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/instr291/> (дата звернення: 01.12.2023).
4. Інструкція «Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземних валютах», затвердженою постановою Правління Національного банку України від 12.12.2003 р. № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text> (дата звернення: 01.12.2023).
5. Інструкція про порядок виготовлення, зберігання і застосування типових форм первинного обліку № КО-1 і № М-20 від 27.07.1998 №263 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-98#Text> (дата звернення: 01.12.2023).
6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Мінфіну від 10.01.07р. №2 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 01.12.2023)
7. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Міністерства промислової політики від 09.07.2007 р. № 373 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text> (дата звернення: 01.12.2023).
8. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. Міністерством фінансів України від 28.03.2013 №433 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.12.2023).

9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: <http://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення: 01.12.2023).

10. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96р. № 145 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145202-96#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

11. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 р. № 193 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-98#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73. Дата оновлення 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 01.12.2023).

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України 20.10.1999 № 246. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://data.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України 08.10.1999 №237. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.help/documents/z0725-99> (дата звернення: 01.12.2023).

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: Наказ Міністерства фінансів України 07.11.2013 №617. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Поточні біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України 18.11.2005 №790. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

17. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/plan-rahunkiv.htm> (дата звернення: 01.12.2023).

18. Положення «Про документальне забезпечення запасів у бухгалтерському обліку», затв. Міністерством фінансів України від 24.05.1995р. №88 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

19. Положення «Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затв. Постановою НБУ від 29.12.201 № 148 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

20. Положенням «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів», затвердженим постановою Правління НБУ від 30.04.2010 р. №223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-10#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

21. Постанова КМУ «Про норми відшкодування витрат на відрядження в межах України та за кордон» від 23.04.1999 р. №663 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/663-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

22. Kuprina N., Velychko O., Stupnytska T., Baraniuk Kh., Volodina O. Contemporary aspects of the methodology of the analysis of traveling assets in the enterprise management system // Food Industry Economics. 2022. Vol.14, Issue 4. P. 11-25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

23. Абрамчук, М.Ю., Гуменна Ю.Г., Тютюнник І.В., Рубанов П.М. Фінансовий облік. Конспект лекцій. Сумський державний університет. 2018. 82–105с.

24. Алексєєв І.В., Нич О. І. Поняття «оборотних активів» підприємства як економічної категорії // Економічний простір. 2010. №42. С. 133–137.

25. Бетехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства // Бізнес-навігатор. 2009. № 1 (16). С.74–77.
26. Білик М.Д., Павловська О.В., Н.М. Притуляк, Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / за ред. М. Д. Білик, Київ : КНЕУ, 2005. 592с.
27. Бланк І.А. Управління використанням капіталу: навч. посібник. К. : Ніка-Центр : Ельга, 2000. 651 с.
28. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навч.посібник. К.:Ельга, 2008. 724 с.
29. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник 3-є вид., перероб. і доп. Житомир: ЖІТІ, 2001. 672 с.
30. Величко О. Етапи аналізу оборотних активів на підприємстві АПК в сучасних умовах. Збірник тез XVIII Всеукраїнської наукової ZOOM-конференції студентів з розділу «Харчові технології» та Наукової конференції здобувачів вищої освіти: Одеса, ОНАХТ. 2022. URL: <https://ontu.edu.ua/download/konfi/2022/Conference-program-Student-conference-and-Food-Technologies-22-2.pdf> (дата звернення 01.12.2023).
31. Величко О.М., Сарієва Г.І. Особливості фінансового аналізу оборотного капіталу підприємств АПК. Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених і здобувачів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств». Дніпро: Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2023. 148 с.
32. Величко О.М., Сарієва Г.І. Сучасні аспекти проведення фінансового аналізу в системі управління операційної діяльністю (на прикладі підприємств АПК) // Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді. Матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції 30-31 травня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. С. 47-49.
33. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017, 319 с.

34. Добровський В.М., Бондар М.І., Свідерський Є.І. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. для студент. вищ. навч. закл. За редакцією Добровського В.М. Київ: А.С.К., 2009. 976 с.
35. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо класифікації оборотних активів підприємства // Еконміка і організація управління. №1 (29). 2018. С.75-84.
36. Дропа Я. Б. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Львів, 2006. 20 с.
37. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. Київ, 2009. 20 с.
38. Кобилянська О.І. Фінансовий облік.: Навч. посібник. К.: Знання, 2004. 473с.
39. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.
40. Кузьмінська О.Е. Напрями аналізу виробничих запасів підприємств // Вчені записки: зб. наук. пр. / Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол.: А. Ф. Павленко (відп. ред.) та ін.]. Київ: КНЕУ, 2014. Вип. 16. С. 174–180. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443 /handle/2010/12210> (дата звернення: 01.12.2023).
41. Куприна Н.М. Совершенствование механизма управления оборотным капиталом в пищевой промышленности: дис. ... к.е.н.: 08.07.01: защита: 28.04.2006 / науч. рук. Бутенко А.И. Одесса: ИПРЭЭИ, 2006. 231 с.
42. Куприна Н.М, Васьковська К.О., Величко О.М. Оборотні активи підприємства: сучасні аспекти класифікації. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття». Одеса: ОНАХТ, 2020. 280 с.
43. Куприна Н.М. Забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України: теорія і практика: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», Одеса. 2019. 304 с.

44. Купріна Н.М., Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Величко О.М. Сучасні аспекти фінансового аналізу оборотних активів підприємства// Економіка харчової промисловості.2021.Т.13, вип.3.С. 46-55.doi: 10.15673/fe.v13i3.2131(дата звернення: 01.12.2023).

45. Купріна Н.М., Васьковська К.О., Пчелянська, Г.Б., Величко О.М. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація. Економіка харчової промисловості. 2020. №12(4). URL: <https://doi.org/10.15673/fe.v12i4.1913> (дата звернення: 01.12.2023).

46. Купріна Н.М., Величко О.М. Фінансовий аналіз оборотних активів підприємства: теоретичний та практичний аспект Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття» // Одеса. 2021. С. 56-58.

47. Купріна Н.М., Гребейнікова Н.А., Величко О.М. Сучасні аспекти аналізу власного капіталу підприємства в системі оцінки результативності діяльності суб'єктів харчової промисловості. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття». Одеса: ОНТУ, 2023. 663 с.

48. Купріна Н.М., Ступницька Т.М., Баранюк Х.О., Величко О.М. Оборотні активи в системі управління підприємства: сучасні аспекти обліку, аналізу та аудиту // Економіка харчової промисловості. 2021. Т. 13, вип. 2. С. 50-57. doi: 10.15673/fe.v13i2.2040.

49. Купріна Н.М., Ступницька Т.М., Величко О.М. Особливості фінансового аналізу найбільш важливих груп активів в системі управління діяльністю підприємства // Економіка харчової промисловості. 2022. Т. 14, вип. 2. С. 58-67. doi: 10.15673/fe.v14i2.2325.

50. Величко О.М., Сарієва Г.І. Оборотні активи підприємств АПК: сучасні аспекти сутності, класифікації, фінансового аналізу в системі управління їх діяльністю. Збірник тез Наукової конференції здобувачів вищої освіти: Одеса, ОНТУ. 2023.

51. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: [підручник]. 3-тє вид., перероб.і доп. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2009. 670 с.
52. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Одеса : ОНЕУ, 2012, 301 с.
53. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. К.: Вища школа., 2003. 278 с.
54. Мисака Г.В., Шарманська В.М. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
55. Мних Є.В. , Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: навч.посіб. / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ: КНТЕУ, 2010. 412 с.
56. Нападовська Л.В. Управлінський облік: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.]. К.:Книга, 2006. 544 с.
57. Окселенко Н.О. Оборотні активи сільськогосподарських підприємств: теоретичні засади та практичні аспекти // Агросвіт. №24. 2013. С. 75-79.
58. Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики: Навч. посіб. К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. 245 с.
59. Пеняк Ю.С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків. 2010. 20 с.
60. Петришина Н. В. Проблеми трансформації економіки України. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право. 2014. Вип. 24. С. 31-38.
61. Поважний О.С. Крамзіна Н.О., Кваша Ю.В. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи» // Економічний простір. 2008. №12/2. С. 41–52.
62. Пожаріцька І.М., Сурніна К.С., Шевчук В.О. Аудит: підручник. Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2011, 310 с.
63. Савченко А.М., Матвіюк А.В. Оборотні активи виробничого підприємства в сучасних умовах: обліково-аналітичний аспект // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 6 (23). С.698-705.

64. Стратійчук В.М. Особливості ідентифікації поняття «оборотні активи» як об'єкту стратегічного управління. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 2 (13) 2018. С.135-139.

65. Сікора І.А. Облік, економічний аналіз і аудит формування та використання оборотних активів: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. Київ, 2006. 19 с.

66. Томчук О.Ф., Рабоконт Ю.С. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві // Фінанси, облік, банки. 2019. № 1 (24). С. 76-86. URL: <http://repository.vsau.org/repository/getfile.php/22691.pdf> (дата звернення: 01.12.2023).

67. Тринька Л.Я., Липчанська (Іванчук) О.В. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник. К.: Алерта, 2013. 568 с.

68. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підруч. К.: ЦУЛ, 2008. 566 с.

69. Фінансова та статистична звітність ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2019-2021рр.

**ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

ДОДАТОК А
ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ОБОРОТНІ АКТИВИ»

Таблиця А.1 – Тракткування сутності економічної категорії «оборотні активи»
вченими-науковцями*

Автор, джерело	Визначення
Слав'юк Р.А.	Оборотні активи – ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.
Нашкерська	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.
Демченко Т.А.	Оборотні активи – це сукупність оборотних фондів та фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені у грошовій формі.
Ковальов В.В.	Оборотні активи – активи, що споживаються в ході виробничого процесу протягом року або звичайного операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку технологічного виробництва, і тому такі, що повністю переносять свою вартість виготовленої продукції.
Бланк І.О.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються в процесі одного виробничо-комерційного циклу.
Ермасова Н.Б.	Оборотні активи – це засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.
Кірейцев Г.Г.	Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.
Бутинець Ф.Ф.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес, які повністю споживаються протягом одного операційного циклу.
Брейлі Р. Майерс С.,	Оборотні активи – це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти.
Боді З., Мертон Р.,	Оборотні активи – суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші.

* складено авторами на підставі джерела [45]

Таблиця А.2 – Основні аспекти категорії «оборотні активи»*

Теоретичні і практичні аспекти категорії «Оборотні активи»			
Правовий	Економічний	Управлінський	Стратегічний
Ресурси, регульовані підприємством в результаті минулих подій, які, як очікується, призведуть до отримання економічних вигід у майбутньому	Кошти підприємства, які використовуються для створення ТМЦ, дебіторської заборгованості, тобто йдуть на формування оборотних фондів та фондів обігу	Частина активів підприємства, яка легко перетворюється на грошові кошти, засоби виробництва і цілком споживається протягом операційного циклу, а їх використання впливає на фінансовий стан	Економічні ресурси, які характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю, здатністю створювати дохід. Стратегія і тактика володіння ними – це пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності й ефективністю роботи.

* джерело [57]

ДОДАТОК Б
ПІДХОДИ ВЧЕНИХ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ
ПІДПРИЄМСТВА*

Автор	Класифікації оборотних активів		
	Класифікаційна ознака	Види оборотних активів	
1	2	3	
Тарасенко О.І. Любенко Н.М.	Формування і регулювання окремих елементів оборотних активів	Оборотні активи у сфері виробництва (оборотні фонди)	<ul style="list-style-type: none"> - виробничі запаси - незавершене виробництво - напівфабрикати власного виробництва - витрати майбутніх періодів
		Оборотні активи у сфері обігу (фонди обігу)	<ul style="list-style-type: none"> - залишки готової продукції на складах - продукція відвантажена - грошові кошти на рахунку та в касі - дебіторська заборгованість - інші
	В обліку і звітності оборотні активи виділяють	Запаси	<ul style="list-style-type: none"> - виробничі запаси - незавершене виробництво - запаси готової продукції - товари, придбані з метою перепродажу
		Дебіторська заборгованість	<ul style="list-style-type: none"> - за товари - роботи - послуги
		Дебіторська заборгованість за розрахунками	<ul style="list-style-type: none"> - з бюджетом - за виданими авансами - за нарахованими доходами - за внутрішніми розрахунками - інша
		Поточні фінансові інвестиції	
		Грошові кошти та їх еквіваленти	<ul style="list-style-type: none"> - в національній валюті - в іноземній валюті
		Інші оборотні активи	
	За характером участі в операційному процесі	Оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - запаси сировини, матеріалів і напівфабрикатів - обсяг незавершеного виробництва - запаси готової продукції

Продовження Додатку Б

Автор	Класифікації оборотних активів		
	Класифікаційна Ознака		Види оборотних активів
	За періодом функціонування оборотних активів	Оборотні активи, що обслуговують фінансовий (грошовий) цикл підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - дебіторська заборгованість - грошові кошти - тощо
		Постійна (системна) частина оборотних Активів	являє собою незмінну частину, яка не залежить від сезонних та інших коливань обсягів операційної діяльності підприємства
		Змінна частина оборотних активів	являє собою варіативну їх частину, яка пов'язана із сезонним зростанням обсягу виробництва і реалізації продукції
	В залежності від здатності до швидкого перетворення в грошові кошти (ліквідності)	Високоліквідні Активи	грошові кошти та їх еквіваленти
		Середньоліквідні активи	<ul style="list-style-type: none"> - товари відвантажені - дебіторська заборгованість
		Низьколіквідні активи	<ul style="list-style-type: none"> - виробничі запаси - готова продукція на складі - незавершене виробництво - витрати майбутніх періодів
Білик М.Д. Павловська О.В. Пригуляк Н.М. Невмержицька Н.Ю.	За фінансовими особливостями формування	Валові	поширена у зарубіжній практиці
		Чисті	
	За належністю	Власні	
		Позикові (залучені)	
	За рівнем ліквідності	Абсолютно ліквідні активи	<ul style="list-style-type: none"> - гроші в касі - гроші на поточних рахунках у банку
		Швидколіквідні оборотні активи	усі форми дебіторської заборгованості на користь підприємства, крім безнадійної
		Низьколіквідні оборотні активи	запаси товарно-матеріальних цінностей у різних формах
	За формами функціонування конкретному періоді часу	Матеріальні	<ul style="list-style-type: none"> - сировина - матеріали напівфабрикати - незавершене виробництво - готова продукція
		Фінансові	<ul style="list-style-type: none"> - грошові кошти - короткострокові фінансові інвестиції - дебіторська заборгованість

Продовження Додатку Б

Автор	Класифікації оборотних активів	
	Класифікаційна ознака	Види оборотних активів
	За рівнем варіабельності розміру	Постійні постійно перебувають у розпорядженні підприємства
Бубняк І.М.	Тимчасові	обсяг коливається відповідно досезонних потреб виробництва та реалізації продукції або до циклічних змін кон'юнктури ринку
		Чисті
		Власні
	За характером участі в операційному процесі	Оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл
		Оборотні активи, які обслуговують фінансовий цикл
	За періодом функціонування	Постійна частина оборотних активів
		Змінна частина оборотних активів
	Види оборотних активів	Запаси сировини, матеріалів та напівфабрикатів, незавершене виробництво
		Запаси готової продукції
		Дебіторська заборгованість
Грошові кошти		
Інші оборотні активи		
Ярошевич Н.Б.	Залежно від їхньої участі в кругообігу коштів	Оборотні виробничі фонди
		Фонди обігу
	За методами планування, принципами організації та регулювання	Нормовані
		Ненормовані
	За джерелами формування	Власні та прирівняні до власних
		Залучені
Інші		
Бланк І.О.	За характером фінансових джерел формування	Валові
		Чисті
		Власні
	За видами	Запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів
		Запаси готової продукції
		Дебіторська заборгованість
		Грошові активи
		Інші види оборотних активів
	За характером участі в операційному процесі	Оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл підприємства
		Оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл підприємства
	За періодом функціонування	Постійна частина оборотних активів
		Змінна частина оборотних активів
		Запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів

Продовження Додатку Б

Автор	Класифікації оборотних активів		
	Класифікаційна ознака	Види оборотних активів	
Канцедал Н.Ю. Клімович І.М. Ганін В.І. Бутинець Т.А. Канцедал Н.Ю.	За формою існування	Запаси готової продукції	
		Поточна дебіторська заборгованість	
		Інші оборотні активи	
	За характером участі в операційному процесі	Оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл Підприємства	
		Оборотні активи, що обслуговують фінансовий (грошовий) цикл	
	За періодом функціонування	Постійна частина оборотних активів	
		Змінна частина оборотних активів	
	За методами	Нормовані	
		Ненормовані	
	За ступенем ліквідності	Високоліквідні	
		Середньоліквідні	
		Низьколіквідні	
	За ступенем ризику	За мінімальним ризиком	
За середнім ризиком			
За високим ризиком			
Савченко А.М. Матвіюк А.В. [20]	Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги фінансової звітності» до	Запаси товарно-матеріальних цінностей	<ul style="list-style-type: none"> - виробничі запаси - незавершене виробництво - готова продукція - товари
		Поточні фінансові інвестиції	фінансові інвестиції підприємства в різні фондові та грошові інструменти на строк менше одного року
		Грошові кошти та їх еквіваленти	<ul style="list-style-type: none"> - грошові кошти підприємства в касі - грошові кошти підприємства на поточних рахунках в банках - еквіваленти грошових коштів
		Дебіторська заборгованість	
		Інші види оборотних активів	у тому числі витрат майбутніх періодів
Донін Є.О.	Залежно від участі в кругообігу	Оборотні активи у сфері виробництва	
		Оборотні активи у сфері обігу	
	За видами	Запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів	
		Запаси готової продукції	
		Дебіторська заборгованість	
Грошові кошти			
Інші			

Продовження Додатку Б

Автор	Класифікації оборотних активів		
	Класифікаційна ознака	Види оборотних активів	
	За способом відбиття в балансі підприємства	Матеріальні оборотні активи (запаси)	
		Дебіторська заборгованість (кошти у розрахунках)	
		Грошові кошти	
	За формами функціонування	Матеріальні	
		Фінансові	
	За періодом функціонування	Постійна частина оборотних активів	
		Змінна частина оборотних активів	
	За характером джерел формування	Валові	
		Чисті	
		Власні	
	За швидкістю обігу	З високою швидкістю обігу	
		З середньою швидкістю обігу	
		З низькою швидкістю обігу	
	За ступенем ліквідності	Абсолютно ліквідні	
		Швидко ліквідні	
		Мало ліквідні	
	За рівнем цінності	Мінімально можливої цінності	
		Середньо можливої цінності	
		Потенційно високої можливої цінності	
	За рівнем ризиків	Активи з виправданим ризиком	
		Активи з підвищеним ризиком	
		Активи з неприпустимим ризиком	
	За видами ризиків	Активи з ризиком нереалізації	
		Активи з ризиком неповернення боргів	
		Активи з ризиком інфляції	
	За ступенем захищеності від інфляції	Оборотні активи, що не піддаються інфляційним втратам	
		Оборотні активи, що піддаються інфляційним втратам	
	За рівнем прибутковості	Високоприбуткові	
		Середньоприбуткові	
		Неприбуткові	
		Збиткові	
	За сферами використання	Облік	- за способом відбиття в балансі підприємства
			- за періодом функціонування
			- за формами функціонування
			- за характером джерел формування
			- за ступенем використання
			- за джерелами формування
			- за ступенем ліквідності
	- за ступенем керованості		

Закінчення Додатку Б

Автор	Класифікації оборотних активів		
	Класифікаційна ознака	Види оборотних активів	
	За сферами використання	Аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - за способом відбиття в балансі підприємства - за періодом функціонування - за формами функціонування - за характером джерелформування - за ступенем використання - за джерелами формування - за ступенем ліквідності - за ступенем керованості
		Аудит	<ul style="list-style-type: none"> - за характером джерелформування - за ступенем використання - за формами функціонування за джерелами формування
		Менеджмент	<ul style="list-style-type: none"> - за видами - залежно від участі в кругообігу - за ступенем керованості - за ступенем ліквідності - за рівнем цінності - за рівнем ризиків - за видами ризиків - за ступенем захищеності відінфляції - за рівнем прибутковості

*складено авторами на підставі джерела [45]

ДОДАТОК В

ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ОБЛІКУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ, ОПЕРАЦІЙ НА ПОТОЧНОМУ РАХУНКУ ТА РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ

Таблиця В.1 – Документи для обліку касових операцій *

Код документа	Назва первинного документа
КО-1	Прибутковий касовий ордер
КО-2	Видатковий касовий ордер
КО-3	Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів
КО-3а	Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів
КО-4	Касова книга
КО-5	Книга обліку прийнятих і виданих касиром грошей

* джерело [19]

Таблиця В.2 – Характеристика платіжних інструментів для безготівкових розрахунків *

Назва документа	Характеристика
Меморіальний ордер	Розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій зі списання коштів з рахунку платника, внутрішньобанківських операцій відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України
Платіжне доручення	Письмове доручення власника рахунку перерахувати відповідну суму зі свого рахунку на рахунок отримувача коштів. Платіжні доручення застосовуються в розрахунках щодо місцевих, а також міжміських поставок за товари (роботи, послуги). Вони забезпечують максимальне наближення строків отримання товару. Платіжні доручення на перерахування коштів з поточних рахунків можуть надаватися банкам протягом десяти календарних днів після їх заповнення. Виконання доручень відбувається за рахунок кредиту або за сумою, яка може бути сплачена готівкою з рахунку підприємства[24]. Банки приймають доручення на перерахування грошових коштів у дохід бюджету або в небюджетних фондів незалежно від наявності грошових коштів на рахунку клієнта. Доручення обліковуються на позабалансовому рахунку при відсутності грошових коштів. Платник виступає автором платежу при розрахунках платіжними дорученнями.
Платіжна вимога-доручення	Комбінований документ, який складається з двох частин. Верхня частина – вимога підприємства-постачальника до підприємства-покупця, щодо оплати вартості товару, виконаних робіт, послуг. Нижня частина – доручення покупця (платника грошових коштів) банку, який його обслуговує, переказати належну суму коштів з його рахунку на рахунок постачальника.

Продовження Додатку В
Закінчення табл. В.2

Назва документа	Характеристика
Грошовий чек	Наказ банку про видачу з поточного рахунку підприємства вказаної суми коштів. Чек складається з двох частин чека та корінця чека, який залишається в контрольній книжці. В якому заповнюється дата і сума готівки, яку потрібно зняти з рахунку, вказується прізвище, ім'я, по-батькові особи, яка уповноважена отримувати кошти, сума реквізиту та цілі на які видаються кошти. Потім зазначається документ, який засвідчує особу, яка одержує кошти, також проставляється I і II підписамита печаткою підприємства
Акредитив	Розрахунковий документ, при якому банк зобов'язаний виконати платіж третій особі за дорученням свого клієнта. Акредитив відкривається для розрахунків тільки з одним покупцем. Договором між платником і постачальником встановлюється термін дії та порядок розрахунків акредитивами [25].
Розрахунковий чек	Документ, в якому міститься письмове розпорядження власника рахунку банку, який веде його рахунок, щодо оплати вказаної суми коштів. Всі послуги банку платні. Банку кожного місяця нараховується встановлений договором процент за розрахунково-касове обслуговування. Підприємство отримує виписки від банку з поточного рахунку, тобто перелік здійснених за звітний період операцій
Вексель	Цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику векселя.
Інкасове доручення (розпорядження)	Розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача до банку, що обслуговує платника, здійснювати без погодження з платником переказ певної суми коштів з рахунку платника на рахунок одержувача. Застосовується у випадках стягнення в безспірному порядку сум фінансових санкцій, недоїмки в бюджет із податків, штрафів, нарахованих державними податковими органами.

*складено на підставі джерел [4,29,51]

Таблиця В.3 – Характеристика документів для розрахунків з покупцями*

Назва документа	Характеристика
Накладна	Обліковий документ, який дає право отримувати, відправляти вантаж чи матеріальні цінності
Рахунок (рахунок-фактура)	Документ, який продавець товарів (послуг) надає покупцю. Він слугує вимогою до покупця оплатити товари (послуги)
Товарно- транспортні накладні (ТТН)	Виписують при доставці товарів автомобільним транспортом. При доставці товарів залізничним транспортом виписують залізничну накладну, при прямуванні вантажу морським шляхом – коносамент. Залежно від особливостей товарів і згідно з умовами договору до ТТН або рахунка-фактури можуть бути додані документи, що підтверджують

Закінчення Додатку В
Закінчення табл. В.3

Назва документа	Характеристика
	кількість товарів та їхню якість (специфікація і технічні вимоги, свідоцтва про якість, сертифікати, довідки про результати лабораторних аналізів тощо)
Акт звіряння розрахунків	Документ характерний для оформлення операцій за розрахунками з вітчизняними постачальникам, розрахунками з бюджетом, внутрішніми розрахунками, розрахунками з іншими дебіторами та кредиторами.
Акт інвентаризації розрахунків	Оформляють інвентаризацію усіх розрахункових операцій

*джерело [51]

ДОДАТОК Д

ОФОРМЛЕННЯ РУХУ ЗАПАСІВ

Таблиця Д.1. – Документальне оформлення надходження запасів*

Ситуація	Первинний документ	Пояснення
Надходження ТМЦ від постачальників		
ТМЦ надійшли від постачальника або від переробника (якщо переробка сировини була на стороні)	Прибутковий ордер типової форми № М-4; товарно-транспортна накладна (ТТН) зі штампом «оприбутковано»	Типова форма № М-4 складається матеріально відповідальною особою в одному примірнику в день надходження товарно-матеріальних-цінностей(ТМЦ) на склад від постачальників. Усі графи заповнюються на підставі документа постачальника. Графа «Номер паспорта» заповнюється, якщо ТМЦмістить дорогоцінні матеріали і каміння. Прибутковий ордер оформляється і в разі надходження на склад безплатно отриманих ТМЦТакож, згідно з п. 3.6 Методичними рекомендацій № 2 [6], для оприбуткування запасів можна використовувати ТТН зі штампом «оприбутковано».
1. Є розбіжності між ТМЦ, що фактично надійшли, і даними про ниху документах постачальника. 2. ТМЦ надійшли бездокументів	Акт про приймання матеріалів типової форми № М-7 або комерційний акт (якщо запаси надходили залізничним транспортом); прибутковий ордер типової форми № М-4	Акт про приймання матеріалів типової форми № М-7 (далі – акт) складається: – за наявності розбіжностей між фактичною і заявленою в супровідних документах кількістю таякістю ТМЦ; – під час надходження ТМЦ без документів. Використовується для оприбуткування матеріалів,що фактично надійшли. В акті зазначаються фактично отримані ТМЦ. Акт складається у двох примірниках, з обов'язковою участю матеріально відповідальної особи, яка приймає ТМЦ, і представника постачальника або незацікавленої організації. Один примірник здається до бухгалтерії, а другий – до відділу постачання або юристові для направлення постачальникові претензії
Надходження давальницької сировини на переробку		
ТМЦ надійшли на давальницьку переробку	Акт про приймання матеріалів типової форми № М-7	Типова форма № М-7 заповнюється у цьому випадку згідно з п. 3.9 Методичними рекомендаціями № 2[6]. Нагадаємо, що ТМЦ, отримані як давальницька сировина, обліковуються на забалансовому рахунку 022 «Матеріали, прийняті для переробки».Також за витратами давальницької сировини виконавець складає Звіт для замовника (у довільній формі)

Продовження Додатку Д
Продовження табл.Д.1

Ситуація	Первинний документ	Пояснення
Надходження ТМЦ з виробництва		
Готова продукція або інші матеріали надійшли з виробництва на склад	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів типової форми № М-11	Типова форма № М-11 використовується для обліку руху ТМЦ усередині підприємства. Оформляється у двох примірниках і підписується головним бухгалтером або уповноваженою на те особою: – один примірник залишається в підрозділі (цеху), який передає ТМЦ (є підставою для списання цінностей); – другий примірник отримує склад, що приймає ТМЦ (документ служить підставою для їх оприбуткування)
Інші випадки надходження ТМЦ		
ТМЦ надійшли як внесок до статутного капіталу підприємства	Прибутковий ордер типової форми № М-4, акт про приймання матеріалів типової форми № М-7, ТТН	Отримання ТМЦ як внеску до статутного капіталу оформляється одним з трьох названих документів: – або типовою формою № М-4, – або типовою формою М-7, – або ТТН.
ТМЦ отримані від розбирання ОЗ	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів типової форми № М-11	При списанні ОЗ складається акт типової форми № ОЗ-3 або № ОЗ-4. У цьому акті зазначаються матеріали, отримані в ході розбирання об'єкта ОЗ. На підставі такого акта матеріально відповідальна особа на складі заповнює типову форму № М-11
Запаси, отримані безплатно	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів типової форми № М-11, акт про приймання матеріалів типової форми № М-7, прибутковий ордер типової форми № М-4, ТТН	Отримання запасів як внеску до статутного капіталу, згідно з п. 3.3 Методичних рекомендацій № 2, оформляється одним з названих документів: – або типовою формою № М-4, – або типовою формою № М-7, – або ТТН.
ТМЦ, отримані від фізичних осіб (не СПД), торговельного підприємства, закладів ресторанного господарства	Закупівельний акт	У закупівельному акті фіксуються дата і місце складання, назва підприємства, одиниця виміру господарської операції, зміст та обсяг (кількісний і вартісний) господарської операції, посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції та правильність її оформлення, особистий підпис або інші дані, що дозволяють ідентифікувати посадову особу, яка брала участь у господарській операції[6]

Продовження Додатку Д

Закінчення табл.Д.1

Ситуація	Первинний документ	Пояснення
Запаси, отримані від фізичних осіб для реалізації на умовах комісії	Квитанція (типова форма № 1-ВТ), товарний ярлик (типова форма № 3-ВТ)	Надходження ТМЦ від фізичних осіб для продажу на умовах комісії оформляється квитанцією і товарним ярликом.

* складено на підставі джерела [51]

Таблиця Д.2 – Документи на оформлення внутрішнього переміщення запасів*

Назва документа	Характеристика
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (типова форма № М-11)	Накладна призначена для обліку руху запасів усередині підприємства, а також вона оформляється у разі відпускання ТМЦ господарствам підприємства, розташованим за його територією. Тоді накладна заповнюється на підставі нарядів та інших документів. Перший примірник передають складу як підставу для відпускання матеріалів, другий – отримувачеві матеріалів.
Лімітно-забірна картка(типові форми № М-8, №М-9, № М-28, № М-28а)	Типова форма № М-8 застосовується при багаторазовому відпусканні матеріалів з одним номенклатурним номером на один місяць; Типова форма № М-9 – при чотириразовому відпусканні лімітованих матеріалів, які відносяться на один вид витрат (замовлення на один місяць і на різні види витрат, замовлень); Типові форми № М-28 та № М-28а – при відпусканні матеріалів у будівництві.
Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск)матеріалів (типова форма № М-10)	Складається відділом постачань або плановим відділом при відпусканні матеріалів понад установлений ліміт або при заміні матеріалів за дозволом директора, головного інженера або інших уповноважених осіб підприємства. Акт заповнюється в двох примірниках: один передається до цеху (ділянки) – отримувачеві матеріалів, другий – на склад або до комори цеху.

*джерело [11]

Таблиця Д.3 –Документи на оформлення реалізації запасів*

Назва документа	Характеристика
Накладна-вимога (типова форма № М-11) і картка складського обліку	Зазначені форми заповнюються для відображення руху запасів на складі. Складає їх матеріально відповідальна особа, яка передає цінності (запаси). При відпусканні матеріалів самовивезенням накладна, підписана отримувачем запасів, передається до бухгалтерії для виписування розрахунково-платіжних документів

Закінчення Додатку Д
Закінчення табл.Д.3

Назва документа	Характеристика
матеріалів(типова форма № М-12)	(якщо запаси відпускалися на умовах подальшої оплати). Типова форма № М-12 застосовується для обліку руху матеріалів на складі за кожним сортом, видом і розміром, заповнюється на кожний номенклатурний номер матеріалу і ведеться матеріально відповідальною особою (наприклад, комірником). Записи в картці виконують на підставі первинних прибутково-видаткових документів у день, коли відбувається операція.
Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. №М-20)	Здійснюється відпуск запасів на сторону підприємства-одержувачам. Є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей підприємством, що здійснило їх відпуск, а для підприємства-одержувача - підставою для оприбуткування. Вона також є підставою для дозволу на вивіз їх з території підприємства- постачальника, а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку.
Акт про витрачання давальницьких матеріалів(типова форма № М-23)	Акт складається в разі витрачання матеріалів відкритого зберігання, які належать замовникові. Цей документ використовується для оформлення витрачання матеріалів будівельною або монтажною організацією, що виконує будівельні роботи. Якщо ТМЦ витрачаються за давальницькими договорами в інших галузях, складається <i>Звіт про фактичне витрачання давальницької сировини</i> довільної форми. Акт оформляється матеріально відповідальною особою в двох примірниках: один передається замовникові, другий після виконання робіт – до бухгалтерії.

*джерело [5]

ДОДАТОК Ж

ПЕРВИННІ ДОКУМЕНТИ З ОБЛІКУ МШП*

№ форми	Назва форми	Призначення документу
МШ-1	Відомість на повернення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв)	Використовуються для обліку зміни запасу інструментів (пристроїв) на тих підприємствах, де облік ведеться за принципом встановлення постійного обмінного фонду. Відомість складається при необхідності заміни постійного запасу інструментів (пристроїв), на підставі її даних вносяться зміни до карток складського обліку(ф.№ М-12)
МШ-2	Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів	Використовується для обліку МШП, які були видані під розписку працівнику для тривалого користування. Заповнюється на кожного працівника, який одержав МШП.
МШ-3	Замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв)	Застосовується для обліку інструментів (пристроїв), які передаються на заточування та ремонт. Характерна для тих підприємств, де заточування і ремонт проводяться в централізованому порядку.
МШ-4	Акт на вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів	Застосовується для обліку зіпсованих і втрачених МШП. При пред'явленні працівником акта вибуття замість непридатного чи втраченого предмета йому видається придатний, що записується в формі МШ-2 «Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів». Акт вибуття додається до актів на списання (ф.№ МШ-5 і № МШ-8)
МШ-5	Акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні	Застосовується для оформлення списання інструментів (пристроїв), що стали непридатними, та обміну їх на придатні на тих підприємствах, де облік ведеться за принципом встановлення постійного обмінного фонду. Складається на підставі актів вибуття (ф. № МШ-4). Виданий інструмент (пристрій) в порядку обміну за актами в картці обліку матеріалів (ф. № М-12) не відображається.
МШ-6	Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	Використовується для обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів, які видаються працівникам підприємства для індивідуального користування.
МШ-7	Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	Застосовується для обліку видачі спецодягу, спецвзуття працівникам підприємства в індивідуальне користування за встановленими нормами, а також для обліку приймання від працівників спецодягу, спецвзуття на прання, дезинфекцію, ремонт та зберігання. Форма заповнюється окремо на видачу і повернення спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів

Закінчення Додатку Ж

№ форми	Назва форми	Призначення документу
МШ-8	Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів	Застосовується для оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів (пристроїв), спецодягу, спецвзуття, запобіжних засобів по закінченню строкуносіння, інших малоцінних та швидкозношуваних предметів і здавання їх до комор для утилю. Акт складається на підставі разових актів вибуття (ф.№ МШ-4)

* складено на підставі джерела [38]

ДОДАТОК К
ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ РУХУ
ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Облік надходження запасів			
1	Придбання виробничих запасів від постачальників (первинний документ: прибутковий ордер)	20, 641	63
2	Придбання виробничих запасів підзвітними особами (первинний документ: прибутковий ордер)	20, 641	372
3	Оприбуткування виробничих запасів власного виробництва, що призначені для внутрішнього використання(первинний документ: прибутковий ордер)	20	23
4	Зменшено суму браку на вартість відходів від бракованої продукції, яку переведено до складу виробничих запасів	20	24
5	Переведено до складу запасів активи, що були придбані як товар для продажу	20	28
6	Оплачено витрати на транспортування виробничих запасів, що надійшли	20	31
7	Відображено надходження виробничих запасів у рахунок погашення дебіторської заборгованості	20	37
8	Проведено дооцінку запасів	20	423
9	Відображено надходження виробничих запасів, отриманих як цільове фінансування	20	48
Облік вибуття запасів			
10	Списання вартості виробничих запасів на підготовку і освоєння виробництва(первинний документ: лімітно-забірна картка)	39	20
11	Виробничі запаси відпущені у виробництво (первинний документ: лімітно-забірна картка)	23	20
12	Відображена вартість нестач і втрат виробничих запасів при інвентаризації(первинний документ: звіряльна відомість)	375	20
13	Передано запаси в обмін на акції акціонерного товариства	14	20
14	Відвантажено виробничі запаси в обмін на подібні активи	36	20
15	Переведено до складу товарів для продажу в торговельній мережі виробничі запаси, раніше придбані з метою використання у виробництві	28	20
16	Відображено суму недостачі виробничих запасів у складі витрат звітного періоду	947	20
17	Відображені витрати, пов'язані з реалізацією виробничих запасів (первинний документ довідка бухгалтерії)	943	20
18	Списано суму зниження ціни виробничих запасів до чистої вартості реалізації	946	20

*складено на підставі джерела [44]

ДОДАТОК Л

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ МШП*

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Придбання МШП за плату			
1	Відображено заборгованість під час одержання МШП від постачальників:	22	631
	– на суму без ПДВ	641	631
	– на суму ПДВ		
2	Оплачено постачальникам вартість одержаних МШП (з ПДВ)	631	311
Одержання МШП як внеску до статутного капіталу			
3	Збільшено статутний капітал на суму, вказану в установчих документах	46	40
4	Одержано МШП на суму збільшення статутного капіталу	22	46
Інші варіанти надходження МШП			
5	Оприбутковано МШП, виявлені під час інвентаризації (за вартістю аналогічних, що значаться на підприємстві)	22	719
6	Безоплатно одержані МШП (за справедливою вартістю)	22	719
Списання МШП			
7	Списано МШП для:		
	– виробництва продукції	23	22
	– загальновиробничих потреб	91	22
	– адміністративних потреб	92	22
	– капітального будівництва	15	22
	– забезпечення збуту продукції	93	22
Реалізація МШП			
8	Відображено дохід від реалізації	377	712
9	Списано собівартість реалізованих МШП	943	22
10	Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ	712	641
Безоплатна передача МШП			
11	Передано МШП	949	22
12	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	949	641

* складено на підставі джерела [54]

ДОДАТОК М
ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ
ПРОДУКЦІЇ *

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Передана на склад готова продукція з виробництва	26	23
2	Передача на склад напівфабрикатів, призначених для реалізації	26	25
3	Одержано гранти та субсидії готовою продукцією	26	71
4	Видані дивіденди готовою продукцією	37	26
5	Списана собівартість реалізованої готової продукції	90	26
6	Списано готову продукцію на витрати зі збуту	93	26
7	Передача продукції для використання, як МШП	22	26
8	Дооцінка готової продукції	26	42
9	Списано виробничі запаси, використані на виробництво	23	20
10	Оприбутковано відходи виробництва	20	23
11	Відпуск у виробництво готової продукції, що спочатку призначалася для реалізації, за фактичною виробничою собівартістю	23	26
12	Відновлення суми транспортно-заготівельних витрат, що припадає на повернені з виробництва матеріальні цінності	289	23
13	Віднесення наднормативних витрат на собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг), виявлених при проведенні інвентаризації	90	23
14	Списання фактичної виробничої собівартості виготовлених МШП	22	23
15	Списання фактичної виробничої собівартості робіт та послуг власного виробництва, використаних на адміністративні потреби	92	23
16	Передача товарів цехам основного та допоміжного виробництва для випуску продукції (робіт, послуг)	23	281
17	Відображення витрат на оплату праці працівників, зайнятих на виробництві продукції (робіт, послуг)	23	661

*складено на підставі джерела [38]

ДОДАТОК Н

ХАРАКТЕРИСТИКА СУБРАХУНКІВ РАХУНКА 28 «ТОВАРИ»

Назва субрахунка	Характеристика
281 «Товари на складі»	Призначений для обліку руху і наявності товарів, що знаходяться на складі підприємства, оптових базах, овочесховищах, морозильниках і т.п. По дебету даного рахунку відображується надходження товарів на склад, а по кредиту їх вибуття зі складу. Зі складу товари можуть передаватись (вибувати) в місця торгівлі, а можуть реалізовуватись. Причому реалізація зі складу може бути як оптовою, так і роздрібною (кінцевому споживачеві за готівку).
282 «Товари в торгівлі»	Ведеться облік руху і наявності товарів, що знаходяться в місцях їх реалізації (торгівлі): в магазинах, кіосках, буфетах і т.п. По дебету даного субрахунку відображається надходження товарів в місце торгівлі і нарахування торгової націнки, а по кредиту - їх вибуття (списання) по причині реалізації, повернення на склад, нестачі, псування і т. д.
283 «Товари на комісії»	Ведеться облік товарів, переданих на комісію за договорами комісії та іншими цивільно-правовими договорами, які не передбачають перехід права власності на цей товар до їх продажу. Аналітичний облік ведеться за видами товарів і підприємствами (особами)-комісіонерами.
284 «Тара підтоварами»	Ведеться облік наявності й руху тари під товарами й порожньої тари. Торговельні підприємства можуть вести облік тари за середніми обліковими цінами, які встановлюються керівництвом підприємства за видами (групами) тари та цінами на тару. Різниця між цінами придбання і середніми обліковими цінами на тару відноситься на субрахунок 285 «Торгова націнка»
285 «Торгованацінка»	Підприємства роздрібної торгівлі при веденні обліку товарів за продажними цінами відображають торгові націнки на товари, тобто різницю між купівельною та продажною (роздрібною) вартістю товарів. По кредиту рахунка 285 відображається нарахування націнки на товари (в кореспонденції з рахунком 282), а по дебету - її списання наприкінці місяця. Списання за розрахунками суми торгової націнки на реалізовані товари відображається за дебетом субрахунку 285 і кредитом субрахунку 282 або способом сторно зворотною кореспонденцією цих рахунків. До звітності включається згорнуте за всіма субрахунками сальдо рахунку 28
286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»	Ведеться облік наявності та руху необоротних активів та груп вибуття, які визнаються утримуваними для продажу відповідно до ПСБО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» [15]

*складено на підставі джерела [15]

ДОДАТОК П
ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ТОВАРІВ*

№з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Облік знаходження товарів			
1	Оприбутковано на склад товари від постачальника	28	631
2	Повернуто товари, які не використали для монтажу основних засобів	28	152
3	Оприбутковано придбані товари через підзвітну особу	28	372
4	Надійшли товари у рахунок погашення виставлених претензій	28	374
5	Відображено оприбуткування безоплатно отриманих товарів	28	718
6	Оприбутковано товари від засновників як внесок до статутного капіталу	28	46
7	Передано товари у роздрібну мережу	282	281
8	Встановлено торгівельну націнку	282	285
Облік вибуття товарів			
9	Списано товари (за купівельною вартістю) передані іншому підприємству	14	28
10	Продано товари за готівку	301	702
11	Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ	702	641
12	Списано купівельну вартість товарів	902	28
13	Списана торгівельна націнка на реалізовані товари	285	282
14	Списано товари на адміністративні витрати	92	28
15	Списано товари на інші витрати операційної діяльності	94	28
16	Списано товари, використані для здійснення капітальних інвестицій	15	28

*складено на підставі джерела [38]

ДОДАТОК Р

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ГОТІВКОЮ*

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
Операції за дебетом рахунка			
1	Надійшла і оприбуткована до каси готівка	301	311
2	Надійшла готівка за короткострокові векселі одержані	301	341
3	Надійшла до каси виручка від реалізації продукції /робіт, послуг, основних засобів та інших активів від вітчизняних покупців	301	361
4	Повернення до каси раніше виданих авансів	301	371
5	До каси повернуто помилково видану заробітну плату	301	661
6	До каси повернуто відшкодування матеріального збитку	301	375
7	Надійшла до каси готівка згідно з висунутими до постачальника раніше претензіями	301	374
8	Внесено до каси працівниками свого підприємства в рахунок погашення отриманих позик, за паливо, матеріали, заборгованість інших дебіторів	301	377
9	Одержано кошти від позикодавців (за надані ними короткострокові кредити або інші залучені кошти)	301	60
Операції з кредитом рахунка			
10	Здана готівка на поточний рахунок у банку	311	301
11	Придбано за готівку цінні папери інших підприємств	14	301
12	Сплачена готівкою заборгованість покупцям і замовникам за виставлені претензії	374	301
13	Видано готівку лід звіт на господарські потреби, на відрядження, а також на відшкодування перевитрат за затвердженими авансовими звітами	372	301
14	Видано персоналу підприємства позики на індивідуальне житлове будівництво та на інші потреби за рахунок коштів, одержаних від банків	377	301
15	Придбано власних акцій акціонерним товариством за готівку	451	301
16	Списано суми цільових коштів, витрачених з каси	48	301

*складено на підставі джерела [58]

ДОДАТОК С

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ НА ПОТОЧНОМУ РАХУНКУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ*

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
Операції за дебетом рахунка			
1	Внесено на рахунок у банку готівку з каси підприємства	311	301
2	Одержано кошти на рахунок у банку від вибуття або зменшення вартості фінансових інвестицій	311	14
3	Погашена довгострокова дебіторська заборгованість	311	18
4	Повернено на поточний рахунок невикористані акредитив або залишок чекової книжки	311	313
5	Повернено іншим підприємством виданий йому раніше аванс	311	371
6	Надійшли на рахунок кошти від продажу акцій (в сумі, що перевищує номінальну вартість)	311	421
7	Одержано довгострокову фінансову допомогу	311	55
8	Повернено грошові кошти постачальниками чи підрядниками, одержані ними за товари (роботи), які не були поставлені (виконані)	311	631
9	Одержано виручку від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг	311	70
10	Одержано кошти від реалізації запасів, МШП та інших оборотних активів	311	712
Операції з кредитом рахунка			
11	Перераховано кошти на здійснення фінансових інвестицій	14	311
12	Оплачено витрати з виправлення браку (наприклад, перераховано кошти гарантійній майстерні)	685	311
13	Знято кошти з банківського рахунка в касу підприємства	301	311
14	Виставлено акредитив іншому підприємству, перераховано гроші на чекову книжку тощо	313	311
15	Перераховано кошти банку на придбання валюти	333	311
16	Перераховано кошти на оплату власних акцій, що викупаються в акціонерів	45	311
17	Повернено зворотну фінансову допомогу	55	311
18	Перераховано кошти постачальникам (підрядчикам) за товари (роботи, послуги)	631	311

*складено на підставі джерела [58]

ДОДАТОК Т

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З

ІНШИМИ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Облік знаходження інших грошових коштів			
1	Оплачені путівки до санаторно-курортних установ	331	311
2	Списана вартість іноземної валюти для продажу	334	312
3	Готівка в національній валюті через інкасатора здана, для зарахування на поточний рахунок	333	301
4	Включена до доходів різниця між курсом міжбанківського валютного ринку та НБУ	333	719
5	Сплачені проїзні документи, путівки до санаторіїв в іноземній валюті	332	312
Облік вибуття інших грошових коштів			
6	Списана вартість реалізованої іноземної валюти	92	334
7	Зарахована виручка та інші надходження грошових коштів на валютний рахунок	312	332
8	Зарахована виручка на рахунки в банки та інші надходження грошових коштів	311	333
9	Зарахована валюта на валютний рахунок	312	333
10	Видані працівникам путівки до санаторно-курортних установ	949	331

*складено на підставі джерела [38]

ДОДАТОК Ф

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКУ З ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
Придбання фінансових інвестицій			
1	Отримано придбані цінні папери	35	371
2	Спрямовано витрати на оплату послуг посередника на збільшення вартості придбаних цінних паперів	35	685
3	Відображено збільшення балансової вартості фінансової інвестиції на частку інвестора в чистому прибутку інвестованого підприємства	35	72
4	Переведено довгострокову фінансову інвестицію в поточну	35	14
5	Відображено одержані фінансові інвестиції в обмін на акції підприємства власної емісії	35	41,42,46
6	Придбано цінні папери за рахунок отриманої позики	35	50,60
7	Відображено збільшення балансової вартості фінансової інвестиції, яку оцінено на дату балансу за справедливою вартістю	35	746
8	Відображено дисконт за фінансовою інвестицією	35	733
Продаж фінансових інвестицій			
9	Переведено поточну фінансову інвестицію в довгострокову	14	35
10	Відображено балансову вартість реалізованих фінансових інвестицій	971	35
11	Списано на фінансові результати дохід від реалізації фінансових інвестицій	741	793
12	Списано на фінансові результати дохід від реалізації фінансових інвестицій	952	30,31
13	Відображено зменшення балансової вартості фінансової інвестиції, яку оцінено на дату балансу за справедливою вартістю	975	35

*складено на підставі джерела [38]

ДОДАТОК Х

ОБЛІК І ДОКУМЕНТУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Таблиця Х.1 – Кореспонденція рахунків з обліку дебіторської заборгованості *

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
Облік утворення заборгованості			
1	Видача сум під звіт	372	301
2	Висунуто претензію постачальнику на суму недоотриманого вантажу	374	631
3	Прийнято рішення про віднесення виявленої нестачі на винну особу (за фактичним розміром)	375	716
4	Реалізовано на умовах наступної оплати (готову продукцію, товари, надано роботи та послуги)	361	70
5	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	70	641
6	. Нараховано заборгованість інших дебіторів:		
	— з оплати житлово-комунальних послуг;	377	703
	— за виконавчими документами;	377	715
	— за наданими працівникам безпроцентними позиками	377	301
7	Нараховано дохід за надану відстрочку платежу за векселем	373	732
8	На рахунок у банку зараховано кошти на погашення векселя	311	341
9	Сплата коштів за оренду за три місяці наперед	377	311
10	Перераховано 50% валютної виручки для обов'язкового продажу	334	314
11	Зараховано на валютний рахунок другу половину валютної виручки	312	314
12	Відображено у складі доходів гривневий еквівалент реалізованої валюти	377	711
Облік погашення заборгованості			
13	Придбання підзвітними особами товарно-матеріальних цінностей	20	372
14	Списання використаних сум за службовими відрядженнями	92	372
15	Виникнення сумнівної дебіторської заборгованості	944	38
16	Дебіторська заборгованість визнається безнадійною і списується за рахунок резерву сумнівних боргів	38	36
17	Заборгованість покупців переоформлено векселем	341	361
18	Отримано на задоволення претензії кошти	311	374
19	Зараховано на транзитний валютний рахунок виручку від реалізації продукції на експорт	314	362
20	Відшкодовано винною особою завдані збитки	301,311,661	375
21	Погашено заборгованість інших дебіторів	301,311,661	377
22	Відображено витрати за оренду приміщення	92,641	377
23	Сплачені авансом платежі належать до витрат майбутніх періодів	39	377

* складено на підставі джерела [3]

Таблиця Х.2 – Облік розрахунків з дебіторами*

Назва рахунка	Характеристика
34 «Короткострокові векселі одержані»	<p>Балансовий, основний, активний, рахунок розрахунків належать до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається збільшення заборгованості за одержаними векселями, за кредитом – вибуття векселів у результаті погашення або продажу; сальдо дебетове, означає залишок заборгованості дебіторів, оформленої векселями з терміном погашення до 12 місяців з дати балансу, відображається у II розділі Активу Балансу. На рахунку 34 «Короткострокові векселі одержані» ведеться облік заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, що забезпечені векселями.</p> <p>Субрахунки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті». – 342 «Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті». <p>Аналітичний облік ведеться за кожним одержаним векселем.</p>
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	<p>Балансовий, основний, активний, рахунок розрахунків належать до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається виникнення та збільшення дебіторської заборгованості покупців, за кредитом – погашення, списання або продаж такої заборгованості; сальдо дебетове означає залишок непогашеної на звітну дату заборгованості покупців, відображається у II розділі Активу Балансу. Він призначений для узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи й послуги крім заборгованості, яка забезпечена векселем, а також узагальнюється інформація про розрахунки з учасниками промислово-фінансової групи. Має такі субрахунки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»; – 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»; – 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»; – 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».
37 «Розрахунки з різними дебіторами	<p>Балансовий, основний, активний, рахунок розрахунків належать до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається виникнення та збільшення дебіторської заборгованості інших дебіторів, за кредитом – погашення такої заборгованості; сальдо дебетове означає залишок непогашеної на звітну дату заборгованості інших дебіторів, відображається в II розділі Активу Балансу. Призначений для обліку розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями.</p> <p>Рахунок 37 має такі субрахунки [3]:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 371 «Розрахунки за виданими авансами» – ведеться облік авансів, наданих іншим підприємствам; – 372 «Розрахунки з підзвітними особами» – ведеться облік розрахунків з підзвітними особами. Сальдо субрахунку може бути як дебетовим, так і кредитовим. Такі показники відображаються розгорнуто: дебетове сальдо – в складі оборотних активів, кредитове

Закінчення Додатку Х

Закінчення табл.Х.2

Назва рахунка	Характеристика
	<p>сальдо – в складі зобов’язань балансу підприємства;</p> <p>– 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» – ведеться облік нарахованих дивідендів, відсотків, роялті тощо, які підлягають отриманню;</p> <p>– 374 «Розрахунки за претензіями» – ведеться облік розрахунків за претензіями, які пред’явлені постачальникам, підрядникам, транспортним та іншим організаціям, а також за пред’явленими їм та визнаними штрафами, пенею, неустойками;</p> <p>– 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків» – ведеться облік розрахунків за відшкодуванням підприємству завданих збитків у результаті нестач і втрат від псування цінностей, нестач та розкрадання коштів, якщо винуватця виявлено;</p> <p>– 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок» – ведеться облік розрахунків за позиками членам кредитних спілок у кредитних спілках;</p> <p>– 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» – ведеться облік розрахунків за іншими операціями, облік яких не відображається на інших субрахунках рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами», зокрема розрахунки за операціями, пов’язаними із здійсненням спільної діяльності (без створення юридичної особи), усі види розрахунків із працівниками (крім розрахунків з оплати праці та з підзвітними особами), інші розрахунки;</p> <p>– 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» — ведеться облік розрахунків із державними цільовими фондами, зокрема розрахунків із тимчасової непрацездатності тощо;</p> <p>– 379 «Розрахунки за операціями з деривативами» — ведеться облік розрахунків за операціями з деривативами. В кінці місяця субрахунок закривається шляхом списання сальдо у кореспонденції з рахунком інших операційних доходів або інших витрат операційної діяльності.</p>
38«Резерв сумнівних боргів»	<p>Балансовий, регулюючий до рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», контрарний, контрактивний, за кредитом відображається нарахування резерву сумнівних боргів, за дебетом – його зменшення; сальдо кредитове означає суму нарахованого на звітну дату резерву сумнівних боргів, відображається у II розділі Активу Балансу. На рахунку 38 бухгалтерського обліку «Резерв сумнівних боргів» ведеться облік резервів за сумнівною дебіторською заборгованістю, щодо якої є ризик неповернення. Аналітичний облік на 38-му рахунку ведеться в розрізі боржників або за термінами погашення дебіторської заборгованості.</p>

*джерело [3,17,23]

ДОДАТОК Ц

**ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК» ЗА 2019-2020 РОКИ***

У 1947 році на території села Зоря, розташованого у Саратовському районі Одеської області, було створено три колективних господарства: колгосп ім. Ф.Енгельса, колгосп ім. К. Маркса, колгосп «Іскра». Основними видами діяльності колгоспів були рослинництво та тваринництво. Розводили, головним чином, велику рогату худобу, вівці, свиней та птицю. Ведуче місце у рослинництві займало вирощування зернових культур. Таким чином на території села Зоря було сформовано колективне господарство «ДРУЖБА». У розпорядженні господарства були обшири та простори земельні угіддя. В той час у господарстві склався зерно-тваринницький напрям діяльності. Рослинництво приносило врожай зернових культур, кормів, а також овочів та картоплі. Ще поширились садівництво та виноградарство. Основною метою тваринництва було виробництво молока та м'яса. У 2000 році згідно Закону України «Про колективну власність в Україні» підприємство було знов реорганізовано у сільськогосподарський виробничий кооператив - СВК «ДРУЖБА».

Кооператив є колективним підприємством – тому йому притаманні деякі особливості управління. Вищим органом управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Загальні збори членів Кооперативу. Виконавчий орган – Правління Кооперативу на чолі з Головою Кооперативу. Контролюючий орган – Ревізійна комісія. На Загальних зборах членів Кооперативу вирішуються найбільш важливі питання, такі як:

- внесення змін і доповнень до Статуту, прийняття нормативних документів Кооперативу,
- обрання Голови Кооперативу, членів Правління та членів ревізійної комісії,
- ухвалення річного звіту підприємства,
- затвердження правил внутрішнього розпорядку,
- затвердження порядку формування та розподілу доходу Кооперативу,

- прийняття нових членів Кооперативу,
- рішення про реорганізацію та ліквідацію підприємства.

Правління Кооперативу створюється для керівництва поточною господарською діяльністю, а також для виконання рішень Загальних зборів членів Кооперативу. Члени Правління обираються на п'ять років. До складу Правління входять: Голова Кооперативу, який очолює Правління, головний бухгалтер та всі головні спеціалісти. Для контролю за фінансово-господарською діяльністю Кооперативу Загальними зборами обирається колегіальний орган – Ревізійна комісія, яка обирається з числа членів Кооперативу терміном на п'ять років. Ревізійна комісія має повноваження на аудит та перевірку фінансової та господарської діяльності Правління, розгляд та укладення висновків по річних звітах та балансах, підготовлених Правлінням.

Головною задачею бухгалтерського обліку на підприємстві являється, як одержання точної та достовірної інформації про господарчі процеси в результатах діяльності підприємства, так і для використання кредиторами, податковими, фінансовими та банківськими органами та іншими зацікавленими юридичними та фізичними особами.

Бухгалтерський облік ведеться з використанням комп'ютерних програм: 1С:8.2 Підприємство, MEDOC IS.

Річна звітність подається не пізніше 20 лютого наступного за звітним роком, квартальна – до 25 числа місяця наступного за звітним кварталом. Річна фінансова звітність ТОВ «ДРУЖБА СВК» подається до відповідних органів у складі 5 форм:

- Ф № 1 «Баланс»;
- Ф № 2 «Звіт про фінансові результати»;
- Ф № 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- Ф № 4 «Звіт про власний капітал»;
- Ф № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

На діяльність підприємства впливають зовнішні фактори: політична та економічна ситуації в країні, нестабільність податкового законодавства. Все це

ускладнює розвиток зовнішньоекономічних відносин та інноваційної діяльності підприємства.

Види діяльності Кооперативу:

- зернодобувні бригади №1, №2, №3 займаються вирощуванням зернових, зернобобових та масляних культур,
- кормодобувна бригада №4 вирощує корми,
- бригада №5 керує садами та городами, тут вирощують овочі, фрукти та ягоди,
- виноградна бригада №6 займається вирощуванням багаторічних насаджень, тобто винограду,
- свинотоварна ферма розводить свиней для продажу,
- молочнотоварна ферма займається розведенням корів для надою молока,
- свиновідгодівельний комплекс займається відгодівлею свиней для забою,
- відгодівельний комплекс великої рогатої худоби розводить худобу для забою,
- бригада трудомістких процесів включає всі цехи допоміжного та обслуговуючого виробництва,
- механічні майстерні, столярні майстерні займаються також обслуговуванням основної діяльності Кооперативу,
- будівна бригада займається будівництвом різноманітних об'єктів, як для основного виду діяльності, так і для неосновних видів діяльності,
- автопарк і тракторний парк – обслуговуючи ділянки,
- переробний комплекс, який включає ряд переробних цехів, займається переробкою сільськогосподарської продукції,
- торгівельний комплекс містить у собі магазини, бари, кафе, де реалізується частина продукції, виробленої Кооперативом.

Можна зробити висновок про те, що основою існування і життєдіяльності Кооперативу є рослинництво. Саме цей вид діяльності дає сировину та засоби для

роботи усіх інших ділянок виробничої структури. Крім того, що вироблена продукція використовується самим Кооперативом, з усіх ділянок частина продукції реалізується. Крім того, що вироблена продукція використовується самим Кооперативом, з усіх ділянок частина продукції реалізується. Покупцями, а точніше –споживачами цієї продукції – є населення села Зоря та навколо розташованих населених пунктів. Продукція реалізується напряму, тобто безпосередньо з самих бригад, а також через мережу магазинів. На балансі Кооперативу знаходяться чотири продовольчих магазини, кафе «Камчія», бар «Камчія».

Більша частина продукції – це зернові та масляні культури, м'ясо та м'ясні вироби – реалізуються приватним підприємцям, які приїжджають з усієї України. Частіше з Одеси, Білгород-Дністровського та інших населених пунктів Одеської області, а також Київської, Харківської, Полтавської та багатьох інших областей.

Отже, можна зробити висновок, що ТОВ «ДРУЖБА СВК» повністю забезпечує потреби населення у продуктах харчування.

Таблиця Ц.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності

ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2019-2020 роки*

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1728	2024	296	17,13
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн.				
- у діючих оптових цінах	26420,33	33620,24	7199,91	27,25
- у порівнянних оптових цінах	36110,4	33620,24	-2490,16	-6,9
3. Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	15289,54	16610,79	1321,25	8,64
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	113651	93190	-20461	-18,00
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	91581	105161	13580	14,83
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	4092	4152	60	1,47
7. Витрати на збут, тис. грн.	561	859	298	53,12
8. Валовий прибуток, тис. грн.	22070	-11971	-34041	в 1,5р.
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	96234	110172	13938	14,48
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	85	118	33	39,82
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. вт.числі:	11348	-17103	-28451	в -2,5р.
- від основної операційної діяльності	17417	-16982	-34399	в -1,9р.
- від іншої операційної діяльності	-6083	-587	5496	90,35
- від фінансової діяльності	197	485	288	в 1,46р.
- від іншої діяльності	-183	-19	164	-89,62
12. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-
13. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	11348	-17103	-28451	в -2,5р.
14. Матеріальні витрати, тис.грн.	90675	91092	417	0,46
15. Матеріаловіддача, грн.	0,291	0,369	0,078	26,8
16. Матеріаломісткість продукції, грн.	3,43	2,71	-0,72	-20,99
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	150	122	-28	-18,67
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	240736	275575,74	34839,74	14,47
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	12857,4	11403,0	-1454,4	-11,31
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	85716,0	93467,2	7751,2	9,04
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	117485,5	119714	2228,5	1,9
22. Фондовіддача, грн.				
- по продукції	0,307	0,281	-0,026	-8,47
- по прибутку	0,148	-0,142	-0,29	в 2,0 р.

Продовження Додатку Ц

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
			абс.	%
23. Фондорентабельність, %	9,66	-14,29	-23,95	х
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	131588,5	127780,5	-3808	-2,89
25. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,860	0,729	-0,13	-15,17
26. Рентабельність продукції, %	24,10	-11,38	-35,40	х
27. Рентабельність виробництва, %	4,56	-6,91	-11,47	х
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	4470,5	3533,5	-937	-20,96
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	2798,5	2833	34,5	1,23
30. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	41,663	49,811	8,148	х
- коефіцієнт швидкої ліквідності	5,265	18,335	13,07	х
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,859	17,076	13,217	х

* розраховано на підставі даних фінансової та статистичної звітності підприємства [69]

Дослідження основних техніко-економічних показників за 2019-2020 р.р. даних табл. Ц.1 показало, що в 2020 році в порівнянні з 2019 роком зменшився чистий дохід на 20461 тис.грн або на 18,00% при збільшенні обсягу продукції в натуральному виразі на 296 т або 17,13 %. Спостерігається зростання ціни 1 т продукції на 1321,25 тис.грн. або на 8,64%, що є негативною тенденцією для основної операційної діяльності підприємства. Фінансовий результат до оподаткування знизився на 28451 тис. грн. або в 2,5 рази в наслідок зменшення фінансового результату від основної операційної діяльності на 34399 тис.грн. або в 1,9 рази. Фінансовий результат від іншої діяльності продовжував залишатися збитковим, але розмір збитку зменшився на 164 тис.грн. або на 89,62%. За період, що аналізується, спостерігається значне зниження рентабельності продукції – на 35,4% пункти та рентабельності виробництва – на 11,47 % пунктів. Спостерігається погіршення використання основних засобів та оборотних активів підприємства в 2020 р. в порівнянні з 2019 р.: відбулось зниження фондівдачі по продукції на 8,47% і по прибутку в 2,0 р., а також коефіцієнту оборотності оборотних активів на 0,13 обороту або 15,17%. У 2020 р. в порівнянні з 2019 р. відбулось покращення використання матеріальних та трудових ресурсів, про що свідчить збільшення продуктивності праці одного працюючого на 34839,74 грн. або на 14,47% та

Продовження Додатку Ц

збільшення матеріаловіддачі на 0,078 грн./грн. або в 26,8 %. Баланс підприємства є абсолютно ліквідним як у 2019 р., так і в 2020 р. та відбулось покращення рівня ліквідності. Таким чином, аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» у 2020 році в порівнянні з 2019 роком свідчить про її нестійку тенденцію у зміні більшості показників, що потребує більш детального аналізу фінансових результатів та фінансового стану підприємства.

Таблиця Ц.2 – Основні фінансово-економічні показники діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2020-2021рр*

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т (тис.дал)	1716	1191	-525	-30,59
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн. - у діючих оптових цінах	33299,8	32060,2	-1239,60	-3,72
- у порівнянних оптових цінах	44041,1	32060,2	-11980,9	-27,20
3. Середня оптова ціна за 1 тону (дал.) продукції, грн	19 405,48	26 918,72	7513,24	38,72
4. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	93190	143652	50462	54,15
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	105161	85984	-19177	-18,24
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	4152	4675	523	12,60
7. Витрати на збут, тис. грн.	859	3824	2965	В 3,4р.
8. Валовий прибуток, тис. грн.	-11971	57668	69639	В 5,8р.
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	110172	94483	-15689	-14,24
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	112,85	65,77	-47,08	-41,71
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в тому числі:	-17103	47158	64261	в 3,8р.
- від основної операційної діяльності	-16982	49169	66151	в 3,9р.
- від іншої операційної діяльності	-587	-1938	-1351	в 2,3р.
- від фінансової діяльності	485	3	-482	-99,4
- від іншої діяльності	-19	-76	-57	в 3,0р.
12. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-
13. Чистий прибуток, тис. грн.	-17103	47158	64261	в 3,8р.
14. Матеріальні витрати, тис. грн.	91092	110137	19 045	20,91
15. Матеріаловіддача, грн.	0,37	0,29	-0,08	-21,62
16. Матеріаломісткість продукції, грн.	2,71	3,44	0,73	26,94
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	122	126	4	3,28

Продовження Додатку Ц
Закінчення табл. Ц.2

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			абс.	%
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	360992,62	254446,03	-104546,59	-28,96
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	11403,0	15009,0	3606,0	31,62
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	93467,2	119119,05	25651,85	27,44
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	119714	124240	4526	3,78
22. Фондовіддача, грн.				
- по продукції	0,368	0,258	-0,11	-29,89
- по прибутку	-0,143	0,380	0,522	В 3,7р.
23. Фондорентабельність, %	-14,29	37,96	52,25	х
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	127780,50	133699,5	5919	4,63
25. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,7	1,1	0,4	57,14
26. Рентабельність продукції, %	-12,8	40,1	52,9	х
27. Рентабельність виробництва, %	-6,91	18,28	25,19	х
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	3533,5	5337	1803,5	51,04
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	2833	2715	-118	-4,17
30. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	49,81	23,25	-26,56	-53,32
- коефіцієнт швидкої ліквідності	18,33	6,04	-12,29	-67,05
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	17,08	4,80	-12,28	-71,90

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства[69]

Окремі аспекти положення «Про бухгалтерську службу підприємства

I. Загальні положення.

1. Бухгалтерський облік являє собою процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства. Відділ бухгалтерії – це самостійний структурний підрозділ на правах відділу, підпорядковується керівнику підприємства, приймає участь у роботі усіх підрозділів підприємства та виконує облікові та контрольні функції.

2. Бухгалтерський облік в ТОВ «Дружба СВК» здійснюється відділом бухгалтерії, яка діє на засадах самостійного структурного підрозділу підприємства.

3. Чисельність працівників бухгалтерської служби визначаються штатним розкладом.

4. Бухгалтерія в своїй діяльності керується Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, нормативними та законодавчими актами з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, Положенням про бухгалтерську службу.

5. Бухгалтерську службу очолює головний бухгалтер, який призначається і звільняється з посади наказом керівника ТОВ «Дружба СВК».

II. Мета і завдання діяльності бухгалтерської служби.

1. Метою діяльності бухгалтерії є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та про рух грошових коштів.

2. До основних завдань бухгалтерської служби входить ведення бухгалтерського обліку підприємства, організація обліку фінансово-господарської діяльності, здійснення контролю за збереженням власності, правильним використанням грошових коштів і матеріальних ресурсів, складання звітності.

III. Функції бухгалтерської служби.

Основна функція бухгалтерської служби – ведення бухгалтерського обліку в розрізі господарських засобів та джерел їх утворення на основі натуральних вимірників в грошовому виразі шляхом суцільного, безперервного та взаємозв'язаного відображення у відповідних носіях інформації та організація бухгалтерського обліку, реалізується за такими складовими:

- облік доходів підприємства;
- облік касових операцій;
- облік грошових коштів на рахунках ;
- облік розрахунків по заробітній платі;
- облік розрахунків з бюджетом та позабюджетними соціальними фондами;
- облік розрахунків у порядку планових платежів;
- облік розрахунків з підзвітними особами;
- облік розрахунків з іншими дебіторами і кредиторами;
- облік необоротних активів;
- облік запасів та МШП;
- облік витрат діяльності;
- облік власного капіталу;
- облік результатів виконання планових показників;
- складання і подання звітності до відповідних органів;
- організація проведення інвентаризації;
- організації технології облікового процесу (облікових номенклатур, носіїв облікової інформації, графіків руху носіїв облікової інформації, архіву звітності тощо);
- організація контролю за фінансово-господарською діяльністю установи;
- організація забезпечення бухгалтерського обліку;
- організація розвитку бухгалтерського обліку.

IV. Права і обов'язки.

1. Вимагати від структурних підрозділів підприємства та окремих посадових осіб своєчасного відповідно до графіків руху носіїв облікової інформації подання оформлених відповідним чином матеріалів (планів, звітів, табелів, довідок тощо).

2. Не приймати до виконання і оформлення документів за операціями, які порушують діюче законодавство і встановлений порядок приймання, оприбуткування, зберігання та витрачання грошових коштів, обладнання, матеріальних і інших цінностей.

3. Надавати керівництву підприємства пропозиції про покарання осіб, які є винними у недоброякісному оформленні і складанні документів, несвоєчасній передачі їх для відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відображенні в документах недостовірної інформації.

4. Здійснення зв'язку з іншими організаціями за запитаннями, що входять до компетенції бухгалтерії.

V. Відповідальність.

1. Всю повноту відповідальності за якість та своєчасність виконання покладених на бухгалтерію даним Положенням задач і функцій несе головний бухгалтер.

2. Ступінь відповідальності інших працівників бухгалтерії встановлюється посадовими інструкціями.

VI. Взаємовідносини.

1. З усіма структурними підрозділами щодо питань забезпечення процесу бухгалтерського обліку оперативною інформацією.

2. З кадровим підрозділом – за питанням відбору кадрів в бухгалтерію, по формуванню інформації щодо особового складу установи.

3. З відділом матеріально-технічного постачання – з питань інформаційної бази по надходженню товарно-матеріальних цінностей.

4. З юридичним відділом – з питань регулювання фактів матеріальної,

адміністративної та інших видів відповідальності, підготовки юридичних документів, договорів та контрактів.

VII. Організація роботи.

1. Бухгалтерський підрозділ підприємства працює відповідно до Правил внутрішнього трудового розпорядку установи.

2. Робочий час працівників бухгалтерії нормований в межах п'ятиденного робочого тижня з встановленими термінами (часовими) – з 8:30 до 17:30 з перервою трудового дня з 12:00 до 13:00.

ДОДАТОК Ч

ПОГЛИБЛЕНИЙ АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Таблиця Ч.1 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства
за 2019-2021 роки *

Показники	Код рядка	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020 від 2019		Відхилення 2021 від 2020	
					Абс.	%	Абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	214357	192875	221330	-21482	-10,02	28455	14,75
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	77993	73678	73128	-4315	-5,53	-550	-0,75
– в % до активів		36,38	38,2	33,04	1,82	x	-5,16	x
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	136364	119197	148202	-17167	-12,59	29005	24,33
– в % до активів		63,62	61,80	66,96	-1,82	x	5,16	x
2.1. Запаси, тис. грн.	1100,	119132	75332	109708	-43800	-36,77	34386	45,65
– в % до активів	1110	55,58	39,06	49,567	-16,52	x	10,52	x
2.2. Кошти в розрахунках, тис.грн.	1120÷ 1155	4258	2809	7865	-1449	-34,03	5056	в 1,8р.
– в % до активів		1,99	1,46	3,55	-0,53	x	2,09	x
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	12631	40863	30629	28232	223,51	-10234	-25,04
– в % до активів		5,89	21,19	13,84	15,3	x	7,35	x
2.4. Інші оборотні активи, тис.грн.	1170, 1190	343	203	-	-140	-40,82	-203	0,0
– в % до активів		0,16	0,11	-	-0,05	x	-0,17	x
– у тому числі витрати майбутніх періодів**, тис. грн.	1170	343	203	-	-140	-40,82	-203	0,0
– в % до активів		0,16	0,11	-	-0,05	x	-0,17	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн.	1200	-	-	-	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	-	x	-	x

* розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства[69]

Таблиця Ч.2– Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства за 2019-2021 роки *

Показники	Код рядка	Абсолютна величина			Питома вага, %			Відхилення 2020 від 2019		Відхилення 2021 від 2020	
		на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року	на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року	Абс.	%	Абс.	%
		Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	136364	119197	148202	100	100	100	-17167	х
– запаси	1100; 1110	119132	75332	109708	87,4	63,19	74,02	-43800	-36,77	34386	10,84
– дебіторська заборгованість	1120÷1155	4258	2809	7865	3,1	2,36	5,31	-1449	-34,03	5056	2,95
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	12631	40863	30629	9,3	34,28	20,67	28232	223,51	-10234	-13,61
– інші оборотні активи	1170, 1190	343	203	х	0,2	0,17	х	-140	-40,82	-203	-0,17

*розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства[69]

Таблиця Ч.3 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу підприємства за 2019-2021 роки *

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення 2020 від 2019			Відхилення 2021 від 2020		
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Абс.	%	За структур урою	Абс.	%	За структур урою
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
І.Сфера виробництва в тому числі:	46 968	34,4	32822	27,54	50917	34,36	-14146	-30,12	-6,86	18095	55,13	6,82
– виробничі запаси*	23 594	17,3	13351	11,20	19966	13,47	-10243	-43,41	-6,1	6615	49,55	2,27
– незавершене виробництво *	17 963	13,1	13362	11,21	20317	13,71	-4601	-25,61	-1,89	6955	52,05	2,5
– поточні біологічні активи	5068	3,7	5906	4,95	10634	7,18	838	16,54	1,25	4728	80,05	2,23
– витрати майбутніх періодів	343	0,3	203	0,17	х	х	-140	-40,82	-0,13	-203	х	-0,17

Продовження Додатку Ч

Закінчення табл. Ч.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2. Сфера обігу в тому числі:	89396	65,6	86375	72,46	97285	65,64	-3021	-3,38	6,86	10910	12,63	-6,82
– готова продукція*	72 507	53,2	42703	35,83	58791	39,66	-29804	-41,10	-17,37	16088	37,67	3,83
– грошові кошти	12 631	9,3	40863	34,28	30629	20,67	28232	223,51	24,98	-10234	-25,04	-13,61
– дебіторська заборгованість	4258	3,1	2809	2,36	7865	5,31	-1449	-34,03	-0,74	5056	в 1,8р.	2,95
– товари*	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
– інші**	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
Всього оборотний капітал	136 364	100	119197	100	148202	100	-17167	-12,59	х	29005	24,33	х

*розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства[69]

Таблиця Ч.4 – Аналіз складу, структури та динаміки грошових коштів підприємства за 2019-2021 роки *

Показники	Код рядка	Абсолютна величина			Питома вага, %			Відхилення 2020 від 2019		Відхилення 2021 від 2020	
		на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року	на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року	Абс.	%	Абс.	%
Грошові кошти, тис. грн., в тому числі:	Ф№5 Р.690	12631	40863	30629	100	100	100	28232	х	-10234	х
– в касі	Ф№5 Р.640	24	54	47	0,19	0,13	0,15	30	-0,06	-7	0,02
– на поточному рахунку в банку	Ф№5 Р.650	12 607	40809	30582	99,81	99,87	99,85	28202	0,06	-10227	-0,02
– інших рахунках в банку	Ф№5 Р.660	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
– грошові кошти в дорозі	Ф№5 Р.670	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
– еквіваленти грошових коштів	Ф№5 р.680	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х

*розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства[69]

Таблиця Ч.5 – Аналіз складу, структури та динаміки запасів підприємства за 2019-2021 роки*,**

Показники	Код рядка	Абсолютна величина			Питома вага, %			Відхилення 2020 від 2019		Відхилення 2021 від 2020	
		на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року	на кінець 2019 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року	Абс.	%	Абс.	%
Запаси всього, в тому числі:	Ф№5 Р.920	119132	75322	109708	100	100	100	-43810	х	34386	х
1.1.Виробничі запаси, В т.ч.:	Ф№5	23594	13351	19966	19,80	17,72	18,2	-10243	-2,08	6615	0,48
-сировина і матеріали	Ф№5 Р.800	122	39	40	0,10	0,05	0,04	-83	-0,05	1	-0,01
-купівельні напівфабрикати	Ф№5 Р.810	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
-паливо	Ф№5 Р.820	2500	874	1063	2,1	1,16	0,97	-1626	-0,94	189	-0,19
-тара і тарні матеріали	Ф№5 Р.830	171	83	94	0,14	0,11	0,09	-118	-0,03	11	-0,02
-будівельні матеріали	Ф№5 Р.840	285	473	520	0,24	0,63	0,47	188	0,39	47	-0,16
-запасні частини	Ф№5 Р.850	768	575	936	0,64	0,76	0,84	-193	0,12	361	0,08
-матеріали сільськогосподарського призначення	Ф№5 Р.860	18 929	10508	16364	15,89	13,95	14,92	-8421	-1,94	5856	0,97
-малоцінні та швидкозношуванні предмети	Ф№5 Р.880	819	799	949	0,69	1,06	0,87	-20	0,37	150	-0,19
1.2.Поточні біологічні активи	Ф№5 Р.870	5068	5906	10634	4,25	7,84	9,69	838	3,59	4728	1,85
1.3.Незавершене виробництво	Ф№5 Р.890	17963	13362	20317	15,08	17,74	18,52	-4601	2,66	6955	0,78
1.4.Готова продукція	Ф№5 Р.900	72 507	42703	58791	60,86	56,69	53,59	-29804	-4,17	16088	-3,1
1.5.Товари	Ф№5 Р.910	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х

*розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

** сума запасів підприємства розрахована з поточними біологічними активами

Таблиця Ч.6 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості в ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2019-2021 рр.*

Показники	Абсолютна величина			Питома вага			Відхилення 2020 від 2019		Відхилення 2021 від 2020		В % до величини на поч. зв. пер.	В % до величини зміни оборотних активів
	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Абс.	%	Абс.	%		
Дебіторська заборгованість всього в тому числі:	4258	2809	7865	100	100	100	-1449	х	5056	х	в 1,8р.	х
1.1 Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	270	2229	423	6,34	79,35	5,38	1959	73,01	-1806	-73,97	8,1	-35,72
1.2 Дебіторська заборгованість за розрахунками:	2190	580	7412	51,43	20,65	94,24	-1610	-30,78	6832	73,59	в 11,7р.	135,1
З бюджетом	2190	х	х	51,43	х	х	-1610	-30,78	х	х	-	-
За виданими авансами	х	580	7412	х	20,65	94,24	х	х	6832	73,59	в 11,7р.	135,1
З нарахованих доходів	х	-	-	х	-	-	х	х	х	х	-	-
Із внутрішніх розрахунків	х	-	-	х	-	-	х	х	х	х	-	-
1.3 Інша поточна дебіторська заборгованість	1798	-	30	42,23	-	0,38	-1798	-42,23	30	0,38	-	0,6

*складено автором на підставі фінансової звітності підприємства[69]

Таблиця Ч.7 – Аналіз використання оборотних коштів підприємства
2019-2021 роки *,**

Показники	Код рядка (алгорит м розрахун ку)	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення			
					Відхилення 2020 від 2019		Відхилення 2021 від 2020	
					абс.	%	абс.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	113 651	93190	143652	-20461	-18,00	50462	54,15
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, ** тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	131 588,5	127780,50	133699,5	-3808	-2,89	5919	4,63
2.1. Запаси**	Ф № 1 р.1100	118 059,5	91740	92515	-26319,5	-22,29	775	0,84
2.2. Кошти в розрахунках**	Ф № 1 р.1125÷ 1155	4470,5	3533,5	5337	-937	-20,96	1803,5	51,04
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції**	Ф № 1 р.1160, 1165	8622	26747	35746	18125	210,22	8999	33,64
2.4. Інші оборотні активи**	Ф № 1 р.1170, 1190	436,5	273	101,5	-163,5	-37,46	-171,5	-62,82
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	360	х	х	х	х
4. Одноденна виручка, тис. грн.	р. 1 : р. 3	315,70	258,86	399,03	-56,84	-18,00	140,17	54,15
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	365,52	354,95	371,39	-10,57	-2,89	16,44	4,63
6. Кредиторська заборгованість, тис.грн.	Ф № 1 р.1615	37,5	37,5	х	х	х	-37,5	х
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,860	0,729	1,1	-0,13	-15,17	0,4	57,14
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	1,16	1,37	0,9	0,21	18,1	-0,5	-35,71
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	416,8	493,63	335,1	76,83	18,43	-158,5	-32,1

Закінчення Додатку Ч

Закінчення табл. Ч.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	374	354,4	231,9	-19,6	-5,24	-143,7	-38.3
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	14,16	13,65	13,4	-0,51	-3,6	-0,3	-2,2
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	27,31	103,33	89,6	76,02	278,36	-13,7	-13,3
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	1,38	1,05	0,2	-0,33	-23,91	-0,8	-80.0
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 - р.5 за звітний рік	5113,5	6541,73	-56259,58	1428,23	27,93	x	x
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	5076	6504,23	x	1428,23	28,14	x	x

* складено автором на підставі фінансової звітності підприємства [69]

** розраховано за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

ДОДАТОК Ш

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В ЗМІНИ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

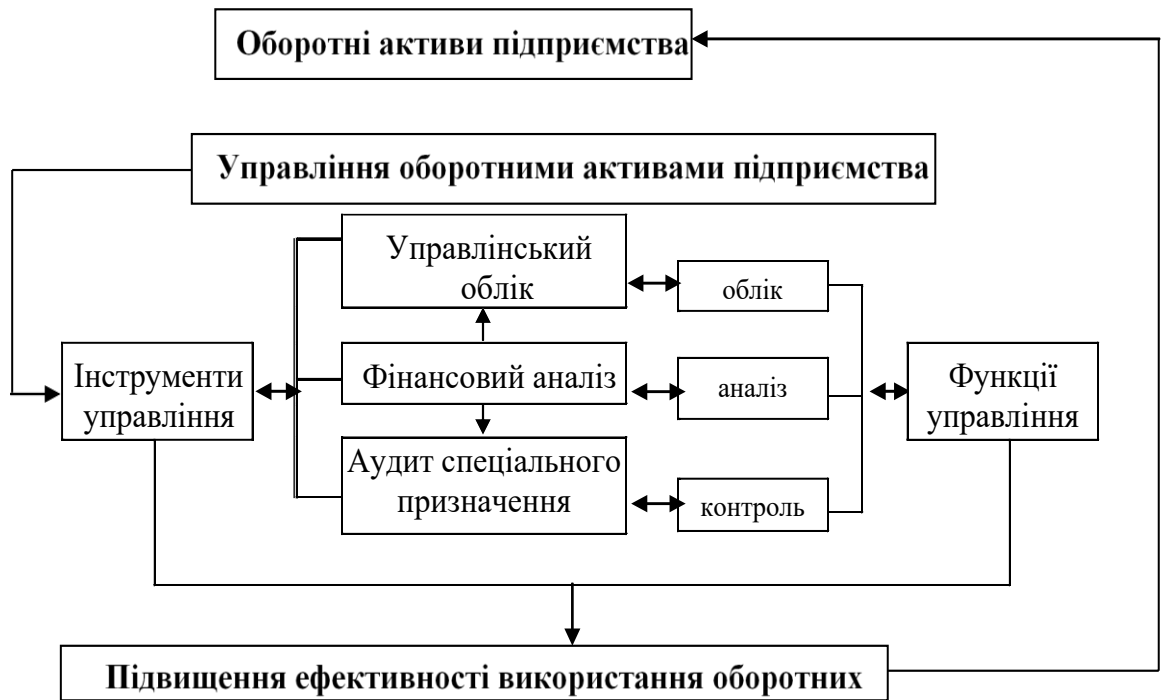

Рис.Ш.1 – Склад інструментів у системі управління оборотними активами підприємства

* джерело [43]

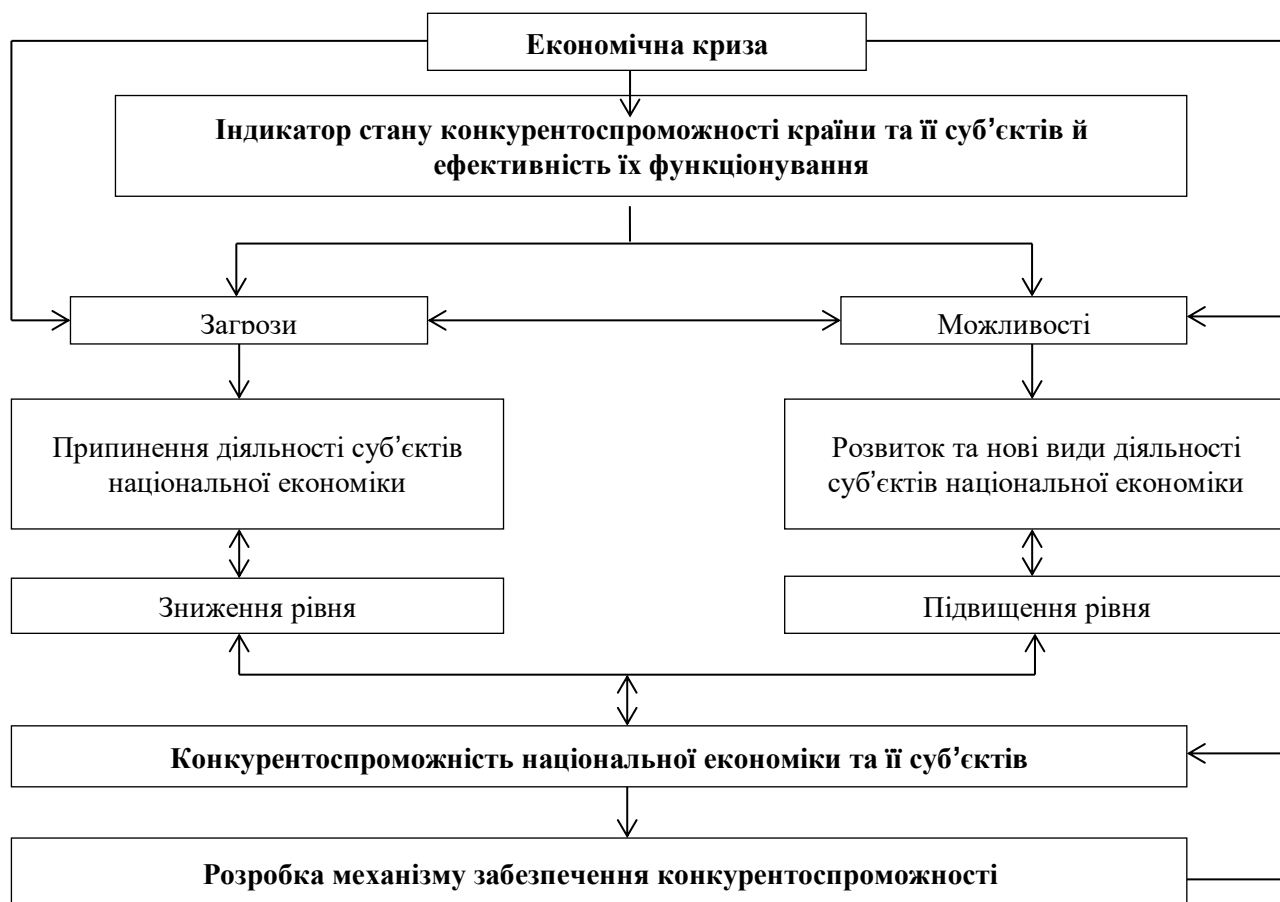

Рис.Ш.2 – Вплив економічної кризи та економічних глобалізаційних процесів на конкурентоспроможність суб'єктів національної економіки*

* джерело [43]

Таблиця Ш.1 – Класифікація економічної трансформації бізнесу

Класифікаційні ознаки	Види трансформацій	
Економічна природа (зміст)	Перехід від ринкових механізмів господарювання до внутрішньогосподарських і навпаки	Інтеграція і дезінтеграція бізнесу
	Переформатування прав (власності, управління)	Реорганізація
	Переформатування, перегрупування ресурсів	Реструктуризація
	Переформатування, перегрупування процесів	Реінжиніринг
Мета-модель-механізм	Трансформації, спрямовані на досягнення фінансових цілей	
	Трансформації, спрямовані на досягнення нефінансових цілей	
Завдання	Трансформації, пов'язані із забезпеченням повного та ефективного використання наявних можливостей (внутрішніх і зовнішніх)-потенціалу бізнесу	
	Трансформації, пов'язані із нарощуванням можливостей	
	Трансформації, пов'язані із створенням якісно нових можливостей	
	Трансформації, пов'язані із поглинанням чи блокуванням можливостей, створених іншими суб'єктами господарювання – конкурентами і контрагентами	
Причини	Трансформації, викликані внутрішніми чинниками	
	Трансформації, викликані зовнішніми чинниками	
Масштаби	Одноелементні	
	Функціональні і внутрішньосистемні	
	Глобальні	
Характер	Еволюційні	
	Револьюційні	
Часовий інтервал	Стратегічні	
	Ситуаційні	

*джерело [60]

ДОДАТОК Щ

АВС – АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ УПРАВЛІННЯ ВАЖЛИВИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Категорія елементу оборотних активів	Процент кумулятивної вартості в загальній вартості елементу оборотних активів, %
А	80,0
В	80,1-95,0
С	95,1-100,0

*складено на підставі джерела [28]

ДОДАТОК Ю
АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОДЕСАКОНДИТЕР»		
<p>3-й Водопровідний пров., 9, м.Одеса, 65007, Україна р/р 2600501639294 в Одеській філії ВАТ«Укресімбанк» МФО 328618, ЕДРПОУ 32833927 Тел: (048) 722-39-35 Факс: (048) 705-40-99 e-mail: Priemnaya@odessalux.com.ua</p>		<p>Joint Stock Company "ODESSAKONDITER" 9, 3-rd Vodoprovodny lane, Odessa, 65007, Ukraine. Tel: (048) 722-39-35 Fax: (048) 705-40-99 e-mail: Priemnaya@odessalux.com.ua</p>
<p>Вих. № <u>05/27</u> від <u>«26» 12</u> 202<u>2</u>р.</p>		
<p>ДОВІДКА Про впровадження результатів дослідження наукової роботи</p>		
<p>Закрите акціонерне товариство «Одесакондитер» підтверджує, що дослідження, наукові розробки та рекомендації наукової роботи на тему: «Сучасні аспекти аналізу оборотних активів в системі управління підприємством» Величко Ольги Миколаївни і Сарієвої Ганни Іллівни – здобувачів вищої освіти СВО «Магістр» факультету економіки, бізнесу і контролю, Одеського національного технологічного університету, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none">– підхід до проведення фінансового аналізу використання оборотного капіталу в системі управління підприємством, який вкладено в його оборотні активи;– напрями трансформації діяльності підприємства та забезпечення його функціонування в сучасних умовах; <p>мають практичну цінність та можуть бути застосовані в практичній діяльності підприємства.</p>		
<p>Голова правління ЗАТ «Одесакондитер»</p> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;">А.С. Маштакова</div> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"></div>		

Рис. Ю.1 – Довідка про впровадження результатів дослідження наукової роботи

Апробація результатів наукового дослідження кваліфікаційної роботи на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності»

Витяг
з протоколу № 6
засідання кафедри обліку та аудиту
від 29 листопада 2023 р.

Голова засідання кафедри: завідувач кафедри обліку та аудиту проф. Немченко В.В.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: проф. Купріна Н.М., проф., Мельник Ю.М., доценти: Антонюк О.П., Ощепков О.П., Ступницька Т.М., Тарасова О.В., Васьковська К.О., Баранюк Х.О., ас. Гребейникова Н.А.

СЛУХАЛИ: Про результати наукового колоквіуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності», який проводився 28 листопада 2023 року о 11.00 в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри Обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквіуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності».

2. Здобувачам вищої освіти які підготували та доповідали на науковому колоквіуму в рамках дослідження за темами КРМ і КРБ надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.7. Здобувачу СВО «Магістр», спец. 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» – О.М. Величко, тема доповіді: «Особливості аналізу оборотних активів в системі управління діяльністю підприємств харчової промисловості».

Зав. кафедри
обліку та аудиту //ПІДПИСАНО//

Валерій НЕМЧЕНКО

Секретар //ПІДПИСАНО//

Людмила ГОЛОВАЧЕНКО

ДОДАТОК Я
ДИПЛОМИ ПЕРЕМОЖЦЯ МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ «BLACK
SEA SCIENCE» ЗА 2021 ТА 2023 РОКИ

Рис. Я.1 – Диплом переможця Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт «BLACK SEA SCIENCE 2021»

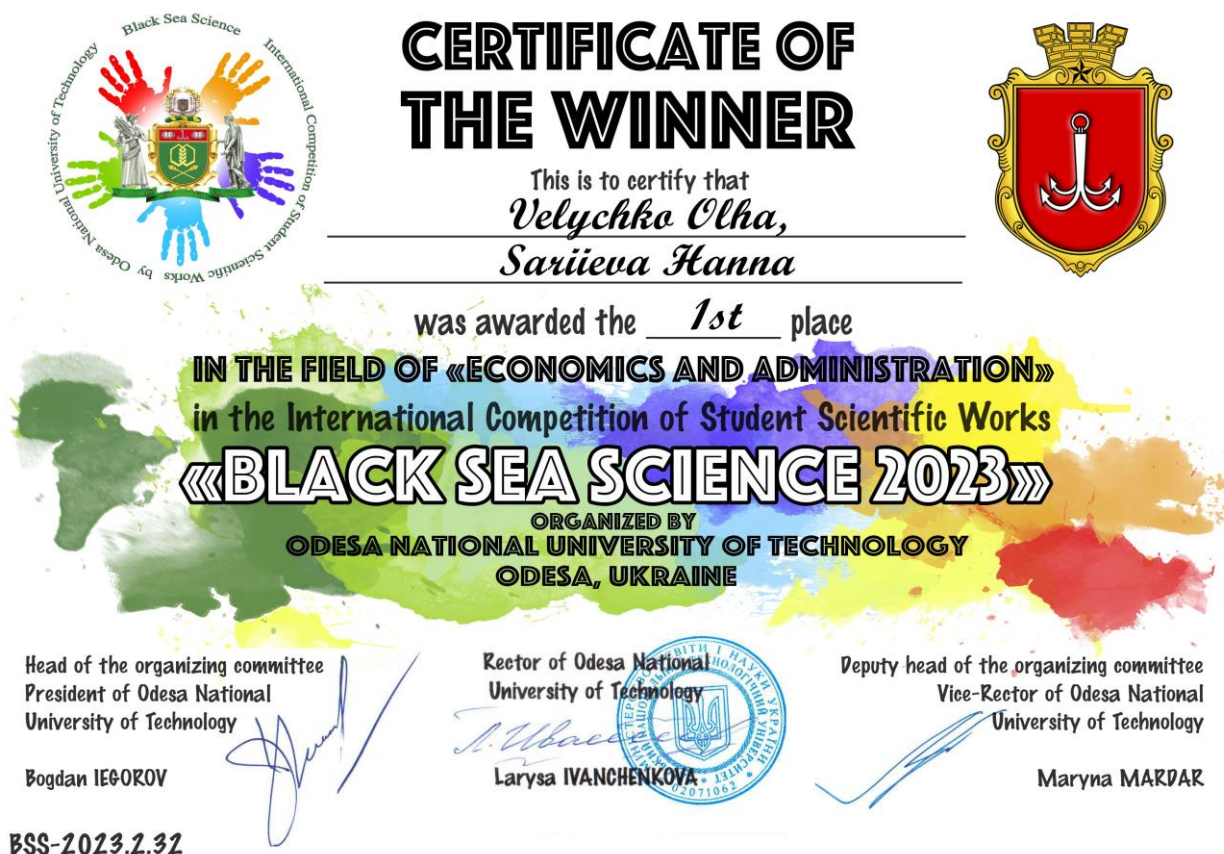

Рис. Я.2 – Диплом переможця Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт «BLACK SEA SCIENCE 2023»